VALDAS PAPIEVIS

Žiebtuvėliai anarchistai

Manote, kad pažįstate Valdo Papievio kūrybą? Šioje meniškoje knygoje autorius atskleidžia tą patį, bet kartu ir kitą – netikėtą – savo veidą. Nepaprastas pastabumas, jautrumas meilės viražams ir sielos virpesiams, lyriškas stilius visada buvo būdingas Nacionaline kultūros ir meno premija apdovanotam, skaitytojų ir kritikų pamiltam autoriui. Tačiau trys nauji apsakymai, beveik apysakos, nustebina iki šiol neregėtu egzistenciniu spontaniškumu, atsivėrimu ne tik kasdienybės netikėtumams, bet ir charakterio pokyčių staigmenoms.

Valdas Papievis žaidžia va bank, nes po „Eiti" ir „Odilės" sėkmės pasitiki savo skaitytojais. Tiki, kad šie jį seks ten, kur ves išgyventos patirtys, bręstantis autoriaus meistriškumas, vis gilesnis šiuolaikinio, komplikuoto, nenuspėjamo žmogaus suvokimas. Šį kartą Valdas Papievis veda mus į naujas, kartais postmodernias erdves, kurias mūsų skaitymo malonumui apšviečia nepaklusnūs žiebtuvėliai anarchistai.

VIOLETA KELERTIENĖ

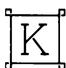
VALDAS PAPIEVIS

ŽIEBTUVĖLIAI ANARCHISTAI

apsakymai

LEIDINIO BIBLIOGRAFINĖ INFORMACIJA PATEIKIAMA
LIETUVOS NACIONALINĖS MARTYNO MAŽVYDO BIBLIOTEKOS
NACIONALINĖS BIBLIOGRAFIJOS DUOMENŲ BANKE (NBDB)

KNYGOS LEIDIMĄ PARĖMĖ LIETUVOS KULTŪROS TARYBA
IR LIETUVOS RESPUBLIKOS KULTŪROS MINISTERIJA

LIETUVOS
KULTŪROS
TARYBA

LIETUVOS RESPUBLIKOS
KULTŪROS MINISTERIJA

Piešiniai EUGENIJUS VARKULEVIČIUS
Apipavidalinimas MILDA KAIRAITIENĖ
Viršelis RIMA PUNIŠKAITĖ

VILNIUS
2017

ISBN 978-609-95922-0-6

PIRMAS ŠIOS KNYGOS LEIDIMAS – PENKIOLIKA
NUMERUOTŲ, RANKOMIS RIŠTŲ EGZEMPLIORIŲ.
VIRŠELIS IR AUTORINIS ĮRIŠIMAS – RIMA PUNIŠKAITĖ
PIEŠINIAI – EUGENIJUS VARKULEVIČIUS
APIPAVIDALINIMAS – MILDA KAIRAITIENĖ
SPAUSDINO UŽDAROJI DIZAINO IR LEIDYBOS AB „KOPA"
KAUNAS– PARYŽIUS, 2016

Ev
15

JŪRA, ARBA SAVIŽUDYBĖS PREVENCIJA

OK, galbūt sau

Sveikuoliai – tie, kurie keliasi labai anksti, – buvo jau pabėgioję, pasimankštinę, pasimaudę ir šią valandą privačių namų soduose ar prašmatnių viešbučių terasose gėrė rytmečio kavą, kai kurie užkandžiavo, skaitė laikraščius ar šnekučiavosi, o mediniais ir smėlio takais nuo kopų dabar jau leidosi geram pusdieniui ar visai dienai į paplūdimį išsiruošusieji: vienišiai, poros, būreliai draugų, vaikais vedinos šeimos – visi tie, kuriems jūra buvo atostogų užmarštis, pabėgimas iš kasdienos, palaima nieko neveikti arba tik lepintis: gulėti, degintis, maudytis, pavartyti žurnalą ar knygą, nueiti lauko kavinėn, išgerti alaus, vaikams nupirkti limonado ar kokakolos, cukraus vatos. Jis ėjo, nudelbtomis akimis žvelgdamas į dumblius, saulės blizginamus akmenukus, kriaukleles, bangas, vos vos teliūskuojančias, ir tik retkarčiais pasukdavo žvilgsnį į juos – artėjančius ir po saulės skėčiais jau įsitaisiusius, gulinčius tiesiai ant smėlio ar ant išsinuomotų šezlongų; dirstelėdavo į jų kūnus – pavydžiai lieknus ir gėdingai stambius, stangrius ir sudribusius, jaunatviškos energijos kupinus ir suvytusius; vis žvilgtelėdavo į tuos kūnus, nuo kurių gausos jis norėjo pabėgti ir kurie, laimė, retėjo, kuo toliau ėjo, tuo jų buvo mažiau. Dar keli vaikai, štai rausiantys šulinius ir statantys smėlio pilis, dviratininkas, per bangų suplaktą smėlį važiuojantis, dar...

Ir staiga – nieko.

Nė gyvos dvasios.

Atsisuko.

Į jūrą žengiantis ir jūroje stačiu kampu lūžtantis tiltas, gelbėjimo stotis, virš kurios plevėsuoja balta vėliava, iš anų laikų likęs sargybos bokštas ant kopų – taip, kitados čia buvo uždrausta teritorija. Ligi čia neturėjome teisės ateiti.

Ligi čia, iš kur tasai lūžtantis tiltas ir toji stotis, ir tasai bokštas, o ir žmonės staiga pasirodo tokie nepasiekiamai tolimi, kad

beveik netikri; kaip ant jūros kranto išmesti lentgaliai, buteliai, susisukę virvagaliai, brezento atplaišos, jie – tik mano ir visų mūsų lyg besitęsiančių, o iš tiesų seniai pasibaigusių gyvenimų pleišenos, mirštančios, o iš tiesų jau seniai išnykusios civilizacijos pėdsakai visa gimdančio ir visa sugeriančio vandenyno pakrantėj. Iš tiesų gi nieko nėra: nei žmonių, nei bokšto, nei stoties, nei to tilto. Tai – tik mano blakstienų iš saulės šviesos susikurtas paveikslas, tuoj išdilsiantis reginys, vandens ir saulės dykumoje akimirksnį išsiskleidęs miražas, kai oazės, žinai, nebebus. Netgi ne mano blakstienų miražas, o miražas akies, kuri viską mato net ir tada, kai nė vieno iš mūsų nėra, – tos visatos akies, kurios vardas dangus.

...Žmonių nebėra. Yra tik dangus, jūros alsavimas, smėlis – matau, kaip jo smilteles neša vos juntamas vėjas. Dar matau, kaip ant šakos, išskalbtos iki baltumo, nutupia kopūstinukas. Suglaudžia sparnus, paskui išskleidžia ir nuskrenda. Per akimirksnį jo mestą šešėlį ropoja skruzdė. Paskui per baltą smėlį ropoja.

Ką dar matai?

Dar matau violetinius žiedlapius, tik neklausk, koks tų gėlių vardas, aš nežinau. Kažkada gi sakiau, kad augalų nepažįstu. Kodėl augalai, kurių nepažįstu, man kartais atrodo artimesni net už pažįstamus žmones?

Dar matau smilgas, jų šluoteles šiaušia vėjas, kiekviena skyrium ir visos kartu jos linguoja, siūruoja, lyg paklustų nematomam dirigentui. Pajuntu šiurpstant kūną – tarsi nerimas gyventi brauktų per odos plaukelius. Ir tasai nenumaldomas, į kraują įaugęs noras įsišaknyti, nors įsišaknyti, žinai, neįmanoma. Betgi turbūt tik atrodo, kad kuo arčiau žemės, tuo mažiau jaudulio. Bandau įsivaizduoti tų augalėlių šaknis – jos turėtų būti tokios pat trapios kaip tinklainė mano akių, į jas dabar žiūrinčių.

Ką dar matai?

Staiga – visiška tamsa, nelyg saulė vienu ypu būtų užtemusi.

Jei apakčiau, nusižudyčiau.

Ir vėl blyksnis.

Visa tai dėl kaitros, retai pasitaiko, kad mūsų kraštuose tokia kaitra būtų.

Visa tai dėl kaitros.

Nepajunta, o jau atsistojęs, traukia nuo savęs drabužius.

Dabar plaukia.

Visada bijo, kai kojomis dugno jau nebesiekia, o šį kartą nebijo. Gerai, kad jūra tokia rami. Bet nors ir kaip šėltų, šiandien vis tiek plauktų tolyn. Ne kas dieną juk visa taip apsinuogina, kaip jis štai apsinuoginęs. Dabar viskas ir niekas smelkiasi vienas į kitą ir sprogsta, akyse palikdami baltą fosforo šviesą, dabar gali plaukti ligi horizonto, kiek priartėji, nutolstančio – argi svarbu, grįši ar ne? Apsiverčia ant nugaros, kryžium ištiesia rankas. Išgirsta savo alsavimą – jis kaip niekad garsus. Atrodo, lyg ne jūra, o jo plaučiai šią aplink išsiskleidusią begalybę rimuotų. Toks pat nuogas kaip smėlis, dangus ir vanduo, jis jaučiasi juos prisijaukinęs, su jais sutapęs ir jais tapęs. Prisijaukinti, pasirodo, ne taip ir sunku, reikia tik nebijoti. Jis nieko dabar nebebijo, vėl apsiverčia, vėl ilgais grybšniais sieksniuoja beveik nevilnijantį vandenį. Galiausiai nieko išvis nebelieka – nei tolstančio kranto smėlio, nei dangaus, akiračio pusračiu aprėžto, nei vandens, lieka tik jo paties rankos, alkūnių lenkiamos, tiesiamos, šį nieką matuojančios. Tarsi sekundžių rodyklė, begalybę į smulkiausius luistelius skaldanti ir iš jų minutes, valandas nejuntamai, bet atkakliai lipdanti. Kuo toliau plaukia, tuo daros lengviau. Ir kodėl kaip tik dabar, kai viskas tirpsta ir nyksta, kai regisi, kad išvis nieko nelieka, taip viskas ima atrodyt gražu – nuo to gražumo su kiekvienu grybšniu širdis vis labiau plyšta. Ir kiekvienas yris – ne plaukimas tolyn, o pastanga šį grožį išsemti, jo dugną pasiekti, savin susiimti. Iš gėlos ir nevilties iriesi pirmyn. Kad neįstengsi.

Akimirksnį pasirodo, kad skęsta.

Vanduo suteliūskuoja akyse ir smilkiniuose – lyg aidus smaragdas į visas puses trykštų. Paskui – atgalinė jam skirto laiko banga, vėl mirguliuoja erdvė, akinamos saulės šviesos tvieskiama.

Išniręs.

Dar čia.

Tas tylus, saldus kaip sirenų giesmė kvietimas ir šį sykį vėl gęsta, dingteli, turbūt dar ne laikas.

Ir plaukia atgal. Nebe ilgais sieksniais iriasi, o ramiai prieš save abiem rankom vandenį skleidžia. Neskuba. Dar norėtų pratęsti netrukus sudušiančios ir į neaprėpiamą nieką išsiliesiančios pilnaties mirksnį, kuo ilgiau norėtų pratęsti ir jausmą, kai regis, kad saulės šviesa kūną ištirpdė, vanduo visus jo narelius išskalavo, ir tu – besvorė valtelė – ne jūra plauki, o sliuogi dangumi, ant žemės staiga išsiliejusiu. Viskas kartojasi pagal atvirkštinės simetrijos dėsnį, tarsi nesuprantamais rašmenimis parašytos knygos puslapis atgal verstųsi: neaprėpiamą begalybę artėjančio kranto linija vis labiau skliaudžia, kopų papėdėj iš lentgalių, dėžių susiręstus šios dienos savo namus štai jau mato, galiausiai kojomis dugną pasiekia.

Lipa iš jūros – lyg iš tolimų kraštų grįžtų. Tik užmirštų sapnų rūmuose esančių, bundant ryto šviesoje dylančių, nebūtin skęstančių. Užmirštų gyvenimų rūmuose, kurių nė vaizduotės raktais neatrakinsi. Naktis tikriausiai tave į tuos kraštus vėl nuplukdys, bet tu ir vėl juos pamirši.

Pėdos ant kranto, tolumoje – siluetai. Kol buvo toli, pro čia žmonės praėjo.

Sveikuoliai – tie, kurie keliasi labai anksti, – buvo jau pabėgioję, pasimaudę, pasimankštinę...

Į jūrą žengiantis ir jūroje stačiu kampu lūžtantis tiltas...

Ir vėl blyksnis.

Kam viso to reikia?

O jeigu reikėtų, kaip apsakyti tai, prie ko prisilietęs tariesi, o jau užmiršęs? Kasdieniai veiksmai, mintys, jausmai, tavo paties tariami ar girdimi žodžiai ir sakiniai, daiktai, kuriuos čiuopi arba tik matai, girdi ar užuodi, visas šitas pasaulis, artimas ir toksai tolimas, savas ir svetimas, – net jis sprūsta iš žodžių tinklų, vos tik jį įvardinti pamėgini. Sprunka nesprukdamas. Niekas iš to, kas aplink, nė virptelt nevirpteli, kai žodžiais juos palytėji, – daiktai

lieka užsisklendę savy, nepraśnekinami ir tau abejingi, žmonės eina, praeina pro šalį neatsigręždami, net artimiausi tokie tolimi kaip horizontas – matomas ir nepasiekiamas. Nė miriadais žodžių neaprėpsi šios įvairovės, nė ilgiausiais sakiniais nepaliesi visų jos briaunų, o potekstėmis, metaforomis galbūt tik per mažą žingsnelį priartėsi prie esmės mįslės įminimo, bet niekada jos neįminsi. Ir net jeigu jūra dabar banguotų ir tų bangų keteros lūžtų, ir atrodytų, kad lūžio akimirksnį visos paslaptys tau atsiskleidžia, nieko vis tiek juk nespėtum žodžiais sugauti: kas atsiverstų, lygiai tą patį mirksnį ir užsiverstų. Ir lieka tik ilgesys, iš bejėgystės širdį vis labiau veriantis. Tai – kaip strėlė, ant įtemptos lanko templės sustingusi, – bijai ją paleisti, nes žinai, kad vėl nepataikysi.

Dar matau smilgas, jų šluoteles šiaušia vėjas...

...tarsi nerimas gyventi brauktų per odos plaukelius.

Turbūt tik atrodo, kad kuo arčiau žemės, tuo mažiau jaudulio.

Betgi iš kur tasai užsispyrimas, iš kur tas nenuslopinamas noras darsyk bandyti, nors beveik tikras esi – vėl nepavyks. Tas beveik, ta vilties liepsnelė tokia menka, kad vos vos plevena – iš kur jos tokia galia? Tarsi eitum per dykumą, būtum visai jau išsekęs, toks išsekęs, kad, rodos, tuoj klupsi ir griūsi, iš savo bejėgystės jau nebeišsinersi, ir tik ji viena tave palaikytų, tolyn kviestų ir vestų, sustoti neleistų, dykumos saulei ir smėliui neatiduotų.

Išsitiesia, smakrą į kumštį ant sulenktos alkūnės parėmęs, pusiau gulomis ilgai žiūri į jūrą.

...Reikia labai toli nuo žmonių nukeliauti, kad taip saulei, jūrai ir smėliui, augalams ir gyvūnams, kiek jų čia matai, apsinuogint galėtum ir drįstum. Gal nieko daugiau ir nėra, gal viskas tuo pasibaigia – šia paprasčiausia palaima, kai saulės slinkties dienos skliautu valandos jau nebeskaido, kai dangaus ir jūros begalybės apgaubtas toks menkas ir sykiu geliamai tikras sau pasijunti, kad niekur eiti, nieko daryti jau nebenori, tik čia iki tau skirto laiko pabaigos pasilikti. Visus geismus ir troškimus saulei išdeginus, būti čia tarsi pačios gamtos įkurtame vienuolyne, į kurį įžengti jokių įžadų duoti nereikia ir kuriame džiaugsmas ir sielvartas ligi

dangaus iškeltoj pakylėjimo taurėj vienas su kitu susilieja. Žemei nakties link pasisukus ir taurei pasvirus, jie tamsėjantį dangų raudonėjančia spalva nudažys, žemei į dieną sugrįžtant, aušros raudoniu, geltoniu nutvieks. Ir taip kartosis, kartosis, o tu žiūrėsi į vandenį, kaip šiandien ramų ar putotomis bangomis šokantį, dugne duobes mušantį, į violetinius žiedlapius, į kopūstinuką, į per smilteles ropojančią skruzdę, kartais nueisi į jūrą, nusimaudysi, vėl išsitiesi ant smėlio ir nieko daugiau nenorėsi, kuo toliau, tuo labiau tau atrodys, kad sugrįžai ten, kur turi būti. Atrodys, kad sugrįžai, nors iš tiesų niekada čia nebuvai.

Tolumoje pamato artėjančius žmones. Ant pečių užsimeta didelį rankšluostį, juo apsigaubia.

Jis kopų papėdėje sėdi, jie palei pat jūrą eina, jiems artėjant prie kirų, vietomis pulkais ant kranto sutūpusių, tie paukščiai sparnais plasnodami kyla, kryksniais karpydami orą į dangų skrenda.

Atsistoja, jam stojantis rankšluostis nuo pečių slysta. Dabar į kirus danguje žiūri. Jam norėtųsi kaip jie sklandyti. Vaizduotėje bando jų akimis kopas, krantą ir jūrą išvysti. Jiems sukant ratą, kranto linija irgi suktis turėtų, jiems kranto link žemyn neriant, jis taip pat tokia pat įstrižaine prie jų turėtų artėti. O gal paukščių rega kitokia nei mūsų ir jie viską mato kitaip, nei matytume mes, jeigu skraidyti mokėtume ir jų vietoje atsidurti galėtume?

Vėl išsitiesia ant smėlio, sulenktas rankas prieš save sunėręs, ant jų galvą padeda, kniūbsčiomis guli. Užsimerkia. Tamsai akis užliejus, ir mintys gęsta, apie nieką nebegalvoja, tik šiluma mėgaujasi. Nelyg driežas atokaitoj. Popietės metas, smėlis įkaitęs ir saulė karšta, junta, kaip pamažu kaista kūnas. Dingteli, kad reikėtų ranką ištiesti ir ką nors ant galvos užsimesti, tačiau toks tingulys... Užsnūsta.

Prasimerkia, nuo rankų atkelia galvą, tik smėlį mato. Į alkūnę remdamasis, iš lėto sėdasi. Jaučiasi kiek apsvaigęs, kūnas labai įkaitęs, tarsi molio plytelė išdegtas. Jūra atrodo dar ramesnė, nei

buvo, ten, toli toli, du laivai vienas kitam iš paskos plaukia. Jie taip toli, kad, regisi, nejuda.

Visiškas stingulys.

Kažin, kiek valandų?

Rankomis apsikabina kelius, ilgai sėdi.

Pajunta žvilgsnį.

Ant kopų dar vienas žmogus stovi, į jūrą žiūri.

Jo paširdžiuos driežas krūpteli.

...Tačiau palieka. Buvo kilęs ūpas dėžes ir lentigalius, iš kurių savo vienos dienos namus pasistatė, išsvaidyti be tvarkos, kaip juos rado, bet nepakyla ranka. Tarsi abejotų, ar šios dienos prisiminimai į juos rytoj sugrįžt nepakvies, tolsta nuo jų tikras, kad niekada nesugrįš. Į vienos dienos namus kitą dieną sugrįžt negali, kad ir kas kviestų. Tai kodėl paliko? Paliko, ir tiek.

Dabar jau prieš jo akis pulkais kyla kirai. Kai priartėja, sparnais suplazdena, dešimtimis sparnų orą suplaka, tolsta – kitaip nei reaktyviniai lėktuvai ten, aukštai aukštai danguje, pėdsakų nepalikdami, tik kryksmais orą karpydami. Neatsisuka, tačiau žino, kad jam praėjus tie paukščiai žemėjančiais puslankiais sklendžia, nepatiklumą įveikę, į andainykštę stovyklavietę tupia, laibomis kojytėmis kranto smėlį vėl margina. Jiems už nugaros tupiant, prieš akis į dangų kyla kiti – prie kurių jis artėja ir kuriuos jo artėjimas gąsdina.

Sustoja, iš kišenės išsitraukia mobilųjį telefoną.

Žino, kaip pavojinga susitapatinti su personažu, bet vis tiek skambina.

– Norėčiau užsisakyti šventinę vakarienę į kambarį.

– Dviem.

– Lašišos, krevečių, kitų jūrų gėrybių, valgiaraštyje mačiau – turite.

– Karštų nereikia.

– Ką gersime? Prašyčiau šampano.

– Pradžiai vieno pakaks.

Ir toliau eina.

Pats nesupranta, kodėl tai padarė.

Dar vienas būrys kirų, turbūt paskutinis. Daugėja žmonių, tuoj prasidės paplūdimiai. Nudistų, vyrų, moterų, mišrūs. Pamano, kad keista. Keista, jog žmonės pajūrio juostą šitaip suskirstė.

Prisimena žvilgsnį nuo kopų.

Žmogus ant kopų žiūrėjo į jūrą, bet ir jį matė, nematyt negalėjo.

Na, ir kas?

Tasai nuolatinis pasaulio bėgimas tolyn, tarsi pulkai kirų, vos priartėji, sparnais suplasnoję nuskrietų, tas jo vėrimasis ir slėpimasis vienu metu, nelyg ant virvutės saulėje pakabinta geležtė, vėjui pučiant į visas puses, sukinėtųsi ir mirguliuotų, tasai pėdų mėtymas be paliovos tarytum žvėriuko, leidžiančio priartėti tiek, kad, atrodo, pagausi, bet paskutinį mirksnį pasprunkančio. Bet galbūt, kad tuos paukščius sulaikytum, kad geležtės mirgėjimas liautųsi, kad sprunkantį žvėriuką sugautum – kad pasaulis imtų ir apsinuogintų, pirmiausia pats apsinuogint turi? Juk ir pats veriesi ir slepiesi tuo pat metu, juk ir pats pėdas mėtai, paskutinį akimojį sprunki nuo savęs. Kaip kartais žiūrėdamas veidrodin ar liesdamas savo kūną, stebiesi, kad tai – tu, taip tarsi šulinin krisdamas į savo sielos gelmes, kartais tų gelmių išsigąsti, orą gaudydamas, į kasdienybės paviršių neri. Bet gal pakaktų tik nebijoti, kaip kad šiandien jūra plaukti tolyn nebijojai, ir kuo giliau leistumeisi...

Tačiau bijai.

Todėl ir sakai: visa tai – žodžiai.

Būtinoji gintis – kad regimybių pasaulio pamatai nesusvyruotų?

Kopų link pasuka, pro smiltlendres, išsikerojusius erškėtrožynus smėlio taku lipa. Per smėlį, po kojomis smingantį, lipti taip pat sunku, kaip ištarti žodžius *smiltlendrės, erškėtrožynai*. Gal būtent dėl to jie tau ir ateina į galvą? Kopose žmonių mažai: vėjo nėra, net vakarop karšta, dauguma pakrantėje įsitaisę. Ten, toliau, mato pušyną – netrukus jo šakų paunksmėse atsidurs. Tik dabar susizgrimba – kodėl prieš išeidamas darsyk nenusimaudė? Gal

nepamanė – argi maža dalykų, dėl kurių gailimės, kad nepamanėme? Gal tyčia save pakankinti norėjo?

Nežinau.

Bet galbūt nors kiek stengtumeisi, nors kaip giliai, kvapą užgniaužęs, po aukščiausiomis bangomis nertum, vis tiek galop tik nebylios tuštumos dugną pasiektum? Juk kad ir kiek ilgai žiūrėsi į gintare sustingusį vabzdį, kad ir kiek ilgai jį akimis tyrinėsi, jis nieko tau nei apie save, nei apie prabėgusį ir bėgantį laiką nepasakys, gintaro laše sustingusio laiko paslapties neišduos – tegul bylos tūkstančius kartų daugiau, nei tu savo gyvenimu bylai, to, ką jisai bylo, niekada nesuprasi.

Užlipęs ant paties kopos viršaus, dar sykį į jūrą atsigręžia.

O gal viskas tiek kartų sakyta ir išsakyta, kad nieko sakyti jau nebereikia? Gal dabar reikia tik visa tai, kas nesuskaičiuojamos aibės balsų pasakyta, kaip vieni kitus atspindinčius, vieni kitus pratęsiančius ir papildančius, kiekvienas savaip vaizdus atmušančius veidrodžius sugrupuoti ir įvairiais kampais sustatyti, tuos atvaizdus sudėlioti, surūšiuoti ir kaip uolienas, geologams akis atveriančias, susluoksniuoti? Tačiau kas žino, kaip tuos veidrodžius sugrupuoti, kokiais kampais juos sustatyti, kad jie, begalybę kartų vieni kitus atspindėję, pratęsę, papildę, sugautų tos tikriausios, visa aprėpiančios esmės spindulį, tarsi švyturys tamsią nežinios jūrą nutvieskiantį – kaip stiklo šukė, sugavusi spindulį, liepsną gali įplieksti? Nežinome ir nemokame, todėl ir toliau bandome, kiekvienas savaip dygsniuodamas audinį, kurio visumos mes nematome, kurio raštų ir viso margumo sugaubti nemokame – palikdami tik po mažą dygsnelį, kurio kiti nesupras.

Visa tai, kas pasakyta, tyvuliuoja tarytum neaprėpiama jūra – tokia pat bežadė kaip prieš tūkstančius metų, kai dar nieko pasakyta nebuvo.

Neaprėpiama kaip ir ši, visu akipločiu prieš tave išsiliejusi. Iš viršaus žiūrint, plokščia, be jokio gylio. Kaip veidrodis. Veidrodis atveria perspektyvą, atrodo, kad jis gilus. O iš tikrųjų gi plokščias ir plonas. Gal ir jūros gylis – tik mūsų jutimų iliuzija?

Sudaužytume savo galvose šitą iliuziją ir bet kurią jūrą vandeniu pereit galėtume?

...Kaimai, miesteliai ir miestai.

O kas yra kurortas?

Kai atsiduriu kurorte, mane visąlaik netvarumo ir laikinumo jausmas nusmelkia. Kada jie iš tikrųjų gyvena, kartais klausiu savęs – sezono metu, kai atvažiavėlių priguža ir kai atsidaro kavinės, barai, restoranai, kitais metų laikais uždaryti? Kai juose svaiginamasi ir gamtos malonumais, ir alumi, vynu, brendžiu, kai juose šokama ir dainuojama iki nukritimo, kai, įsisukus į lengvabūdiškų džiaugsmų karuselę, atrodo, kad visos dienos – sekmadienis? Kai juose gimsta ir miršta vienos nakties meilių plaštakės, kai, norėdamas numaldyti anos nakties pagirias, į kitos nakties pagundas neri, kai į metų zenitą, taip ilgai lauktą, dar vienos vasaros saulei įkopus, į tau skirto laiko aruodą pramogos tokia gausa byra, kad visai pamiršti kasdienybę?

Ar tada, kai vasaros šurmulys juose jau nurimęs ir kai auksinio rudens dienomis pūvančių lapų kvapas čia gyvenančių žmonių sielose su geliančia rudens šviesa susilieja?

O gal dar vėliau, kokį lapkritį, kai, debesims dangų aptraukus, lietus sielą ima varstyti sielvarto adatom – tarsi ji būtų pavirtusi smuiku ir per ją brauktų liūdesio strykai?

Bet gali būti ir taip, kad kurortai iš tikrųjų gyvena pavasarį, kai privačių namų ir viešbučių savininkai, anos vasaros rūpesčius ir vargus per žiemą pamiršę, iš pradžių mintyse, o paskui jau tikrai pradeda ruoštis naujajam sezonui – bene mes jų vietoje nesiviltume, kad jis bus geresnis nei pernai? Iš ateities, kitaip nei iš nepakeičiamos praeities ar aplinkybių saistomos dabarties, juk visko, ko tik nori, tikėtis gali.

Kodėl apie tai nei iš šio, nei iš to aš mąstau?

Kad apie tai, kas man iš tikro svarbu, nemąstyčiau.

Kad užsimirščiau.

Tad galėtum rašyti ir taip:

Grįžęs nuo jūros miestelin, jis ilgai jo gatvėm klajoja. Be plano ir tikslo vaikšto, nes dar ne laikas į viešbutį grįžti. Taip sau, sako. Tačiau iš tiesų vaikšto, nes bijo pareiti ir tarp keturių sienų užsidaryti. Po labai ilgo laiko čia atvažiavo, miestelis visai nebe toks, kokį prisimena. Ir pažįstamas, ir beveik svetimas. Panašus jausmas apima, kai su ilgai nematytu mokyklos ar studijų laikų draugu susitinki. Nelabai jau turi ką pasakyti, į jo veidą pažvelgus, rakštis širdin smigteli – nejaugi ir aš taip pasikeičiau?

Tačiau, žinia, miestai gyvena kitaip negu žmonės: žmonės visada sensta, miestai kartais jaunėja. Pagrindinę gatvę vos atpažįsta: kone tokia pati kaip ir kitos, nei daug žadanti, nei daug siūlanti anais laikais, dabar ji gyva, linksma ir iš tolo vilioja tarytum aštuoniolikos metų mergaitė, per anksti dažytis pradėjusi ir skoningai rengtis dar neišmokusi, nė kilniai koketuoti. Bet nesvarbu, didžiajai daugumai būtent tokia ji patinka, jos pasimatymai su minia tik ankstyvais rytmečiais pasibaigia. Jis eina ta pagrindine gatve, plačia ir tiesia kaip styga, per daug nesižvalgydamas, bet parduotuvių vitrinos, kavinės ir restoranai, iš kurių muzika aidi, prekeivių stalai ir kioskeliai, girliandomis apkarstytos atrakcionų aikštelės į akis šoksta, regis, tu už jų kliūni. Tačiau ar ne šito ir nori, juk tam ir eini. Kad spalvų mirguliavimas išvargintų tiek, kad akys aptemtų, kad garsai klausą užtrenktų, kaip kad vėjas užtrenkia namų langines, ir audros triukšmas lieka anapus.

Paskui, kai išsineria iš spalvų ir garsų šurmulio, sau nejučiom atokiau centro nuklysta. Kitaip nei alėjose netoli jūros, čia nėra didelių viešbučių su prabangiais restoranais, čia daugiausia privatūs namai su nuomojamais kambariais. Čia viskas daug paprasčiau, prasčiau negu ten, bet ir tikriau. Neburia jo anų alėjų daugiaaukščiai stikliniai akvariumai, jam geriau čia, kur, žvelgdamas į triskliaučius mūrinius namus, jis prisimena savo vaikystę – išdaigų kupiną, nubrozdintais keliais. Į jų ankštus ar didesnius kiemelius irgi privaryta automobilių, kai kurių kiemų pavėsinėse jis mato besišnekučiuojančius vasarotojus, bet jų nedaug, kai toks gražus oras, žmonės neskuba grįžti nuo jūros, ant tų namų prikaltos

lentelės „Nuoma“, „Rent“. Tačiau, kad ir kaip būtų, šitose gatvelėse išlikę kažkas iš to laiko, kai jos dar nebuvo asfaltu užlietos ir kai šaligatviai jų dar nebuvo įrėminę, – ta provincialumo dvasia, kurią galbūt norėtų išnaikinti ir tie didžiuliai akvariumai, ir toji smagybių kupina gatvė, bet kurios, laimė, niekas nepajėgs išnaikinti – kas gali išnaikinti tai, ką prigimtis lemia?

– Atleisk, darbe užtrukau, tik dabar išvažiuoju.

Pasijunta pavargęs. Pavargęs? Nuo ko? Nuo ėjimo jūros pakrante? Nuo ilgo plaukimo? Nuo gulėjimo kopų papėdėj ir žiūrėjimo, kaip lengvas vėjukas, retkarčiais dvelktelintis, smilteles tartum sielos pergamento trupinius neša?

Bet lyg nuovargį dar didesniu nuovargiu nuslopinti galėtum, eina toliau.

Priėjęs posūkį, suka į kitą gatvelę, priėjęs kitą, vėl suka. Skirtingais vardais pavadintos, jos visos panašios, šitos gatvelės, atrodo, kad į labirintą be išėjimo vienos su kitomis susipynusios. Jau pavakarė, tasai tuščias tarpas, kai su diena atsisveikinai, bet vakaras dar neatėjęs, tas jautresniems žmonėms ir pamišėliams toks skaudus laiko daugtaškis, kai dienos tapytas paveikslas į vakaro akvarelę lietis dar nepradėjęs, bet netrukus pradės. Arba taip: dienos blakstienos dar nesimerkia, jos virpteli, virpa, nujausdamos, kad tuoj pradės merktis. Bet šį nutylėjimo metą, kai iš to, kas pasakyta, kas nepasakyta, suprasti lyg ir galėtum, apie jokius palyginimus ar metaforas tu negalvoji, nieko išsiaiškinti nė nebandai – visas mintis jausmams išskalavus, lieka tik potyris, kad tave kažkas labai tvilko. To kažko labai tvilkomas, jis eina pro medinius ir mūrinius namus, pro sodus už gyvatvorių ar medinių, geležinių, cementinių tvorų, pro garažus, pro gyvenamaisiais kambariais paverstus sandėliukus, kol galiausiai...

Kol galiausiai prieina tai, ko ieškojo – savęs ir pasaulio užmaršties parką su nebyliai užsimerkusiais jausmų ir minčių tvenkiniais.

– Prašom.

Paima.

Raktas.

Nė pats nepajuto, kaip tuo užmaršties parku prie viešbučio durų atėjo. Tai tas pats viešbutis, iš kurio rytą išėjo, nei labai prašmatnus, nei labai prastas, toks vidutinis, kokių dauguma šitame kurorte atokiau nuo centro, kodėl jis dabar jam toks keistas atrodo?

– Vakarienė jau nunešta, – išgirsta tariant.

Tai mergina už baro jam sako.

Ji jauna ir graži, jos lūpos turbūt iš paslaugumo jam šypteli, jos plaukai truputį į kairę nuo viršugalvio sklastymo perskirti, garbanom ant pečių krinta. Galbūt dėl to, kad vos vos šypteli, pajunta norą po tais plaukais rankomis nerti, iš pradžių pirštų galiukais sprandą paliesti, paskui delnais per kaklą į abi puses slysti, dviejų rankų pirštams anapus kaklo išsiskyrus ir riešams šiapus kaklo vieniems su kitais susilietus, delnų neatitraukti, kaklo šilumą jausti, nuleidus galvą ir užsimerkus prieš ją stovėti.

Ilgai ir nekrustelint.

– Ačiū.

Lipa laiptais, nežino, ar tik norėjo, ar tikrai padėkojo.

Spynoje trekšteli raktas.

Uždega šviesą.

Apskritas stalas vidury kambario standžiai iškrakmolyta balta staltiese užtiestas. Ant jo viena prieš kitą padėtos dvi poros lėkščių, po didelę ir mažesnę. Prieš jas – taip pat standžiai kaip staltiesė iškrakmolytos servetėlės, į tūteles susuktos ir raudonais kaspinais perrištos. Prie lėkščių valgymo įrankiai blizga, gali būti, kad jie – pasidabruoti. Vidury stalo pakylėtas apskritas padėklas su langustais, krevetėmis, austrėmis, kitomis jūrų gėrybėmis, kurių vardų jis nežino. Greta kibirėlis su ledais pastatytas, iš jo šampano butelis kyšo, ledukai jau pradeda tirpti. Kilnaus gėrimo laukiančios aukštos taurės iš nekantrumo, regis, net pasistiebusios, tulpės pavidalo, jos apačioje šiek tiek platesnės, kildamos į viršų, po truputį siaurėja, jos irgi blizga. Kaip ir žvakidė su trimis raudonomis žvakėmis.

Labai gražus stalas.

Atsisėda į krėslą kampe, iš tolo žiūri.

Jeigu žinotum, ko tikrai iš gyvenimo nori, galėtum sakyti, jog šis stalas – svajonės išsipildymo vizija. Kai išsipildo svajonė, sieloje irgi turėtų taip pat gražu būti. Tik žvakes dar reikėtų uždegti.

Iš dėžutės su viešbučio atvaizdu išsitraukia degtuką ir čirkšteli. Dėžutę atgal prie žvakidės padeda. Viskas čia numatyta, viskuo pasirūpinta, apie nieką galvoti nereikia.

Kelis žingsnius atsitraukęs ir nugarą sienon atrėmęs, blakstienas primerkia. Dabar tai jau tikrai šventė. Žvakių liepsnelės akyse plazda, paskui geltona šviesa išsilieja – panašia į sakų, prieš tūkstančius metų aną vabzdį įkalinusių, ar šios pavakarės, tarsi midus jį apsvaiginusios. Galėtų šitaip stovėti iki laikų pabaigos.

Suskamba telefonas.

Neatsiliepia.

Ir taip žino, ką būtų pasakiusi.

Pokšteli kamštis. Jis atkimšo šampaną. Ištraukęs iš kibirėlio ir servetėle, per kibirėlį permesta, butelį kruopščiai nušluostęs. Keistas įspūdis – lyg viską, ką daro, darytų būtuoju laiku, ne darytų, o tik prisimintų. Paskui vieną ištroškusių taurių pripila, kitai teks palūkėti. Kodėl savo norus, mintis ir jausmus mes linkę priskirti daiktams? Bijome atsiverti? Nemokame kitaip išsakyti? Metaforomis šitai vadiname.

Telefonas vėl skamba, šįkart mygtuką, žaliu rageliu pažymėtą, paspaudžia.

– ...nebetoli, dar pusvalandis, ir atvažiuosiu, viskas *OK*?

– Viskas labai *OK*.

Gerklėje pajunta sprangumą, paima taurę, prie lūpų priglaudžia, truputį palaiko, gurkšteli, dar sykį gurkšteli.

Lyg sėdėtų greta, įsivaizduoja, kaip ji važiuoja. Ją iš profilio mato: aukšta kakta, ilgos blakstienos, skruostai truputėlį įdubę, lūpos suspaustos, kai vairuoja, ji visada labai susikaupusi. Bet ne todėl, kad labai susikaupusi, jiedu jau dešimtis kilometrų vienas kitam nepratariа žodžio. Viskas gi jau padaryta ir apšnekėta:

viešbutis užsakytas, ką šį vakarą ir rytoj veiks, suplanuota. Apie ką dar kalbėtis? Saulė beveik nusileidusi, dangus raudonom eižėnom žerplėja, laukus abipus greitkelio prietema gaubia. Automobilių žibintai jau įjungti: į kitą pusę važiuojantys juos geltonomis šviesomis pasitinka, švysteli, juos lenkiantys švysteli, su jais tolstančiais raudonais žiburėliais pamažu atsisveikina. Nebetoli, dar pusvalandis, ir nuvažiuosime.

Iki dugno skubiais gurkšniais kaip vandenį išgeria, kitą taurę prisipila. Lėtai pilasi: iš pradžių truputį ant dugno, paskui – siaura srovele iki viršaus. Žiūri į aukštyn kylančius burbuliukus. Vėl vienu ypu skubiais gurkšniais išgeria.

Atidaręs sieninę spintą, ant grindų išmeta tuos kelis drabužius, kuriuos atsivežęs, po to juos į kuprinę sugrūda. Nueina į vonios kambarį, susirenka tualetinius reikmenis. Naktinis staliukas. Atidaro jo stalčių. Tik užrašų knygelė. Atsiverčia.

Sveikuoliai – tie, kurie...

Užverčia.

Įsideda į kuprinę.

Užgesina šviesą, atidaro duris. Atsisuka. Koridoriaus šviesa per tarpdurį krinta, prieblandoj žvakių liepsnelės plevena. Stalas dabar ne tik gražus, bet ir paslaptingas. Su pradėtu gerti šampano buteliu prie nepaliesto jūrų gėrybių padėklo ir šiek tiek liūdnas.

– Štai raktas. Gal galėtumėte perduoti moteriai, kuri po pusvalandžio atvažiuos ir pasakys, kad pas mane. Dar už tris naktis užmokėta.

Pusamžis vyras varto registracijos knygą, ieško, tikrina..

– O jūs išeinate? – teiraujasi pakėlęs akis.

– Išeinu.

Pusamžis vyras šiek tiek sutrikęs.

– Išvažiuojate? – abejodamas klausia.

– Nežinau.

Žiūri.

– Gal ką pasakyti? – pavymui balsą išgirsta.

Atsigręžia. Lyg pasiteisint turėtų, atsiprašomai šypteli:

– Ne, ačiū. Ji... Ji viską žino.

Uždaro duris, ant lauko laiptų sustoja.

Na, ir kur dabar eisi?

Mes lekiame, skubame, į visas puses puldinėjame gal tik todėl, kad nežinom, kur eiti? Kad bijom akimirksnio, į šį panašaus – kai jis ant viešbučio laiptų sustoja ir ūmai susivokia, kad jau išvis nebeturi kur eiti?

Aš jį stebiu, nuo jo akių nenuleidžiu, kai nulipa laiptais ir ima žingsniuoti, seku. Gaila man jo truputėlį, iš tolo žiūrint, po aukštais, prietemoje šlamančiais topoliais jis dar vienišesnis ir liūdnesnis atrodo. Labai lėtai eina – ir kurgi dabar jam skubėti? Užmaršties parkas su užakusiais jausmų ir minčių tvenkiniais... Bet tai – tik metafora. O kai nė žodžių jau nebelieka ir kai iš tikrųjų plynės sieloje pradeda vertis...

Galvoja, kokia keista ši jūros diena. Viskas darosi tarsi savaime – lyg kažkas kitas už jį mąstytų ir spręstų. Gal ir dabar nuspręs? Ant laiptų sutriko, pasijuto apleistas ir vienas, dabar vėl tas keistas jausmas, kad kažkas tave kažkur veda.

Nuves.

Nežino, kiek laiko štai taip dūlinėja. Žmonės, namai, tvoros, stulpai, automobiliai, stovintys ir pravažiuojantys, nyki gatvės žibintų šviesa ir šviesa languose, balkonuose, kiemuose, balsai, kartais pasigirstanti muzika... Galiausiai įkyri, kas tave kur gali nuvesti, pajunta, kad nieko daugiau, tik atsisėsti tenori. Prisimena kažkur čia esant kavinę, vakar į ją netyčia užklydo, visai nebloga ji jam pasirodė, tokia paprasta užeiga be jokių pretenzijų. Ir be trankios muzikos. Kone visose šio kurorto kavinėse muzika trenkia, nepasikalbėsi. Nors šį vakarą su kuo kalbėtis jis lyg ir neturi.

Štai ji – pagaliau susiranda. Šypteli. Vakar nepastebėjo, o šiandien kilsteli galvą, pamato.

„Jūros diena".

OK.

– Ko pageidautumėte?

– Ar galėčiau paklausti, kodėl taip pavadinote?

– Ką pavadinome?

– Kodėl „Jūros diena" pavadinote?

– Jūs – žurnalistas?

– Kodėl jūs taip manote?

– Tik žurnalistas gali paklausti rašytojo, kodėl jis vienaip ar kitaip kokį nors apsakymą pavadino.

– Tai gal jūs – rašytojas?

– Ne, aš poetas, todėl „Jūros diena" ir pavadinau.

Ko norėtumėte?

– Galbūt brendžio, taip, brendžio.

– Penkiasdešimt, šimtą?

– Pradžiai šimtą. Paskui pažiūrėsim.

Šimto gramų brendžio iš pradžių paprašė.

Nedidelė kavinukė po pokalbio su padavėju jam pasirodo dar jaukesnė nei vakar, žmonių ir šiandien mažai, tik trys merginos kampe prie staliuko, prieblandoj skendinčio, vidury – senyva porelė, spėja, inteligentų, turbūt iš provincijos, netoli jo – vaikinukas ir mergina, tie dar jauni, turbūt nė mokyklos nebaigę, ko gero, pirmą kartą į kurortą vieni, be tėvų atvažiavę. Arba kartu su tėvais, bet tėvai juos išleidę iki vienuoliktos, galbūt iki dvyliktos. O gal jie šiame kurorte gyvena? Bet tipas prie baro tai tikrai vietinis, turbūt čia kasvakar ateina, jis jau truputį įkaušęs, jaučiasi kaip namuose, garsiai kalbasi su padavėju, stalą prie lango nurenkančiu. Lankytojų, su kuriais prasilenkė tarpduryje.

Kodėl aš kankinu kitus ir save?

– Prašom.

– Ačiū.

Gurkšteli, labai mažą gurkšnelį.

Kaip įsivaizdavo važiuojančią, taip įsivaizduoja dabar, sustingusią ant pravertų durų slenksčio, į stalą žiūrinčią. Lyg stovėtų už jos, šįkart ją iš nugaros mato. Ji stingso, į staktą petim pasirėmusi, jos lygūs plaukai į kuodo kumštelį ant viršugalvio tvirtai susukti, taip, ji žino, ko nori, ji – poetiškos sielos, bet tvirtos valios žmogus. Tačiau jis nujaučia, kad šį kartą jau neištvers. Dar prieš tai, kai

jos apnuoginto kaklo viena gysla trūkteli, šitai pajaučia. Palenkęs galvą, pro jos petį regi, kaip plazda žvakių liepsnelės ir kaip karštas vaškas, žvakidžių dubenėliuose nebeišsitekdamas, ant baltos staltiesės varva, jos vyzdžiuose žvakių liepsnelės irgi plazdena, jos vyzdžiuose karštas vaškas taip pat spragsi, kitaip būti negali. Ji akis veda per padėklą su langustais, krevetėmis, austrėmis, per šampano butelį, kibiriuke su ledais įstrižu kampu stirksantį, per taures; jis žvilgsniu jos akis lydi. Paskui petį nuo durų staktos atitraukusi... Pastebi, kaip darsyk trūkteli gysla, ta pati, o gal kita, argi svarbu? Petį nuo staktos atitraukusi žengia. Gal dar galėtų ją sulaikyti, bet...

Vėl gurkšteli, dabar jau didesnį gurkšnelį.

Prieina prie stalo, abiem rankom stipriai sugniaužia baltos, standžiai iškrakmolytos staltiesės kraštą ir trūkteli. Padėklas pasvyra ir krinta, ledukai iš kibirėlio pažyra, iš butelio putodamas taurus gėrimas ant grindų liejasi, žvakės susvyruoja ir griūva, keista, kad ir į šampano purslus nukritusių, jų liepsnelės dar vis plazdena – tarsi sparneliai kopūstinukų, savo dieną jau atgyvenusių.

Vienu ypu baigia taurelę, pajunta, kaip aitri karšta gyvatėlė nuvinguriuoja per gomurį.

Norėtum.

Oi, kaip norėtum.

Bet ar tikrai tau to reikia? Kam tau viso to reikia? Šito spektaklio. Šito liguisto teatrališkumo. Kodėl jei skaudu tau, tu nori, kad ir kiti tokį pat skausmą kentėtų?

Keistas? Visokių čia ateina...

Pasijunta sugniužęs.

Lyg viską stelbianti gėla jausmus iš pašaknų rautų.

Kilsteli ranką, padavėjas prie staliuko prieina. Žino, kad paprašys pakartoti. Ne pirmus metus dirba. Tokius pažįsta.

– Dar šimtą.

Paskui dar šimto gramų paprašė.

Žiūri, kaip pila, gerklėje vėl sprangumą pajunta, kai įpila, sau netikėtai klausia, veikiausiai vien tam, kad ką nors pasakytų, galbūt – kad sprangumą žodžiais nurytų:

– Jūs prieš žurnalistus ką nors turite?

– Nieko prieš žurnalistus aš neturiu. Tik žinau, kad su jais geriau neprasidėt.

Ir kiek patylėjęs, vos pastebimai šyptelėjęs:

– O jūs prieš poetus ką nors turite?

Nori pasakyti, kad prieš poetus jis nieko neturi, bet nepasako.

Išgeria pusę taurelės.

Dabar tai jau tikrai tau nebegalima apie nieką galvoti, nė nieko jausti, dabar tau reikia tik susikaupti ir paprasčiausiai žiūrėti, stebėti, kas čia, šitoj užeigoj, vyksta, nors nieko čia ir nevyksta. Gali žiūrėti, stebėti ir daiktus, daiktai – dar geriau. Tyrinėk kad ir šį poliruotą, subraižytą stalą, tik nieko neįsivaizduok, kaip įpratęs, įsivaizduoti tau taip pat nebegalima. Akimis kilk užuolaida iki karnizų, pastebėk, kokie jie senamadiški, gal tyčia – toks stilius? Bet veikiausiai tai ne, toks skonis. Juo labiau kad ir paveikslai ant sienų... Juk grynas kičas. Tačiau jau supratai, kad nuo kičo šiame kurorte nelabai kur pabėgsi...

Už įstiklintų durų moters siluetas sušmėžuoja, durys atsilapoja, ji ryžtingu žingsniu žengia. Ant laisvo staliuko prie baro padeda vyrišką portfelį, galima sakyti, kad numeta. Iš portfelio popierius traukiasi. Savininkė?

Jis pirštais apkabina taurelę, kilsteli, vėl ant stalo pastato. Ar išdrįsiu paprašyti trečios? Bet ar jam ne vis tiek? Pagaliau kas kam darbo? Vėl pakelia, išgeria.

Padavėjas su moterimi popierius varto, garsiai kalbasi, turbūt apie pinigus – išlaidas, pajamas, jei įsiklausytų, tikriausiai galėtų suprasti, bet kam? Pro langą į prieblandą žiūri, po to kilsteli ranką.

Nieko nesakydamas įpila, nieko nepasakęs nueina.

Užsisakė ir trečią.

Gurkšteli, vėl į prieblandą įsižiūri.

Skęsta ir skęsta, išgirsta.

Tarsi iš miego pakirdęs, nuo lango sukasi, į kavinę atsigręžia.

Kaip koks apsėdimas šią vasarą, dar vienas nuskendo.

Girtas?

Atrodo, blaivus. Po pietų ištraukė.

Kur?

Į kairę nuo tilto. Toli. Už buvusio sargybos bokšto, kažkur ten. Laukiniuose pliažuose.

Kaip taip greitai surado?

Nežinau. Iš kaimynės girdėjau. Gal kokie žmonės ėjo pro šalį, pamatė ir pranešė...

Tu dar čia pažiūrėk, man šitos eilutės galai nesueina...

OK.

Į kėdės atkaltę atsišlieja.

Bet trečios neišgėrė, paliko.

- - -

Kitados uždraustoje teritorijoje stovi. Čia, kur neturėjome teisės ateiti.

Mediniais laipteliais nulipęs nuo tilto, į jūrą žengiančio ir jūroje stačiu kampu lūžtančio, praėjęs paplūdimio kavines, jau uždarytas, persirengimo kabinas, suoliukus su keliais naktinėtojais, gelbėjimo stotį, stulpus su garsiakalbiais, nakčiai užčiauptais, praėjęs ilgą atkarpą, kur nieko nėra, sargybos bokštą, kuriame jau daug metų – nė vieno sargybinio, praėjęs vaikų išraustas duobes ir jų pastatytas, vakare kažkieno tyčia ar netyčia sugriautas smėlio pilis – netvarumo simbolį visko, kas šioje jūros pakrantėje ir kitur vyksta, dabar laukiniuose pliažuose stovi. Gražus jam šis vardas, laukiniai pliažai. Primena prerijas, kur – pirmykščių erdvių begalybė. Begalybė, o širdį taip spaudžia. Kaip ir begalybė šios jūros. Laukiniai pliažai – tai vieta, kur susitinka žemės ir vandens begalybės. Ir tos visatos akies, kurios vardas – dangus.

Labai ilgai ligi šios vietos ėjo. Apie daug ką galvojo, daug ką apmąstė, kai ką galbūt ir suprato. Bet suprato ar nesuprato, dabar jau vis tiek. Kuo toliau ėjo, tuo labiau turėjo pavargti, o nuovargis

slūgo, kuo labiau tolo nuo tilto, tuo labiau nerimas augti turėjo, bet jį skaidrėjančio džiaugsmo vilnis vis labiau liejo: kiekvienas žingsnis – trupantys pančiai, kiekvienas žingsnis krūtinės ląstą vis plačiau atlapoja, kiekvienas žingsnis – išsivadavimas. Iš savęs, iš kitų ir iš visko. Toks laisvas galėjai jaustis nebent tuomet, kai dar nebuvai gimęs.

Nuo pečių po kojom numetęs kuprinę, veidu į jūrą prieš ją atsisėda. Štai ir viskas, ką atsinešei iki čia, bet ir to tau jau nebereikia. Tokios ramios jūros pakrantėje ji, ta kuprinė, jam staiga pasirodo kaip šuo, jį lydėjęs visą gyvenimą. Ištikimas, draugiškas šuo. Bet koks liūdnas jo žvilgsnis! Netiesa. Tai tavo paties akių liūdesys jo akyse atsispindi.

Lenkiasi, galva smėlį paliečia. Dangus labai aukštas, su labai daug žvaigždžių. Jis truputėlį siūruoja – tarsi lopšys, švelnių motinos rankų sūpuojamas.

Pajunta maudžiant krūtinę – nelyg visus jausmus nustelbusi gėla dabar jau gyvuonį iš pašaknų rautų.

Viskas, niekas jo sulaikyti jau nebegali.

Dabar...

Dabar tai jau tikrai viskas, sau sako. Dabar manyje visa tiek suskaldyta, sutrupinta ir išdeginta, kad aš – kaip dykuma be menkiausios oazės ir be miražų. Dabar aš galiu plaukti iki paties horizonto: to, ką regi, nebūti negali. Tebūnie tai toli. Aš dabar valandų valandas plaukti galiu, aš galiu perplaukti jūras ir vandenynus, niekas manęs čia jau nesaisto ir nebelaiko, nieko aš ten nebebijau. Ir valandų valandas, dienas, naktis plaukęs, perplaukęs jūras ir vandenynus, aš vis tiek pasieksiu, ko visada troškau ir trokštu – priplauksiu prie horizonto, į jį įsikibsiu, persisversiu, nersiu ir kitą šio pasaulio pusę išvydęs...

Plaukia.

– – –

Ant kopų dar vienas žmogus stovi, į jūrą žiūri, jį taip pat mato, nematyti negali.

2012

MES PASUKOME LAIKRODŽIUS, IR ATĖJO PAVASARIS

Alexiui

Keista, kaip gali užvaldyti pasakymas, žodžiai, norint pašmaikštauti išsprūdę: *Mes pasukome laikrodžius, ir atėjo pavasaris.* Metų metus aš bėgau nuo jo, šito pasakymo, įkvėpto akimirksnio nuotaikos, bet jis mane pasivydavo – užklupdavo, kavinėje glaudžiant vyno taurę prie lūpų, vidurnaktį žvelgiant pro langą ir rūkant, perone išgirstant, kaip užsitrenkia metro traukinio durys. Vėl suskambėdavo ausyse po savaičių, mėnesių, metų – išnirdavo, lyg prieš akis išnirtų žmogus, nuo kurio bėgi ir nuo kurio jau tariesi paspruką. Negalėjai nuspėti, kur ir kada pasivys, atrodė, kad šitie žodžiai trumpesniam ar ilgesniam laikui pasislepia vien tiktai tam, kad vėl suskambėję nutvilkytų dar stipriau. Kaip nutvilko netyčia užtikta sena nuotrauka, kitados gautas laiškas, kaip kartais nutvilko vieta, į kurią sugrįžti po daugelio metų. Betgi tai tebuvo pasakymas, kurį jau seniai turėjau pamiršti, kaip pamiršau daugybę kitų, įvairių žmonių, įvairiose vietose man pasakytų, daug reikšmingesnių ir įsiminti tikrai vertesnių. Bėgau nuo jų, šitų žodžių, kol staiga supratau, kad jų valia stipresnė už mano, kad niekur nuo jų nepabėgsiu ir jų neatsikratysiu – kol jų sentimentaliam ritmui nepasiduosiu, kol jų pačių galia neišsemsiu jų galios.

Bet kaip tai padaryti, jeigu tavęs, juos ištarusios, beveik neprisimenu? Seniai tu juos pasakei, nė įtarti neįtardama, kaip mane jie apsės – kaip padarom daugybę dalykų, kurie atrodo nesvarbūs, o atsigręžę atgal ūmai susivokiam, kad kaip tik jie nulėmė mūsų gyvenimus.

Mes pasukome laikrodžius, ir atėjo pavasaris, – pasakei paskutinį kovo sekmadienį, ir dabar man reikia susikurti tave – iš atmintyje dar vos gyvų nuotrupų: kaip iš triskliaučio tėvų namo palėpėje susirastų žaislų, „Stebuklingų Nilso kelionių", kitų apdriskusių knygų, nuo pastogės byrančių spalių bandai atkurti vaikystę, tolimą, lyg jos nė nebuvo. Kaip greitai viskas nutolo!

Gyvenimas – tarsi sekmadienis: toks ilgas iš ryto, kai dar nesugalvojęs, ką veiksi, o štai jo nebėra.

Orų kronikose susirasti reikėtų, kuriais metais žiema buvo tokia ilga, kad pavasaris, atrodė, niekada neateis, ir kuriais metais atėjo, kai mes rodykles į priekį pasukome.

Bet ar dabar ne vis tiek? Ar svarbu, prieš kiek laiko tau kavos su pienu į lovą atnešęs ir nuo tavęs nusisukęs, prie lango priėjęs, tolyn slystančius Paryžiaus stogus išvydęs, per miestą, brėkštančios dienos baltinamą, į buvusios nakties pieno baltumą panirdavau?

Prisimenu rytą, kai viena atklota krūtimi dar snūduriavai, ir man dingtelėjo, kad toji tavo krūtis – kaip iš voko kyšantis laiškas, iš blunkančio sapno į kitos nakties sapną man pasiųstas.

Sako, jeigu jaunystėje neskaičiavai laiko, vėliau jo skaičiuoti jau nebeverta – per vėlu. O kas jį skaičiuoja jaunystėje? Bent jau mums tada nei laikinumo, nei amžinybės nebuvo. Apie tai mes negalvojome.

Nors ir žinojome. Žinojome, kad visa tai nesitęs. Kad tai – tik žiemos galo ir bundančio pavasario, gal dar vasaros nuotykis, kuris pasibaigs, kaip prasidėjo – be mūsų valios, lyg iš netyčių.

Sakau „iš netyčių" ir vėl bandau prisiminti. Man regisi, kad tai buvo tavo plaukai – kai šokdamas juos vos palytėjau ir pasijutau, lyg būčiau palinkęs virš laiko bedugnės. Staiga – tik vienas troškimas: pirštais į juos pasinerti. Iki pašaknų.

Tuos vakarėlius tik per miglą prisimenu. Čia *le Marais*, čia Lotynų kvartalas, kartais ir į priemiesčius nusitrenkdavom – klajojom vieni pas kitus, tavo draugai – mano draugai, gali ateiti, su kuo tiktai nori, jeigu jau tada vardus su veidais ne visada susieti pavykdavo, tai ką kalbėti dabar, juk šitiek metų praėjo. Tas mūsų būrys, kaskart vis kitoks, buvo tarsi klajoklių gentis, nuo kasdienos pilkumos bėganti į vakaro malonumus – dabar nė nebežinau, ar tikėjomės, kad vyno taurės, išgertos, nugertos, dar pilnos, iš rankų į rankas siunčiamos suktinukės, kam nors brązginant gitaros stygas, šokiai jau seniai po vidurnakčio iki pirmųjų metro

mums atvers šito miesto ir mūsų gyvenimo jame metmenį, kurio diena atvert neįstengia, užpildys kasdienos įpročių ir pareigų tuštumą, atskleis dienos šviesos tirpdomą esmę. Veikiausiai tai ne. Buvo paprasčiausiai malonu būti kartu, šiek tiek apsvaigus, leisti per save srūti nakčiai – lyg per sielą ir kūną šilkas vilnytų, kristi tų naktų rentiniais, per daug nesijaudinant dėl ateities: atrodė, laiko turim apsčiai, juk jis – begalinis. Kitaip nei dabar, kai į tas naktis sugrįžti norėtųsi būtent dėl to, kad ir kūnu jauti, ir į veidrodį pasižiūrėjęs matai, kaip laiko mažėja. Kartais panūsta susitikti tuos žmones, su kuriais anuomet susipažinau, kurie pradingdavo, vėl atsirasdavo ir kuriuos mėnesių, metų rėtis sijojo, kol galiausiai išbarstė, o užmarštis jų veidus išblukino: praėjusio laiko nostalgija, kai į tiek kartų vertas duris jau nė nesibeldi, tik iš tolo žiūri – tau jos užtrenktos.

Prisimenu, labai vaiski popietė buvo – nuo šviesos atpratusios akys merkėsi ir ašarojo, o jos staiga užlietos vitrinos, langai, autobusui važiuojant, trūkčiojant, stabčiojant, regis, net šokinėjo. Laisvų vietų nebuvo, stovėjome, klūpčiojome, kibomės vienas į kitą. Tada ir pasakei: *Mes pasukome laikrodžius, ir atėjo pavasaris.*

Kur mes važiavome? Jau nebepamenu.

Bet tikrai pamenu, kad autobuse tau išsprūdo.

Taip šelmiškai atsakei į atsitiktinumą, į sutapimą, į oro ir laiko išdaigą, kadangi iš tikro atrodė, kad tų metų žiema niekada nesibaigs: net kovas buvo miglotas, žvarbus ir ūksmingas – lyg vėjai, iš gimtųjų lizdų išsisukę, it sūnus palaidūnas kelio namo neberastų. Ir dabar dar prisimenu tas pilkšvai mėlyno švino miglas, pro kurias ilgėjančių dienų šviesa popietėmis vos vos prasimušdavo, o į vakaro tamsą jos sutirštėdavo taip greitai, lyg saulė nebūtų pakilusi aukščiau negu žiemą. Labiausiai man patikdavo pavakarių metas, kai jau tamsu, bet dar ne visai, kai gatvių žibintai dar neuždegti, bet tuoj juos įžiebs – tas neapibrėžtumo laikas, kai viskas atrodo pusiau tikra, pusiau netikra, tas pereinamybės tarpsnis, kai ant pastatų, daiktų, viso, kas vyksta, tuoj sudilsiantis paslaptingumo šydas užkrinta. Kai pasirodo, kad ir tu pats, ir pro

tave žmonės truputėlį apgraibom eina, kai gatvėmis važiuojančių mašinų žibintai nei iš šio, nei iš to tau širdį nudilgo - ypač kai drėgna, ir jų šviesų atspindžiai ant asfalto ilgais raudonais, geltonais dryksniais nutįsta. Ir kai Liuksemburgo sodo alėjų vilgšnas perveria sargų švilpukų čirškimas - regis, nė nepakilusi saulė jau leidžiasi, turim išeiti. Ir kurgi mes eisime? - klausi, atsisukusi nuo Marijos Mediči fontano gelmės, traukiančios savin, kaip akivaras traukia savižudį. Aš nieko tau nesakau - juk abu žinom, kad eisim bet kur, argi svarbu?

Tada turėjau ilgą, žemiau kelių lietpaltį, atrodo, anuomet tokie buvo madingi. Mėgdavau, kai mudviejų rankos į to lietpalčio kišenę įsmukdavo ir kai abiejų pirštai toje kišenės oloje susinerdavo. Mūsų rankos spausdavo viena kitą tarytum laukiniai žvėriukai, vienas kitą norintys prisijaukinti - kaip mudu po gatvės žibintais, sakau, dar neįžiebtais, apsikabinę spausdavomės vienas prie kito. Kartais bučiuodavomės. Pro mus eidavo žmonės - apgraibomis, ir mašinos važiuodavo - raudonus, geltonus dryksnius palikdamos.

Ir staiga - tiek šviesos! Tarsi pavasaris būtų trypčiojęs, laukęs, kol, vieną valandą per naktį praradę, mes prabusime paskutinį kovo sekmadienį ir tokiu jo iškrėstu pokštu atsistebėt negalėsime. Tik pažiūrėk, kokia diena... - kaip visada pramerkusi akis kiek vėliau negu aš pasakysi, nors užuolaidą atitraukęs jau stovėjau prie lango ir seniai viską mačiau. Atsisukau. Ir prisipažinsiu: išvydęs tavo šiek tiek nustebusį veidą, kurį netikėta šviesa valiūkiškai slapta, veikiausiai nė tavo pačios neįsisąmoninta viltimi buvo užliejusi, pajutau, kaip nerimo virpuliukai per kūną nubėga. Tarsi manyje snaudusį baugulį toji šviesa, tavo veidą nutvieskusi, būtų pažadinusi iš žiemos miego.

Išpūčiau dūmą.

Ūmai - gailestis.

Gailestis ko?

Gailestis tos žiemos, kurios pabaigos šitaip laukėme - kai bent tariausi, kad truputėlį globoju tave, nors mano globa tau

tikriausiai buvo vis tiek. Įsivaizdavau globojąs tave, kai nusitraukdavau ir ant tavo kaklo savo šalį užrišdavau, kai, iš sausio ar vasario dangaus dulksnai krintant, nešdavau skėtį išklypusiais strypais, po kuriuo abu gūžėmės kaip pašiurpę paukščiukai, iš lizdo iškritę, kai nuo klajonių pavargę, į kokią kavinę įsmukdavom, ir aš užsakydavau dvi taures karšto vyno su cinamonu ir gvazdikėliais. Tokį žvarbų žiemos vakarą karštas vynas gerai, - sakydavai, garuojančią taurę abiem rankom apglėbusi, o aš šaipydavausi iš tavęs - tikros žiemos nepažįsti. Tos Paryžiaus kavinės, vienodos ir truputėlį skirtingos, jose gi praleisdavome ištisas valandas, kai kurių jų padavėjus ilgainiui įsiminėme, jie prisimindavo mus. Tada jose dar galėjom rūkyti, ir dūmai, nuo prieblandoje žybsinčių cigarečių kylantys, palubėje susitvenkiantys, skystantys, kaip ir balsai nuo staliukų, vieni su kitais susimaišantys, tuose tirštėjančiuose - retėjančiuose dūmuose, regis, tai tolstantys, tai vėl priartėjantys, lygu žmonės, ilgainiui virstantys siluetais, vėl išryškėjantys, sukurdavo nuotaiką, mintis ir jausmus atpalaiduojančią, kaip atpalaiduoja žolė, tą ypatingą savęs paties ir visko, kas aplink, užmaršties atmosferą, kuri uždraudus rūkyti pradingo - kaip negrįžtamai pradingo mūsų savaitės ir mėnesiai, kaip praeitin nuskendo laikai, kai grėsmė gyventi už malonumą gyventi dar neatrodė didesnė ir draudimų buvo mažiau.

Prabėgus daugybei metų, kaip tada išpučiu dūmą ir susizgrimbu: *Mes pasukome laikrodžius, ir atėjo pavasaris* - tai ne tik pastanga prisišaukti tave, bet ir noras pareiti į laiką, į kurį pareiti jau negali. Į tą gyvenimo tarpsnį, kuriuo dabar džiaugias kiti - kaip mes anuomet iki galo nesuvokdami, koks jisai trumpas. Laiko nešėjo taisyklės - griežtos kaip fizikos mokytojo: jis savo naščių pusiausvyrą išsergėt privalo. Bet kitaip negu fizikos mokytojui, laikas mums visada yra konkretus - ir kokiu gi kitu būdu, jei ne tave atkurti mėgindamas, į aną metą bent prisiminimuose aš galėčiau sugrįžti? Laikas truputį kaip laivas: tave vakaruose išsodinęs, jis su kitais keleiviais jaunystės jūra plaukia į rytus, o jie užsimiršę nė negalvoja, kad saulė, į zenitą įkopusi, vėl vakaruose nusileis,

ir laivas kitus keleivius įsisodins. Ir mes visi jiems – tolstantiems ta pačia kryptimi – šiek tiek pavydėsime. Nors žinosime, kad jie netrukus kaip mes bus išsodinti. Prasidedančio saulėlydžio uoste. Prie bangų, visus pėdsakus plaunančių.

Matau kavinukės *Saint-Sulpice* aikštėje langą, smulkučių dulksnos lašeliukų nusėtą, kitapus už staliuko prie lango tu manęs lauki, tačiau nei tavo silueto negaliu prisiminti, nei veido, tik langą, dulksnos lašeliukų nusėtą, prisimenu. Prisimenu, kad *Butte-aux-Cailles*, Putpelių kalvą, mėgai, tą mažą, nuo senų laikų nedaug pasikeitusį Paryžiaus kvartalą praminei mūsų kaimu, važiuojam, sakydavai, į savo kaimą, ir mudu sėsdavom į metro ir nuvažiuodavom, bet iš visų mūsų dūlinėjimų po Putpelių kalvą prisimenu tik nutikimą, kai vienas vyrukas keleto frankų paprašė – neva bilietui į Paryžių sugrįžti pritrūkęs, ir tu visai nenustebusi: *Mais nous sommes à Paris*, o paskui liepei jį cigarete pavaišinti. Neprisimenu, kokia suknele tą gegužės dieną vilkėjai, juo labiau apie ką, vaikštinėdami po *Tuileries* sodus, kalbėjomės, neprisimenu netgi, kaip, staigiai liūčiai užklupus, bėgome, nė kur slėpėmės, o bėgti ir slėptis turėjome, tiktai prisimenu, kaip, namo grįžę, išgirdom per radiją, kad *Tuileries* soduose žaibas nutrenkė jauną merginą.

Kai supratau, kad niekaip neatsikratysiu žodžių, tavo pasakytų anų metų paskutinį kovo sekmadienį, tiktai tave aprašydamas, ir kai pradėjau rašyti, atrodė, kad tavęs visai neprisimenu. Nė tokių nuotrupų, kurias štai praeitis, galbūt mano užsispyrimo pažadinta, nelyg beviltiškai vėluojančius atvirukus į prisiminimų dėžutę pradeda mesti. Teisybę sakant, nė nebežinau, kiek tikri, kiek retušuoti tie atvirukai – juk net ir dabartį regime kiekvienas savaip, ją savo norų arba nenorų spalvomis liejame. Tik man keista, kad rašydamas galiu bent jau šauktis tavęs – kurią vos vos teprisimenu. Ir kad tik taip šaukiama tu ateini – pusiau tikra, pusiau netikra, čia praskleisdama laiko širmą, čia vėl už jos slėpdamasi. Tačiau ar dabar ne vis tiek, ar iš tikrųjų grįžti, ar aš tave tik kuriuosi? Dabar, kai į mano langus ir skardines palanges barbena

sausio lietus ir kai vėl regis, kad žiema niekada nesibaigs. Ir kai man tavęs reikia. Labai.

Gal mano didžiausia klaida ir buvo tai, kad nepasakiau šito – man tavęs labai reikia. Ir lygu tu ištarei *Mes pasukome laikrodžius, ir atėjo pavasaris,* lygu vos parašiau *Man tavęs labai reikia...*

To, kas svarbiausia, mes dažnai nepasakome. Arba pasakome per vėlai.

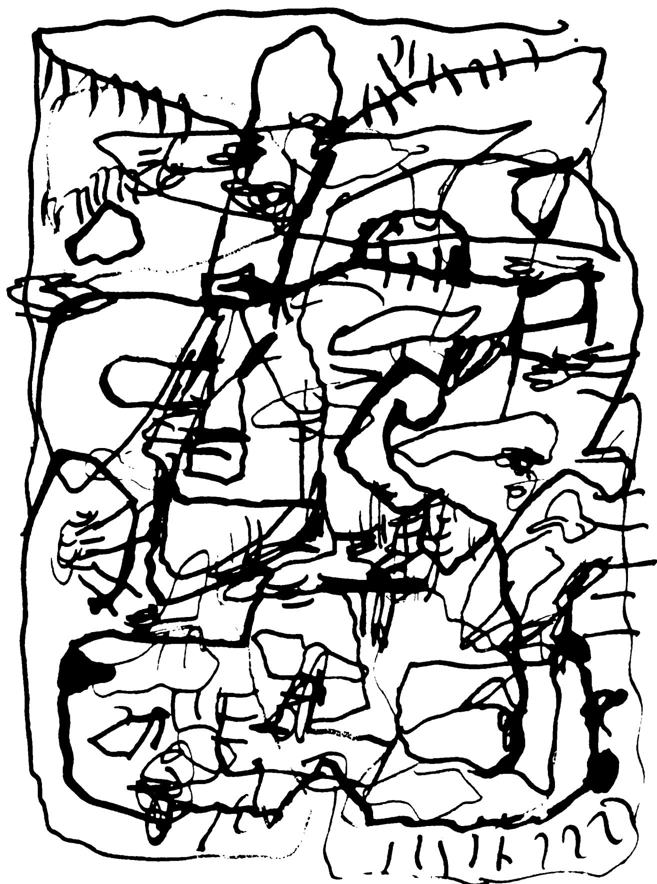
Sau nejučiomis pasukau raktą durų, kurios, atrodė, visiems laikams užrakintos, ir tu štai stovi ant slenksčio. Lyg niekada išsiskyrę nebūtume.

Vilkinti ta pačia suknele, kurią aną dieną *Tuileries* soduos vilkėjai – ir kaip aš ją galėjau užmiršti? Juk ją labiausiai iš visų mėgai ir kone kas rytą, atsidariusi spintą, iš daugybės nusikabindavai. Tą, su žirniukais. Kai įspėdamas apie artėjančią audrą vėjas pakilo ir ją nešančius tamsius debesis mūsų link visu greičiu ėmė ginti, ji tau apie kelius plaktis pradėjo, ir atrodė, kad tu ne ją, o tuos žirniukus, štai pabirsiančius, bandai suvaikyti. Jie strykčiojo kaip netrukus ant kaštonų lapų ims strykčioti pirmieji lašai – tada, iš pradžių tik žingsnį paspartinę, jau pulsime bėgti: tu viena ranka tarsi vėjo plėšiamą burę suknelės sijoną gaudysi, kita mano rankos įsikibusi laikysiesi. *Pas si vite, pas si vite...* Kai pirmą kartą nugriaudės ir tuoj po to žaibas, juodą dangų perskrosdamas, tiesiai virš galvų tvykstelės, dar greičiau imsime lėkti, tu suklupsi, mūsų rankos viena nuo kitos atitrūks, vėl susikibs.

Spausdamiesi prie sienos stovėjome, to ledų kiosko stogelio pakraigė taip menkai atsikišusi, lietus vandens siena per plaštaką prieš mus pliaupė. Darsyk nugriaudėjo, sužaibavo, po to darsyk...

Kaip staigiai užklupo, taip staigiai praėjo ta pavasarinė liūtis.

Vandens uždanga tarsi kirviu nukirsta krito. Šniokštimui, dundėjimui, ošimui, tarškėjimui, barškesiams ne nutolus, o taip staiga liovusis, iš netikėtumo visa nuščiuvo, sustingo, amo neteko; bet pauzė, kai stengiesi susigaudyti, kas gi čia atsitiko, buvo trumpa: štai jau vėl čiulba paukščiai, skamba balsai, iš slėptuvių kaip mes lenda žmonės, sodo alėjose ir takuose jų daugėja. Apie audrą

teprimena balos ir pažliugusi žemė, šlapi suoliukai ir permirkę brezentiniai kavinių terasų stogai, lašai, slystantys medžių lapais ir nuo jų kapsintys – tarsi uždelsto veikimo pražliaugusios liūties ašaros. Dar – mūsų drabužiai.

Paryžiuje pavasariais dažnai šitaip nutinka.

Mudu žingsniuojame pagrindine *Tuileries* sodo alėja, tolstam nuo Luvro, *Concorde* aikštės link einam, jau matom apskritą baseiną, jo vidury – vienastygis fontanas, to fontano čiurkšlė, be paliovos švirkščianti – tarytum klaustukas, amžinam šuoly sustingęs: ji strykteli, aukštyn veržiasi ir, žemės traukos neįveikusi, riečiasi, krinta, prie vandens prisilietusi, ne vieno, o daugybės klaustukų taškais pažyra. Šlapia suknelė visas tavo kūno formas išryškina, tavo bukanosiai raudoni bateliai, mano sandalai šliurkščioja, aš tave per liemenį apsikabinęs, dabar apie nieką nesikalbam, tik *quelle giboulée, mais quelle giboulée* tu šnabždi ar niūniuoji.

O prieš audrą, apie kurios artėjimą nė neįtarėme, fantazavome apie namus, kuriuos kada nors nusipirksime.

– Kokių namų tu norėtum?

– Norėčiau didelio, šiek tiek apleisto, buvusia aristokratijos prabanga dvelkiančio namo su truputėlį laiko tėkmės išplautais pamatais ir sąnariais – laiko rachito išsukinėtais. Ir kad tasai pamažu yrantis, griūvantis namas, kuriuo mes turėsime rūpintis, kurį privalėsime gelbėti, būtų tarsi liūdnas vaiduoklis, iš praėjusių amžių atklydęs: su portiku, kurio kolonos laiko trikampį frontoną virš paradinių durų, kurių mes niekada nepraversime, nes karietomis niekas nebevažinėja, ir svečių, kurie iš praeities jomis pas mus atvažiuotų, mes nesulauksime, su dideliu židiniu, kurio niekada neužkursime, nes kaminą išvalyti reikėtų, o pinigų, prasiskolinę iki paskutinio skatiko, iš kur mes paimsime, su portretais, medžioklės vaizdais, natiurmortais aptrupėjusiuos rėmuos, kurių restauravimu pasirūpinti mes taip ir nerasime laiko, nes daug svarbesnių darbų kaip visuose senuose namuose bus. Norėčiau, kad, vakaro migloms jį supančiame sode tirštėjant, jis kaip laivas mūsų vaizduotės prieplaukoje imtų siūbuoti, atsisveikinimo su

diena liūdesiui žolių pašaknis gildant, nuo žemiško skausmo atsiplėšti panortų ir, inkaro galią paniekinęs, ant pamatų pasistiebęs, nuo jų atitrūktų, o mes, persisvėrę per palangę, žiūrėtume, kaip, jam po truputėlį viršun kylant, mums pavydžiai moja šakos klevų, ąžuolų, topolių, liepų – medžių, kuriuos žemė maitina ir kurie nuo savo šaknų atsiplėšti negali.

Romantiškai apie mūsų būsimus namus, kurių niekada neturėsime, tu kalbėjai – tarsi pasaką sektum, o kai parėjom, paklausei:

– Bet kol kas mums pakanka ir to?

Ir iš tiesų, pamaniau apsidairęs, o ko gi mums trūksta? Nutvilkė ateities nuojauta: mes čia turime tai, ko niekada daugiau neturėsime, net jei kada nors ir turėtume tuos didžiulius namus, kuriuos mums pastatei savo vaizduotėje. Tokį pat tarnaičių kambarėlį ir aš nuomojausi, tačiau visada grįždavome pas tave, nors pas mane būtų buvę saugiau. Šypsenomis, akies mirksniais su namsarge susimokėme: tavo tėvai pro jos ložę irgi praeidavo, tik jie į trečią aukštą liftu važiuodavo, o mes į šeštą pastogėje buvusia tarnų laiptine lipdavom. Nežinau, kodėl mūsų draugystę paslaptimi pavertei ir šios paslapties nenorėjai atskleisti; kad ir kaip būtų, tavimi vaikystėje rūpinusis namsargė liko tau ištikima, ją tebevadinai aukle. Žinojai, kada tėvai išeina ir kada grįžta, bet atsitiktinumas kiekvieną sykį mus galėjo išduoti, neišdavė. Prisimenu, kaip spaudi kodą, laukujes duris praveri, kyšteli galvą į vestibiulį, neatsigręždama ranka mosteli – eikš! Ir sprukdavome kaip smulkūs vagišiai.

– Bet kol kas mums pakanka ir to?

Nieko tau neatsakiau.

Žinių paklausyti norėjau, pasukau radijo rankenėlę, televizoriaus juk neturėjome. Ir išgirdome, kad dieną per liūtį *Tuileries* soduose žaibas nutrenkė jauną merginą.

Prie lango priėjai, pro jį pažiūrėjai, atsisukai, į palangę atsirėmei.

– Ir aš taip numirti norėčiau, – tarei.

– Tikrai?

– Jei dabar lemta būtų numirti.

Kai pagalvoju, ta mirtis, tik radijo bangomis mus pasiekusi, veikiausiai buvo vieninteliai ašmenys, kuriais tais mėnesiais realybė mus palietė. Tačiau ir ji ne ką pakeitė – lygiai tokia pati romantinė egzaltacija, kokia apimdavo žaidžiant. O ką gi kitka darydavom – gal net sau nejučiom sprukdami nuo tikrovės, tik šokčiojom per dienų ir naktų langelius, paskutinį kartą žaisdami žaidimus, kuriuos žaisti – vaikų privilegija. Vienas puslapis jau užsivertęs, kitas dar neatsivertęs – tas metas tarp pabaigos ir pradžios, kai norėtum pasilikti truputį, bet jau reikia eiti toliau. Strykčioji per šokdynę, ją kiek įstengi aplink save įsuki ir jau atrodo, kad nebe šokčioji, o kybai ore – netvarumo tarpsnis, toks saldus, kiti bus aitresni. Bet to dar nežinom, tai sužinosim vėliau.

O ar ne tokie patys žaidimai buvo ir pasivaikščiojimai po Putpelių kalvą? Juk važiuodavom į tą mūsų kaimą, kad žaisdami kurtumės ir perkurtume savo Paryžių. Prisiminei, kaip japonus, kinus, rusus ar vokiečius po Paryžių vedžioja grupių vadovai, pasišovę jo legendiniu žavesiu užkariauti jiems įkandin skubančios kuopos širdis – iškėlę virš galvos ryškios spalvos suskleistą lietsargį – ietį, priešaky žengia, sustoja, išraiškingai ranka mosteli: štai – Sorbona, štai – Aleksandro III tiltas, štai... Ir susimaniusi juos pamėgdžiot pasiūlei: susikurkime Putpelių kalvoje savo Paryžių. Gerai, – atsakiau, – susikurkime Putpelių kalvoje savo Paryžių. Taip ir ėmėm braižytis to vaizduotėje gimstančio ir vaizduotėje mirštančio miesto planus, kaskart vis kitokius: tu buvai vieno žmogaus grupės vadovė, o aš – turistas, pirmą sykį čia atvažiavęs. Pažiūrėk, – kai kildavome pagrindine kvartalėlio gatve, timptelėjusi už rankovės, sakydavai – Eliziejaus Laukai, gražiausias pasaulyje aveniu, matai, koks platus ir kiek jame prabangos? Dabar atsigręžkime: ten – Triumfo arka. Kairiau – Bastilijos aikštė su Laisvės angelu ant kolonos. O kur Monmartras, kur Blusų turgus? – kartais pasiteiraudavau. – Monmartras štai ten, viršuje. O Blusų turgus? Kurioje pusėje nuo čia Blusų turgus? – vaidindavai, kad sutrikai. – Bet dabar užsimerk. Atsimerk. Ar aklas tu, kaip

nematai, juk tokia didybė, toks grožis, taigi čia – Putpelių kalvos Dievo Motinos katedra! Atvirai sakant, tų Dievo Motinos katedrų mes daug kur, ne tik Putpelių kalvoje buvome prisistatę. Ir išvis anuomet Dievo Motinos katedra mums galėjo būti bet kas: raudonojo vyno taurė kavinėj, į kurią tau panūdo užsukti, Dievo Motinos katedra galėjo būti suoliukas, ant kurio atsisėdę bučiuojamės, Dievo Motinos katedra galėjo būti saulėlydis, į kurį žiūrime, užsikvempę ant betoninių *Pont Neuf* turėklų.

Liuksemburgo sode pamatai žydintį krūmą – katedra.

Siauras mėnulio delčios pjautuvas – katedra.

Purpteli, danguje būrys žvirblių pažyra – vėl katedra.

Iš tiesų ne katedros šitai buvo, o tik bažnytėlės, kurias iš kasdienos dulkių statėmės, net ne bažnytėlės, o tiktai šypsenos, kuriomis kasdiena mums šypsojosi. Didžiųjų katedrų statybų laikai jau seniai praeity, dabar žmonės katedrų nebestato, jomis tiktai grožisi, gėrisi ir kai kada katedros vardu didingus, nuostabą keliančius dalykus pavadina. Arba kaip mes – paprastus kasdienos stebuklus. Kai juos pastebėdavom.

– Jis ne pirmą kartą į Paryžių parvažiuot nori ir ne pirmą kartą manęs pinigų prašo. Keistas toks, nors iš pažiūros neatrodo. Arba kiek trenktas, arba apsirūkęs, – tarei pamačiusi, jog nustebau, kad nenustebai.

Už staliuko prie lango *Saint-Sulpice* aikštės kavinėj sėdėjai, iš profilio tave pamačiau. Iš skaidraus į matinį dulksnos lašeliukai stiklą buvo pavertę, ir tavo veidas, pažįstamas iki smulkmenos, žiūrint pro tą matinį stiklą, truputėlį tolimas ir svetimas pasirodė – lyg jam atburti ir susigrąžinti slaptažodį turėčiau atspėti. Iš tiesų, kad tave išlaikyčiau, kiekvieną dieną slaptažodžius spėti turėjau. Kai amžių skaičiuoji, dabar vieni metai nieko nereiškia, tuo metu labai daug reiškė. Metų turėjau daugiau, ir tu man atrodei kaip paukštė, atskridusi iš praeities ir nutūpusi ant mano peties – bijojau tave pabaidyti, tegul žinojau, kad vieną dieną vis tiek purptelsi ir nuskriesi. Norėjau pratęsti tą laiką, kai dar tupi ant peties, todėl kasdien tavo įgeidžius ir troškimus spėjau. Nors

kai dabar pamanau, gal norėjai kaip tik, kad, ant tų įgeidžių ir troškimų tinklelį užmetęs, tave tvirtesniu, vyriškesnės patirties keliu vesčiau? Bet tikriausiai tai ne. Man patiko spėlioti, tau patiko, kad stengiuosi atspėti, man ir pačiam atrodė tada, kad patirtis – stingstantis gipsas.

Tavo veidas buvo čia pat, mus skyrė tik stiklas, matiniu iš skaidraus dulksnos paverstas, tu manęs nematei, aš stebėjau tave kaip Matisse'o *poisson rouge*, sustingusią nebylioje akvariumo tyloje. Dar netolai, bet žinojau, tikriau – kūno porom jutau, kad netrukus tolti pradėsi – pelekais plevendama, plauksi į jūras, kurių aš niekada nepažinsiu ir į kurias tavęs plaukiančios nė nebandysiu pavyti. Betgi kol kas dar buvai čia – tereikėjo praverti kavinės duris. Tačiau lyg užkerėtas stovėjau. Tada turbūt pirmą sykį patyriau, kad ne tik praeitis, bet ir ateities nuojauta ilgesio skausmu gali tvilkyti.

Paukštė, žuvis... Gali tęsti be galo: voratinklio gijos, drugelio sparnai, plunksna... Visa tai, kas – laikinumas, netvarumas, praeinamybė, dužlumas.

Tada atburti, dabar tave atsikurti turiu. Tiek metų prabėgo, kad nė nesitiki, jog iš tikrųjų buvai. Gal iš tikrųjų nė nebuvai, klausiu savęs vėl, gal tu – tik mano vaizduoklės pamėklė, kurią aš iš nebuvusio laiko šaukiuosi? Ir norėčiau, kad tik sapnuočiau, kai įsivaizduoju tave – jau subrendusią moterį, namais, vyru ir vaikais besirūpinančią. Ar prisimeni tu mane? Turbūt ne. O gal kartais?

Bet tai – kol kas ateitis, dabar aš į kavinę žengiu. Norėjau pritykinti paslapčia ir tave abiem rankom sugriebti, kad krūpteltum, ir stiklas skiltų – kaip dangaus skliautas skils, kai pavasarį *Tuileries* soduose mus liūčiai užklupus trenks žaibas. Bet tu, turbūt pajutusi mano žvilgsnį, atsisukai – stiklas ne dužo, tik iš matinio skaidriu virto ir sulig kiekvienu žingsniu, priartinančiu prie tavęs, lydėsi.

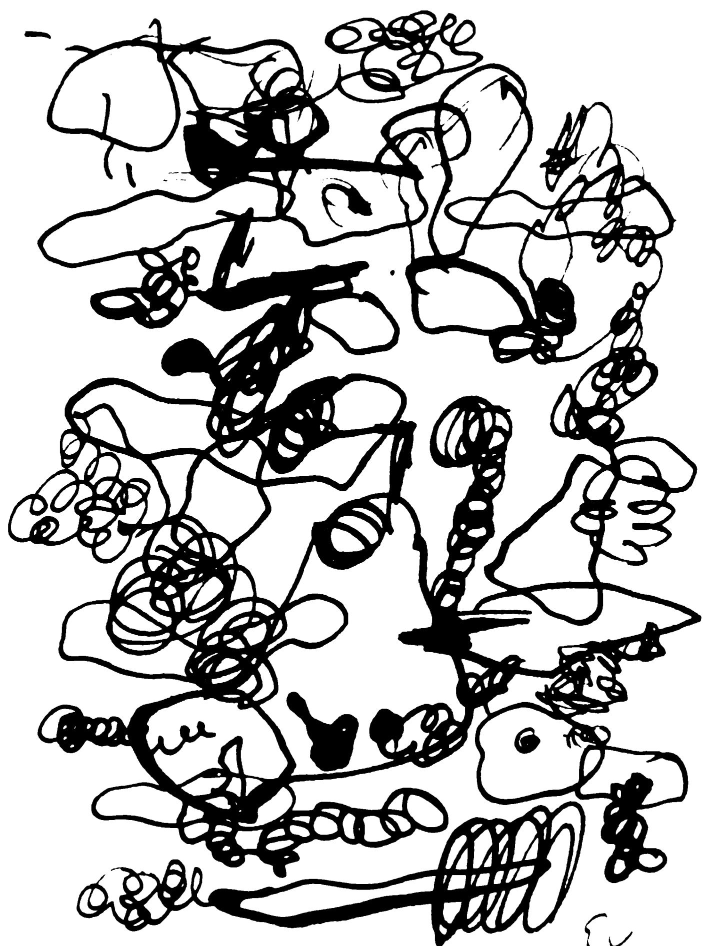
Kai dviejų taurių karšto vyno paprašęs pro langą pažvelgiau, kaip ką tiktai tu, dabar miestas pasirodė pusiau tikras, pusiau

netikras. Gatvių žibintų, pravažiuojančių mašinų ir autobusų šviesos dulksnoje skydo, praeivių siluetai šiek tiek paslaptingi atrodė: lyg tie žmonės šiame mieste iš tiesų būtų tiktai praeiviai, dingojosi, kad jie eina iš niekur į niekur. Sakytum tikrovė galėtų klydinėti kaip mes, ji dabar čia, šitos kavinukės viduje, įsitaisiusi buvo – it katė, ieškanti šilumos ir jaukumo, o jos apleistas miestas su dulksnos tirpdomais kontūrais neišsipildžiusių iliuzijų miglose skendėjo. Neišsipildžiusi iliuzija buvo bažnyčia su aikštės plokštumon vedančiais laiptais ir dviem dangun kviečiančiais bokštais, ant kurių visada, vos juos pamatydavai, aukso karūnas tau uždėti norėdavos, neišsipildžiusi iliuzija buvo fontanas su keturiais oriai sustingusiais vyskupais, taip ir netapusiais kardinolais. Keturi juos saugantys liūtai gauruotais sprandais ramiai sau snaudė – garsiomis kaskadomis krintantis fontano vanduo tą vakarą buvo išjungtas.

– Pažiūrėk, kokius batelius nusipirkau, – tarei, iš kartoninės dėžutės ištraukusi ir šalia dar garuojančių vyno taurių padėjusi.

Kaip neprisiminsi tų tavo vasarinių batelių, žiemą nusipirktų – kad, pavargusi nuo užsitęsusios pilkumos, laiką paskubintum: totemo stulpas, šamano burtas, raganos užkalbėjimas. Lyg laiką atšaukti ir prisišaukti galėtum, tik slaptą raktą surask. Lengvus ir linksmus batelius iš dėžutės ištraukei: žemakulnius nusipirkau – kad vaikščioti patogiau būtų, – ir raudonus – kad švysčiotų ryškiomis bukomis nosimis – juk vien nuo to bus smagiau. Nežinau, kokių metų grįžtančios mados buvo tos jų bukos nosys, bet tądien tavo nusipirkti ir ant stalo pastatyti vasariniai bateliai man priminė bukanosius žvėriukus, šiek tiek sutrikusius, kad šiuo metų laiku juos iš urvelio ištraukei: nė nesidairė, tik gūžėsi šalia vyno taurių, nesuprasdami, kur atsidūrė. Bet jau mačiau, kaip jie strykčioja vienas įkandin kito, kai atšilus orams pralinksmės mūsų širdys ir jie šokčios pagal jų ritmą, kai mes žingsniuosime, tarkim, žemutinėmis Senos krantinėmis. Putpelių kalva ilgainiui mums nusibos.

Tie tavo bateliai juk irgi buvo žaidimas: kokiais totemais, kokiais burtais, kokiais užkalbėjimais gali prisišaukti pavasarį?

EV

2016

Bet dienos žvarbuma ir anksti pradedančios kristi vakaro ūkanos man irgi jau buvo įgrisusios ir, žiūrėdamas į tave, batelius akimis glostančią, galvojau, ką gi mes galėtume prasimanyti. Į pavasarį, vasarą stačia galva įpulti nieko nereikštų, tik sėsk į lėktuvą ir šiltuos kraštuos skriski. Bet ne mūsų, vargšų studentų, kišenei buvo tokios kelionės, mudu dangumi skriejančius lėktuvus tik akimis palydėti galėjome. Šiaip ar taip, kuo labiau seko vynas, tuo labiau tą vakarą man rūpėjo kur nors kad ir trumpam išvažiuoti – iš šios snūdulingos dulksnos išsiplėšus, atsidurti kitur. Žinoma, po antrą taurę visada užsisakyti galėjome, bet antra vyno taurė kavinėje jau buvo tapusi mūsų tos žiemos vakarų banalybe.

– Norėtum kur nors išvažiuoti? – paklausiau, paskutinį šlakelį išgėręs ir tuščią stiklą ant staliuko pastatęs.

– Išvažiuoti? – iš netikėtumo šiek tiek nustebai, apsidžiaugei, šyptelėjai, bet veidu iškart slystelėjo abejonė: – Juk mums abiem rytoj paskaitos, o mes ir taip – ne patys geriausi, – tarei.

Kad ne patys geriausi, tai švelniai tu čia pasakei, tiek skolų vijosi mus, kad turbūt ne už kalnų laikas, pamaniau sau, kai studentais vargu dar turėsime teisę vadintis.

– O ką, tu man kelionę pasiūlyt gali? – kaip staiga rimtuole pavirtai, taip staiga vilionei pasidavei.

Tegul banalybė:

– Dar dvi taures karšto vyno!

Ir kaip pavasarį, vaikščiodami po *Tuileries* sodus, fantazuosime apie namus, kuriuose gyventi norėtume, taip tą vakarą įnikome fantazuoti apie keliones ir kraštus, į kuriuos norėtume nuvažiuoti. Sakei, kad šalis ir miestus, į kuriuos nuvažiuoti norėtum, rinktumeisi pagal jų vardų skambesį, tikriausiai pradėtum nuo Buenos Airių: ar girdi, kaip žodžiuose Buenos Airės tango melodija skamba? Po to gal būtų Australija, kai tariu vardą Australija, tokios platybės akyse veriasi! O į Jamaiką norėtum dėl to, kad vaikystėje dažnai girdėtos dainos priedainis *Jamaika, Jamaika* tau įsirėžė tiek, kad dabar jau viskas, kas traukia, vilioja ir prarasto rojaus nenumaldomu ilgesiu dilgo, kad net širdis plyšta, –

Jamaika. Nors Jamaikoje niekada nebuvau, esu įsitikinusi, kad jeigu į Jamaiką nuskrisčiau, tai atrodytų, kad į ją sugrįžau.

O aš tau sakiau, kad į Niujorką norėčiau – vien dėl to, kad negali numirti, žmogau, nepabuvęs Niujorke. Niujorkas? – kilstelėjai antakius. – Niujorkas irgi skamba gražiai, bet Niujorkas netraukia manęs, nors tu ką, nebent pakeliui pasitaikytų.

Taip ar panašiai, į fantazijas įsileidę, tauškėme, vieną po kito minėjome kraštų ir miestų vardus – iš jų, iš to, ką atmintyje paliko geografijos pamokos, iš pasakojimų, vartytų kelionių vadovų, matytų filmų ar nuotraukų kūrėmės ano vakaro kelionės maršrutą, kuriuo niekada nekeliausime. Tokiu maršrutu keliaut neįmanoma, tokiu maršrutu tik vaizduotėje keliauti gali. Šokinėjome kaip vaikai per šaligatvio plyteles iš vieno žemyno į kitą: čia Afrika, čia Europa, čia Azija, čia Šiaurės Amerika – vienu akimoju perskrisdavom ar perplaukdavom jūras ir vandenynus, kirsdavom sienas kraštų, vieni su kitais sienų neturinčių, nė nespėję žinių apie vieną ar kitą šalį lagamino iškraustyti, jau kiton lėkėme – it turčiai, nežinantys, ko nori ir kur pinigus dėti. Nepalas, Kanada, Brazilija, Egiptas, Peru, Indija, Graikija... – ir kur tik tą vakarą mes nespėjom pabūti! Ir karštą vyną gurkšnodami, o ir paskui – kai tuščias taures palikę, sukome ratus siauromis Odeono kvartalo gatvelėmis – kaip žmonės, per kavinės stiklą ką tik matyti, atrodė, kiūtina iš niekur į niekur, taip mes iš tikrųjų dūlinėjome iš niekur į niekur. Ir buvome čia, ir mūsų čia nebebuvo – slampinėjom po miestą lyg du piligrimai, iš tiesų po pasaulį klajojantys. Nedažnai būna, bet pasitaiko, kad vaizduotė įveikia tikrovę – lyg atsimerkęs sapnuotum.

Vaikščiojome, kol nepastebėjau tos iškabos, tikriau – užrašo. Jį pamačiau irgi tarsi sapne, iš tiesų jo pamatyt neturėjau. Juk ėjome beveik nesižvalgydami, o tas užrašas buvo toks pilkas, visai nekrintantis į akis. *La Louisiane* – štai užrašyta ant sienos virš durų. Ir tavo vardų skambesio apžavais persiėmęs: kaip gražu – Luiziana. Moters vardas? Paskui prisiminiau, kad Amerikoje yra tokia valstija. Lyg būtų paukštė, jos snapas į Meksikos įlanką

tiesiasi, o jos sparnai, plačiai išskleisti – Teksasas ir Misisipė. Tik vėliau sužinojau, kad Napoleonas ją Amerikai pardavė. Ir kaip tau širdį plėšė Jamaika, taip dabar, net prabėgus daug metų, man širdį tebegelia Luiziana.

– Gal čia apsistokime?

Iškart supratai.

– Kodėl ne?

Taip savaime, nesitarę iš anksto, pratęsėme savo kelionę. Valstijoje, Napoleono Amerikai parduotoje, apsistojome.

Tas viešbučio *rue de Seine* kambarys buvo paprastas, tačiau ne toks ir prastas: bent jau didesnis už tavąjį, į kurį kasvakar sugrįždavome, ką jau kalbėti apie manišką, kur tik retkarčiais drabužių ar buities reikmenų pasiimti pareidavau. Sykiais ta pačia proga užsukdavau pas ponią Adelę – arba pasilabinti, arba mėnesio gale už nuomą susimokėti. Katės ašaros buvo toji nuoma: kaip daug lietuvių, baigiantis karui, ponia Adelė, tuomet penkiolikmetė, su tėvais nuo grįžtančių rusų pabėgo. Kiek vargų mes nesam patyrę, dejuodavo, bet vis gerų žmonių atsirasdavo, tik jų dėka įsikūrėme ir išgyvenome. Gerumo grandinę norėjo pratęsti, todėl taip pigiai nuomojo: kai prasigyvensi, tu kitiems irgi padėsi? Prisimeni, kaip sakydavau, kad ponia Adelė man – lyg Angelo sparnas, be jos išsivertęs nebūčiau, už ją ir jos nuomojamą *chambre de bonne* po stogais kas sekmadienį į *Notre-Dame* eidavau melstis, kartais ir tave prisikalbindavau. Tik pamanyk, Dievo Motinos katedroje melstis už kambarėlį: trys žingsniai ilgio, du žingsniai pločio... Po mišių dažnai prie Senos nueidavome, atsisėdę ant drėgno suoliuko, kol sužvarbdavome, į jos tėkmę žiūrėdavome, skambesys *Notre-Dame* varpų, į kitas mišias kviečiančių, atrodydavo, iš dangaus į patiltes atsidaužia ir tolyn pavandeniui sklendžia. Ką, tu sielą kvadratiniais metrais matuoji? – paklausei, kai prasitariau vienąsyk apie katedros ir mūsų kambarėlių proporcijas. Nors šiaip jau tos mišios tau buvo vis tiek – į jas vien dėl to, kad gražu kaip teatre su manimi kartais nueidavai. O aš ar tikėjau? Ir kuo? Angelu? Jo sparnu? Bet ir tai...

Du kambarėlius turėjome, nė į vieną iš jų nesugrįžome – kokia prabanga laikiniems Paryžiaus studentams, kurių kišenėse dažniausiai švilpavo vėjas! Bet kaip tyčia tą dieną žydelis, pas kurį *au noir* dirbome, pagaliau su mumis atsiskaitė – prisimeni, kaip kalnus baltų arachisų dražė namo parsinešę, juos po dvylika ant gipiūro skiautelių dėliojame, į maišiukus raudonomis ir mėlynomis juostelėmis rišame, prieš tai patupdę nelygu proga: krikštynos, Pirmoji Komunija ar vestuvės – gandriuką sulenkta koja, dvi kaklais apsikabinusias gulbes, laivelį, plukdantį sunertus, amžiną ištikimybę simbolizuojančius žiedus. Šmikis jis buvo, tasai žydelis, kai padaryti reikėdavo, tai visada dega, o atsiskaityti savaičių savaites vėluodavo. Bet jį man ponia Adelė prirodė, jiedu seni pažįstami buvo, tad anksčiau ar vėliau vis tiek sumokėdavo. Tad ir tą vakarą... Argi laužysi galvą, jei toks noras kilo? Jautėmės šiek tiek nekasdieniškai – kai į tą paprastą kambarį paprastame viešbutėlyje juodbruvas vaikinukas mudu lydėjo. Mielas toks buvo, kol registravo, ledinukais pasiūlė pasivaišinti, šypsojosi. Pamaniau, kad viešbutyje dirbti norėčiau – kasdien laikinumą švęsti galėčiau.

O, tas laikinumas, kurį pastovumas ant menčių paguldyti vis nori, dingtelėjo, kai buvome jau pasimylėję, ir tu miegojai, o aš niekaip užmigt negalėjau. Pūsdamas dūmus nuo viena po kitos prisidegamų cigarečių, pro pravertą langą žiūrėjau į *rue de Seine*, iš penkto aukšto tokią tolimą, juo labiau kad visiškai tuščią. Paskui slystelėjo taksi mašina, prie viešbučio kitoj gatvės pusėj sustojo, iš jos iššoko kailinukais vilkinti moteris – taksistui ranka pasiuntusi lengvabūdišką bučinį, ji ilgu viešbučio kiemu smulkučiais žingsniukais nubėgo. *Citroënas*, lyg tikėtųsi, kad sugrįš, kiek pastovėjo, paskui nuvažiavo. Ir žinote, *Marie, Anne, Sophie, Isabelle...* – tą akimoją ji man pasirodė įsikūnijimas jūsų visų – moterų, kurias sutikau ir kurias dar sutiksiu. Prarasiu. Betgi tą nakties valandą smulkučiais žingsneliais, laiką pralenkusi, ir tu juk į viešbutį kitapus gatvės nuo manęs bėgai – tu, ranka pasiekiama ir išklydusi į sapnus, tu, kurios vardo kitaip negu jų: *Marie, Anne...* –

nei tada, nei dabar ištarti nenoriu, tu, į kurią vien pažvelgus man rodėsi, kad nakties juodumoj baltas rytas manyje pradeda aušti.

Mintyse prabusti prašiau, neprabudai.

Iki paryčių taip prastovėjau, paskui užmigau, tu gal tą vienintelį kartą anksčiau už mane atsikėlei, kai pramerkiau akis, paklausei, ar pusryčius mes užsisakę.

Pirmą sykį Paryžiuje viešbuty naktį praleidome, pirmą sykį Paryžiuje viešbuty pusryčius valgėme. Pas tave mūsų pusryčiai būdavo tiktai kava, tu pirmojo puoduko su pienu, antrojo be pieno norėdavai. O čia ant *baguette* tepėmės sviestą, uogienę, paskui dar *croissant* pasidalinome, trupinių pribyrėjo ant stalo, tu juos į saują susišlavei ir, užvertusi galvą, kaip varnėnas, snapą pračiaupęs, burnon susižėrei. Nežinau, iš kur mano vaizduotėn tas varnėnas atskrido. Ir tau patiko tokius pusryčius valgyti. Jei netingėtum, atsikėlęs galėtum nulipti į *boulangerie*, juk vos už poros žingsnių, – papriekaištavai. Nuo tada kasryt žemyn – aukštyn lipdavau parnešti ką tik iškeptų, dar šiltų *croissants*, mūsų pusryčiai prašmatnesni pasidarė, ritualu virto. Ilgainiui nė prašyti nebereikėdavo, tik pasisveikindavau, ir paduodavo. Įpročius rutina ar ritualu vadinti gali, čia jau kaip nori.

Kai išėjome gatvėn, atrodė, lyg tikrai iš ilgos kelionės būtume grįžę. Duok, panešiu. Bet nedavei, kaip vakar, ir aną rytą dėžutę su vasariniais bateliais pati nešti norėjai.

Iš tiesų liūdnas buvo tas rytas, kai po vėlyvų pusryčių iš Luizianos išėjome. Kaip pirmõsios Naujųjų metų dienos – lyg būtum išleidęs svečius, o kitų, jau vėl besibeldžiančių, įsileisti dar nenorėtum. Jų žingsniams nutolus, pamanai, gal į miestą reikėtų išeiti, bet tuojau pat nudiegia – kam tuštumą iš tuštumos dauginti?

Paskui dar keletą kartų į tą viešbutį grįžome. Ne visada, kai užsigeisdavome, galėjome sau šitai leisti – pinigų čia prasimanydavome, čia paskutinius frankus skaičiuodavome. Kartais tik užsimindavome – lyg kokie sąmokslininkai: Luiziana? Nusišypsodavome vienas kitam, valiūkiškai ir kartu supratingai, to ir pakakdavo. Nežinau kodėl, bet kai tardavai Luiziana, man visada

vaizdas tavęs, glostančios katę, iškildavo. Kates gi mylėjai, apgailestavai, jog kambarėlis per mažas, kad katę galėtum laikyti. Bet atvirukų su katėmis buvai prisipirkusi, o ir kačių skulptūrėlių: tik pamatydavai knygyno vitrinoje knygą apie kates, atvirukų su katėmis ant gatvėn išneštų stovų ir lentynėlių ar keliaujančiame sendaikčių turguje – fajanso ar porceliano katytę, kažkieno galbūt iš senelės paveldėtą, parduotą ir vėl tarp kitų figūrėlių ant prekystalio susirietusią, tai jau nesustojusi ir nepasigrožėjusi nepraeisi pro šalį.

Dabar ir laiką, kartu su tavimi leistą, man norisi lyginti su švelniu katės kailiu. Labai tinkamas ir geras pasakymas *su tavimi leistą*: iš tiesų mes jį tada leidome, ir jis per mus slydo, kaip glostanti ranka slysta per snaudžiančios, iš malonumo murkiančios katės kailį. Arba kaip Sena pro akis slysta, kai sėdi, kojas nukarinęs, ant akmeninės krantinės. Gal mes išvis buvome iš laiko iškritę? Nors iš laiko iškristi turbūt neįmanoma. O į jį numoti ranka ir jo nebepaisyti tiek, kad jis tarsi pranyktų? Galbūt – tą iš patirties galėtume liudyti. Tebūnie saviapgaulė: kaip tasai pokštas, kai užsimerkęs tariesi, kad aplinkui tave nieko nėra. Taigi tikrai nebuvom iš tų, kurie prieš darydami pagalvoja, nė iš tų, kurie vakare nepamirš prisisukt žadintuvo, todėl niekada nevėluoja, juo labiau iš visų tų, kuriems visada šimtu nuošimčių aišku, kur riba tarp tikrovės ir tariamybės. Tiesą sakant, nei vienas, nei kitas dėl to nekvaršinome sau galvos, tokių ar panašių klausimų išvis sau nekėlėme, apie tai nekalbėjome, mums buvo gerai, kaip yra, apie tai aš tik dabar išvedžioju.

...Ilgėjant dienoms ir orams šylant vis dažniau atsidurdavome ant Senos krantinių. Kaip kavinėse, pavasario laukdami, taip jo sulaukę, ištisus vakarus prie Senos praleisdavome. Dviese ar su savo gentainiais. Keista, lyg anos žiemos ūkanos mano atmintyje tuos žmones būtų išblukinusios tiek, kad aš jų skydžių bruožų veidų su vardais susieti nebegalėjau, o ano pavasario šviesa mano atmintyje jų siluetus palengva ryškinti būtų pradėjusi – jie,

atgaudami vis tvaresnius apribus, iš užmaršties miglos štai ima sugrįžti – lygu tu, vilkinti suknele su žirniukais ir avinti raudonais bukanosiais bateliais, po pavasario, vasaros dangumi man tikresnė, apčiuopiamesnė, mažiau išsigalvota atrodai.

Matau, kaip Emanuelis, vietoj pasisveikinimo iš tolo skambutį padžeržginęs, nušokęs nuo dviračio ir krepšį nuo bagažinės nurišęs, prie mūsų sėdasi, ant staltiesės, po žilvičiu išskleistos, stato du butelius vyno. Visada du atsiveždavo: vienas sau, kitas – jums, *mes amis*. Toks jau jis buvo, mūsų Emanuelis. Savąjį gerdavo tiesiog iš kakliuko, antrasis – jeigu pritrūksime. Dafnė su Frederiku salos smaigalyje sėdi, į atplaukiančius, praplaukiančius laivus žiūri – kam rūpėjo, apie ką jiedu šnabždasi? O Izabelė su Sabina iš krepšių traukia dėžutes, maišiukus, paketėlius, sūrį ir dešras pjausto, į lėkštutes deda, ridikėliais ir vyšniniais pomidoriukais tas popierines lėkštutes puošia – išsijuosusios dirba, mūsų stalas gausėja. Sako, meilužės, bet kas kam darbo? Sabina staiga aikteli, visų žvilgsniai – į ją. Štai tau ir nelaimė – darydama sardinių dėžutę, pirštu per rantytą dangtelį nevykusiai brūkštelėjo, pirštą susižeidė, dabar Anos ištiesta servetėle žaizdą spaudžia, kraują sustabdyt bando. O ką pats čia veiki, galėjai paimti ir atidaryti, kad toks jau gudrus, – atšauna Migeliui, nusistebėjusiam: ir sugebėk gi tu man. Na, nepyk, jau nepyk, nemaniau, kad tokia įžeidi. Kai nelabai kas vyksta, menkiausias atsitikimas įvykiu tampa. Lyg mano mintį būtų išgirdęs, gal susimanykime kokią nors progą, – Antuanas pasiūlo, bet kas jį išgirs, niekas galvos sau kvaršint nenori: vakaras kaip kiti.

– Ei, siųsk!

Tu ant mano peties galvą parėmusi, aš į *Pont des Arts* polių nėrinius įsižiūrėjęs. Saulėlydžio metas, dangus violetinėm properšom žerplėja.

– Negali būti, kad baigėsi.

– Ir kai nieko neliks, ši sala vis tiek liks, ir mes sugrįšim į ją.

Kas šitai pasakė?

O gal man pačiam dingtelėjo – pralenkusiam laiką ir panorusiam, kad būtų, ko būti negali?

– Ką čia brązgini, pirmiau susiderink.

– *Ar tau manęs labai reikia?*

Aš į tave pasižiūriu, man atrodo...

– O, Vadimas ateina!

Man atrodo, kad to klausti tu manęs neturėtum. Net sutrikau – juk naivumą vaidini tik žaisdama, ne tavo būdui tokius klausimus uždavinėti.

– Jis visada turi.

Turėjo.

Ir vėl sukamės suktinukes, vėl dviejų suspaustų pirštų snapeliais ant permatomo popieriuko žoleles beriamės.

Tie vakarai mano galvoje vieni su kitais maišosi, į vieną ilgą vakarą liejasi. Pamažu iš pavasario vasaron pereinantį, palengva gęstantį – kaip saulei nusileidus anapus Menų tilto, tolydžio gęsta dangus, ant miesto nakties mantiją skleisdamas. Ir aš jau regiu tos nakties greitkelį.

Palauk, dar nevažiuok, tie vakarai...

Bet jis, nepaisydamas mano valios, jau skrieja. Atvažiuojančių ir lenkiančių mašinų šviesomis žaižaruodamas, tiesia styga naktį skelia, nuožulniais posūkiais ją nelyg gėlos taurę tai į vieną, tai į kitą pusę palenkia, po tuneliais nerdamas, nuo jos liūdesio į dar didesnę nykumą slepiasi, per ilgus ir aukštus viadukus šokčiodamas, mėgdžioja tikrą ar tariamą savižudžio drąsą.

Prisimenu, žinodamas, kas bus vėliau – užbėgdamas už akių tada būsimam, dabar jau seniai praėjusiam laikui. O maniau, kad praėjusį laiką prisiminimuose gali tiktai vytis.

Betgi sakau, visada jaučiau, tik stengiausi apie tai negalvoti: kad iš tos lėtos slinkties vakarų, iš pradžių žiemos, paskui – pavasario, vasaros, – į naktį greitkelis šaus. O tą vakarą, bent jau dabar regisi, tas greitkelis mane kaip neišvengiamybės yla pervėrė.

Tą vakarą, kai, išsitiesę aukštielninki ant grindinio akmenų, į vėjo pūsčiojamo žilvičio šakų siūruojamą dangų žiūrėjome,

klausydamiesi pokalbių nuotrupų: nepasiekiu, būk geras, įpilk; kaip sakė kažkoks filosofas – tik mąstanti nendrė; įkyruolis, prašau, kad neliįstų, o vis kabinėjasi; gimimo dienų nebešvenčiu, kai pamanai, kad jau – dvidešimt treji metai; prakeikti biurokratai, blogiau nei Amerikoj; tas baras gal visai nieko, bet kai sąskaitą pateikė; ot, tai jautruolis, pajuokavau, ir užsigavo, na, gerai, jau gerai, nebesiožiuok, imk tą savo gitarą...

Ir ypač tada, kai, Chuanui gitara skambinant, paliečiau tavo, šalia gulinčios, ranką, ir mudu, atplyšę nuo grindinio, lyg mus tapytų Chagallas, pasisiūbuodami ėmėme kilti virš medžių, upės, stogų – skrieti virš miesto: virš *Tuileries* sodų, Putpelių kalvos, kavinės *Saint-Sulpice* aikštėje ir Luizianos, virš Dievo Motinos katedrų ir tikrosios, aname šitos *Cité* salos gale stūksančios, ir kitų, savo pačių pasistatytų – kad atsisveikinimo nuojautos dilgomi, mudviejų Paryžiui paskutinį kartą pamotume, kaip kad perone moji nuvažiuojančiam traukiniui, o paskui ilgai prie tuščių bėgių stovi.

Ir po to, kai Chuano gitarai nutilus atrodė, kad tikrai prie tuščių bėgių stoviu, nors savo rankoje tavo laikiau. Tu, baltu jaunamartės nuometu apsigaubusi, į man nepažįstamą miestą važiuoji, aš, vėjo perpučiamu žaliu švarkeliu vilkintis, stotyje tebestoviu. Čia teptukas sustingsta.

– Ei, gal įpilsi?

Išgeriu gurkšnį, vėl išsitiesiu.

Ir vėliau – kai pro truputį pramerktas blakstienas virš mūsų kaip detektyviniame filme ims šmėžuoti šešėliai, š – š – š, tyliau – atrodo, kad miega, ką ten miega, apsimeta, tegul ir apsimeta, tau būtinai reikia lįsti? Žiūrėk, dar žiebtuvėlis ten, tolėliau, mėtosi. Tikriausiai Migelio, tas vis palieka ką nors. O kamščiatraukį įsidėjai? Būk ramus, šitas *limonadier* – dovana, kaip akies vyzdį saugau. Kieno dovana? Tėvo, kai aštuoniolika metų suėjo. *Dis donc*, norėčiau tokį tėvuką turėti, maniškis... Tai kad nebeturiu jo. Kaip nebeturi? Sakiau gi, užsimušė. Per avariją. Neprisimenu, kad būtum sakęs, kai sakei, manęs tikriausiai nebuvo, atleisk. Už ką turėčiau atleisti, viskas gerai...

– Tu žinojai, kad Emanuelio tėvas avarijoj žuvęs? – atsisėdusi ir timptelėjusi mane už marškinių skverno paklausei. Alkūne pasiremdamas, aš irgi atsitiesiau nuo akmenų. Mačiau, kaip jiedu krantine tolsta: Emanuelis – dviračiu vedinas, Chuanas – gitara nešinas. Ausyse jų balsams aidu tebeskambant ir jiems pavymui žiūrint atrodė, kad nors eina greta, vienatvės ir liūdesio šleifas abiem įkandin driekiasi. Ir kad jiems pasukus ir iš akių dingus tas šleifas dar tebetvyro. Kaip lietui praėjus, virš miesto tvyro drėgmė.

– Žinojai?

– Ne.

Paskui ir kiti, mūsiškiams pamažu išsibarsčius, skirstytis ėmė, galiausiai kone vieni likome. Pasijutau panašiai kaip tada, kai po vėlyvų pusryčių iš Luizianos pirmą kartą į seniai išaušusią dieną išėjome: paskutinius svečius išlydėjus, pabaigos tuštuma perveria, bet jei kas nors pasibelstų, įsileisti dar nenorėtum.

Tačiau norėtum ar nenorėtum, nakties svečio tąkart sulaukėme, o ir belstis jam nereikėjo. Nusprendėme, kad skverelyje virš krantinės gyvena – per tvorą perlipęs, nušoko netoli mūsų. Iš veido bruožų – pusamžis vyras, bet jau pražilęs, čia, ant šitos Senos krantinės, jautėsi kaip vienintelis jos šeimininkas, cigaretės paprašė taip, kad nė nekilo mintis pasiguosti, kiek mažai man jų likę. Atokiau atsisėdęs, degtuką įsižiebė ir užsirūkė, į vandenį įsižiūrėjo. Atrodė, kad pasikalbėti norėtų, nors į mus daugiau nė nedirstelėjo. Iš kur toks įspūdis kilo ir kodėl tasai vyras kiek prakauliu veidu man taip įsiminė? Toks pat liūdnas ir vienišas pasirodė – kaip Emanuelis su Chuanu, kuriuos krantine aš ką tik akimis palydėjau? Vieną – dviračiu vediną, kitą – gitara nešiną.

Bet gal nei toks liūdnas jis buvo, nei labai vienišas jautėsi, gal čia tas pats polinkis, kurį vadinai mano bėda – kitiems primesti savo jausmus? Liūdesio užkluptas įsivaizduoji, kad visus apėmęs pasaulinis sielvartas, kai džiaugiesi, tai visi iš laimės su tavimi šokinėti turėtų.

Kad ir kaip būtų, galiausiai pakilom, nuėjom.

Ilgai tą naktį Senos krantinėm klajojom.

O taip, mėgdavau Senos krantinėmis su tavimi naktimis klydinėti. Lyg diena būtų skirta tam, kad viską vienas kitam išsakytume, o naktis būtų tylos įžadų metas, žingsniuodavome nesišnekėdami, tik retai kada vienu, kitu žodžiu persimesdami. Kartais man pasirodydavo, kad truputėlį vaidiname – lyg filmuotumės filme, kurį tik patys savo pačių atminties ekrane kada nors pamatysime. Nespalvotame filme, dar nebyliame, kurį kiekvienas skyrium žiūrėsime: negirdėdami nei upės teškenimo į krantines, nei savo žingsnių, tik dūzgimą projektoriaus, mums šias naktis iš praeities ričių sukančio.

Ir išties dabar jau nebegirdžiu nei Senos teškenimo, nei mudviejų žingsnių, nei automobilių ir motociklų, aukštutinėmis krantinėmis kartais praskriejančių, nei to prislopinto, labai duslaus, galbūt tik vidine klausa girdimo gausmo, atsklindančio iš gelmės miesto, miegančio, tikriau – snūduriuojančio pusiau atmerktomis akimis, iš tų jo niekada nepavargstančių įsčių, kuriose nauja diena iš tamsos rengiasi gimti. Tik regiu mudviejų siluetus: link tilto arkų artėjančius, kranto arkos apgaubiamus, jos prieblandoje dylančius, kitapus išnyrančius, nuo šio tilto arkų tolstančius ir prie kito tilto arkų artėjančius. Atrodo, kad tos artėjančios ir tolstančios arkos vienos iš kitų išsigaubia.

Būdavo, kad sutikdavome ir į save panašių nakvišų. Nors bendrystės jausmas nutvilkydavo, prasilenkdavome, lyg vieni kitų nematytume. Tiesą sakant, kas gi mus siejo? Ar gali sieti vien tai, kad Senos krantinėmis naktį eini?

Artėdami prie *Pont Royal*, saksofoną išgirsdavome. Gal neturėjo kur repetuoti, tai naktimis repetuodavo po šituo tiltu? Visada stabtelėdavome pasiklausyti, bet niekada neužkalbinome to vaikinuko, iš atminties išdilo melodijos, kurias jisai grodavo, tik prisimenu, kad jos, naktį iš patiltės Senos tėkmę palydinčios, kartu su ja tolumon drykstančios, man širdį suspausdavo. Gal naktį mes visi jautresni pasidarome?

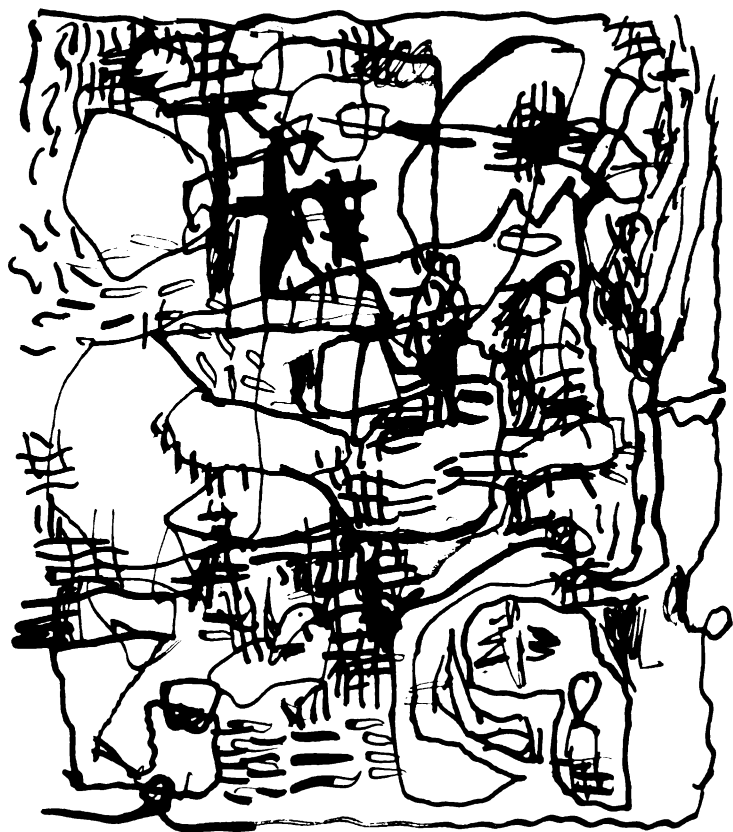
Ne visada iki paryčių dūlinėdavome, kartais dar nepradėjus švisti sugrįždavome – kai vienas kito norą namo pajutę, nė nesitarę pasukdavome prie laiptelių, aukštyn vedančių.

Bet kai pasilikdavome, man labiausiai patikdavo tas prieblandos laikas, kai diena dar neaušta, bet tuoj pradės aušti, kai gatvių žibintai dar neužgesinti, bet tuoj juos užgesins. Tas pereinamybės tarpsnis, kai jau prabudęs, bet dar snūduriuoji, kai žinai, kad jau laikas keltis, o atsimerkti dar taip nesinori. Ir kai mums užsikvempus ant Menų tilto vielinės tvorelės turėklų, po truputėlį imdavo brėkšti, o paskui švisti, man pasirodydavo, kad kartu su mūsų link tekančia Sena ir ją apglėbęs miestas po truputėlį ima artėti. Iš prieblandos jis merkdavosi labai pamažu – didingas žmogaus tvarinys, be žmogaus kūrybos ir darbo atsirast negalėjęs, tuo lėtumu jis liudijo mūsų kasdienio lėkimo tuštybę. Gal ir tu ką nors panašaus jausdavai, nes jei pasilikdavome ir šio meto sulaukdavome, tai stovėdavome jau ilgai – niekur mums eiti nesinorėdavo.

Auštant ir bundanti Sena, regis, platėdavo – lyg jos krantinės būtų langinės, kurias tamsa nakčiai užvertų, o ryto šviesa dienai atidarytų.

Keista tos vasaros pradžia buvo, dienos su naktimis maišėsi, kartais pažadindavo vaikai, uždarame kieme krykštaujantys, pasitaikydavo, kad vakarop pusryčiaudavom, paskui, pakeliui pas arabą krautuvėlėn užsukę, vėl tiesiai prie Senos sugrįždavom. Viskas maišėsi ir kartojosi su pastovumu, nuo mūsų valios nebepriklausančiu, o sykiu – keistas įspūdis – rodėsi, jog tas kartojimasis ir pastovumo pamatą tyliai, nepastebimai po truputį jau gremžia, ir tai, kas kartojasi, pamažu dildo. Nuobodulys? Anaiptol. Tik tas pojūtis...

Klajokliai, nuo *Cité* salos smaigalio mes netrukus ant Menų tilto persikėlėme. Tik kodėl dabar, kai prisimenu, man atrodo, lyg ne drauge su jumis būčiau, o į visus jus iš tolo, nuo salos galo, žiūrėčiau? Lyg matyčiau tik jūsų siluetus, ten rymančius ar šmėžuojančius, o pats būčiau čia, iš kur jūs išsikraustėte ir mane vieną palikote.

Gal dėl Šokių sezono?

– Kam čia tą dėžę atsitempei? – pašaipiai paklausė Migelis, kai vieną vakarą Frederikas su Dafne priėjo ir Frederikas prie tilto tvorelės pastatė magnetofoną. Tokią senieną, kad galėjai suabejoti, ar išvis veikia.

– Šoksime, – tarė Dafnė. – O ką? – ir, atsakydama į šiek tiek nustebusio Migelio žvilgsnį, iš karto paspaudė mygtuką. – Ei, – už rankos sugriebė Frederiką. – Mes sugalvojom, mes ir pradėkim.

Ir abu ėmė šokti.

Taip jie ant Menų tilto atidarė Šokių sezoną.

Šiaip jau nelabai kas pasikeitė – šnekučiuodavomės, gerdavom vyną, užkandžiaudavom, suktinukes iš rankų į rankas siųsdavom, kartais ir čia, tik jau nuo medinių pėsčiųjų tilto lentučių, aukštielninki į dangų žiūrėdavom. Ir kai užeidavo ūpas, pašokdavom. Paspausti Migelio magnetofono mygtuką nebuvo tik jo privilegija, kam panūsdavo, tas jį paspausdavo. Kartais vos viena, kita pora šokdavo, kartais daugiau. Sykiais praeiviai, vietiniai ar atvažiavėliai, prie mūsų genties prisijungdavo. Pasitaikydavo, kad Chuanui gitara brązginant, koks gitaristas ar saksofonistas, fleitistas prieidavo, ir, jiems kartu grojant, pagal jų muziką šokdavom. Tik prisimeni, šokti aš nelabai mėgau, tau reikėdavo pasistengti, kad mane nuo tilto lentučių atplėštum. Sykiais pavykdavo, sykiais ir ne, jei nepavykdavo, su kitais šokdavai. Sakydavau sau tada, kad galbūt ne toks ir pavyduolis esu – man žiūrėti patikdavo, kaip tu su Migeliu, Chuanu, Emanueliu ar dar kuo nors šoki. Bet veikiau ši mintis tebuvo paguoda – nieko per daug nesitikėjau ir gal jau buvau susitaikęs su tuo, kad išankstinė nuojauta pradeda pildytis. Tavo veidas, tarp kitų veidų juduliuojantis, tai atsisukantis, tai nusigręžiantis, iš šono matomas, sukiny skriejantis, sustingstantis, čia nusišypsantis, čia rimtėjantis, į liūdesį nyrantis, vėl atgyjantis, mano akyse dryskuliavo, atrodė, jo bruožai skaidosi. Kaip aną paskutinį kovo sekmadienį, kai tu dar snaudei, o aš prie lango rūkiau, kartais pasidingodavo, kad

valiūkiškai slapta viltis jį užliejusi. Gal dėl to dabar ir atrodo, kad, jums išsikrausčius, aš ant salos galo vienas likau ir viską, kas ant Menų tilto vyko, tik iš tolo mačiau? Kai prisimenu – tarsi ne su jumis būčiau, o ant suoliuko po žilvičiu tebesėdėčiau.

Tas tavo veidas... Būdavo, pas arabą užsukame ir perkamės vyną, tu prie vitrinos sustoji kokiais niekučiais pasigrožėti, užsimanę *Berthillon* ledų, į Šventojo Liudviko salą nueiname ir eilėje mindžiukuojame, aš į tave akis pasuku, ir žiūrėk, dingteli – vasara jį išblukinusi truputėlį daugiau negu vakar, tegul vos vos, bet vis tiek truputėlį daugiau: lyg saulės šviesa galėtų blukinti veidus, kaip ji, laikui bėgant, blukina tapetus kambariuose, gatvėse – ilgai nenukabinamas afišas, kioskuose – viršelius senų spalvotų žurnalų, kurių niekas nebeperka.

Žinojau, kad tai atsitiks, tik nežinojau, kaip atsitiks, o atsitiko labai paprastai.

– Atleisk, labai pavargusi jaučiuosi, – tarei, – norėčiau pabūti viena.

O juk savaime suprantamas turėjo būti tas tavo noras, juk drauge ir drauge, man irgi parūpdavo pabūti vienam, tik prisipažinti nedrįsdavau; tegul nujaučiau, beveik tikras buvau, kad mus sieja tik voratinklio gijos, drugelio sparnai, paukščio plunksna, bet argi galėčiau sakyti, jog slapta nesivyliau, kad voratinklio gijos – tai įžadai, be žodžių duoti, suvirpėję ir išsiskleidę drugelio sparnai – tai mostas, kuriuo jis, be garso nuskrisdamas, palaimina juos, kiro plunksna, vieną sekmadienį po mišių *Notre-Dame* Senos krantinėj tavo rasta, – tai plunksna, kuria mes tuos įžadus kasdien pasirašome? Tai jau taip, ypač prabėgus tiek metų, palyginimų prisigalvoti gali kokių tiktai nori, net verksmingesnių, jie nieko nekeičia ir tėra vaizduotės žaismė. Juk ne tik laikas su tavimi, bet ir daug kitų dalykų iš praeities man kartais pasirodo pusiau tikri, pusiau netikri: gal tik išmonė mano vaizduotės, iš atminties liekanų pasakojimą man apie patį mane kuriančios – kaip kad istorikai iš archeologų rastų duženų, šukių sukuria pasakojimą apie gyvenvietę, iš kurios jokių rašytinių šaltinių nelikę.

Ir galbūt tik dabar man atrodo, kad, po ilgo laiko vidurnaktį sugrįžus į savo palėpę, širdperšos gyvatėlės iš karto susisuko į kamuolį, ir joje, ligi šiol mintyse man tik laikinu prieglobsčiu buvusioje, pasijutau namuose. Staiga tu nutolai, ir daug tikresni už tavo *noriu pabūti viena* pasidarė žvilgsniai daiktų, kuriuos, šviesą uždegęs, regis, pirmąsyk pamačiau. Jie nei kaltino, nei priekaištavo, tik liūdni buvo – kad juos vienus taip ilgai palikau. Stypsojau nelyg keliautojas, kuris, iš ilgos kelionės sugrįžęs, atsirakina duris ir kurį jau žengiant per slenkstį nudiegia mintis, kad jokie viešbučių kambariai, nors kokie būtų geri, nė aukščiausios klasės kupė ar kajutės tau niekada namų neatstos, tegul tavo namai tebūtų trys metrai ilgio, du metrai pločio.

Praveriau langą, atsikimšau butelį vyno. Įsipylęs prisidegiau cigaretę ir užsikvempiau ant palangės – pūsdamas dūmus ir retkarčiais gurkštelėdamas, žiūrėjau į stogus: pratęsdami vieni kitus, jie tolo, o toldami skleidėsi, ir man pasirodė, kad žvelgiu į Senos, visu akiračiu išplatėjusios ir nurimusios, deltą – kurgi dabar jai skubėti, jūra – čia pat. Ir kad toji delta, jūron pagaliau išsiliejusi ir tamsos ištirpdytą horizontą palietusi, jau dangaus skraiste, dirbtinių miesto šviesų raibuliuojama, manęs link atsigaubia. Dideliuose miestuose žvaigždes retai pamatysi, jeigu jų pasiilgai, turi išvažiuoti.

Prisiminiau vyrą, aną naktį prie mūsų iš skverelio nušokusį ir cigaretės paprašiusį, šiek tiek atokiau atsisėdusį, į tekantį vandenį įsižiūrėjusį. Gal nei toks liūdnas, nei vienišas jisai buvo, tik truputėlį kažko pasiilgęs?

Staiga susizgrimbu, kad man dabar – apytikriai tiek, kiek jis anuomet turėjo.

Atitraukiu rankas nuo klaviatūros, atsiremiu į kėdės atlošą. Skardinėn palangėn tebekrapnoja lietus. Regis, nė nebuvo nustojęs. Paryžiuje žiemomis dažnai lyja.

Ir tegul tas tavo pasakymas savaime suprantamas buvo ir nereiškė nieko daugiau, tik ką tiesiogine prasme reiškė – tikrai pavargai ir norėjai pabūti viena, nuo to vakaro dienos ir naktys

mano atmintyje su pagreičiu pradeda suktis, o gal aš pats laiko juostelę pirmyn su pagreičiu imu sukti – noriu, kad jau pasibaigtų. Bet iš tiesų dar ne taip greitai visa pasibaigė, laikui su tavimi dar tęstis ir tęstis. Tik vis dažniau panūsdavai pabūti viena ir vis dažniau, tave palydėjęs ir pakeliui nusipirkęs butelį vyno, aš į savo palėpę sugrįždavau. Tik lyg vaizduotei pavargus, vis rečiau prasimanydavome kokių nors žaidimų, ir mūsų pasivaikščiojimai po truputėlį nuobodesni darėsi, kartais atrodydavo, tik laikui prastumti, kol sulauksime vakaro ir patrauksime ant Menų tilto. Nors ir tuomet niekada negalėjai žinoti, kas į galvą tau šaus. Liuksemburgo sode staiga tavo pirštai iš mano rankos išslysta, ir tekina pasileidi per lomą prie žydinčių baltų jazminų krūmo, o uniformuotas sargas, žandus išpūtęs, kiek kvapo turi, tau pavymui skardžiu švilpuku švilpia, net per smilkinius eina.

Tik pauostyt norėjau... – į priekaištus ir įspėjimus, gūžtelėdama pečiais, atsakai tarsi vaikas, nesuprantantis, už ką jį čia dabar bara. Žinojai, kad tokios staigmenos man patinka, bet jų irgi vis rečiau pasitaikydavo. Nė ant Menų tilto kartais nebenorėdavai eiti: ko mums ten eiti, mintinai mokam, kas bus. O kartais spirgėdavai, vakaro vos sulaukdavai. Nenuspėjama buvai visada; šiek tiek aikštingesnė, irzlesnė dareisi. O gal aš pats ėmiau pastebėti, kas anksčiau man buvo nė motais? Iki dabar, regis, tebejaučiu tvilkulį, kai pirštais spaudžiu degančios cigaretės galiuką, o ranka tebeprisimena mostą, kuriuo ją per langą su apmaudu švysteliu. Kai papriekaištavai:

Ir vėl... Gal galėtum rūkyti mažiau?

Viskas, regis, buvo taip pat ir viskas pamažėl, ne visada pastebimai keitėsi: kaip nepastebimai keičiasi kasdien matomo žmogaus veidas. O gal niekas nesikeitė, gal tik retėjo – kaip kopiant į kalnus retėja oras, nors tada nebekilome, tada mes jau leidomės. Ir tavo veidas, jo bruožai ir apribai, kai ant tilto su Migeliu, Chuanu, Emanueliu ar dar su kuo nors šokdavai, mano akyse vis labiau skaidėsi, dilo ir bluko, kartais iš viso pradingdavo nakties tolumoj. Migelis? Chuanas? Emanuelis? Koks atsitiktinis priklydėlis –

juk pasitaikydavo, kad priklysdavo ir ne vienam vakarui. Kaip kad Danielius – tas taip įsigyveno, kad jau neatplyšo. O gal niekas? Galėjo būti ir niekas.

Kai vis dažniau, su tavimi atsisveikinus, savo palėpėn po stogais tekdavo grįžti, sumanei dar vieną žaidimą, jau paskutinį. Kur rytoj susitiksime? Ir *rendez-vous* šaradas pradėjome kurtis. Vieną vakarą tu, kitą vakarą aš turėjome vietą užburti, vienądien tau, kitądien man tą vietą atburti reikėjo. Lengvos ir paprastos buvo tos mūsų šarados – kam rizikuoti, mobiliųjų tada neturėjome.

Lipu žemyn laiptais ir kartoju tavo vakarykščius žodžius: ten, kur kalavijas pakeltas, o blogis pasigailėjimo nė nebesitiki, kur vanduo užuolaida krinta, o dvi sparnuotos chimeros jo plūsmui akompanuoja.

Kur čia neatspėsi – *Saint-Michel* fontanas.

Ten, kur keturi liūtai su herbais letenose saugo keturis Karaliaus Saulės laikų vyskupus, niekada netapsiančius kardinolais, bet kardinalias šiaurės–pietų, vakarų–rytų pasaulio šalis pasidalijusius ir kiekvienas žvilgsniu savąją laiminančius.

Irgi lengva: *Saint-Sulpice* aikštė, Kardinolų fontanas.

Ten, kur akivaras – kaip kiklopo akis, savižudį hipnotizuojantis.

Tai jau taip, Polifemas. Marijos Mediči fontanas.

Tik dabar susivokiu, kad dažniausiai susitikdavome prie fontanų.

Bet galėjo būti ir taip:

Paris a mon cœur dès mon enfance...

Tai – tą dieną, kai turėjai laikyti egzaminą. Nors neketinai eiti, vis tiek paglostei Montenio batelį. Abiem mums patiko, ką jis, koją ant kojos užmetęs ir elegantiškai į Sorboną palinkęs, sako, o kai *Gibert Jeune* knygyno dėžėse, su naudotomis knygomis į gatvę išstumtose, suradai jo *Essais* ištraukas ir prie Senos pavartinėjai, atsidusai, kad per kelias minutes jis tave išmokė daugiau nei dešimtys Sorbonos profesorių, kai dar į paskaitas vaikščiojai.

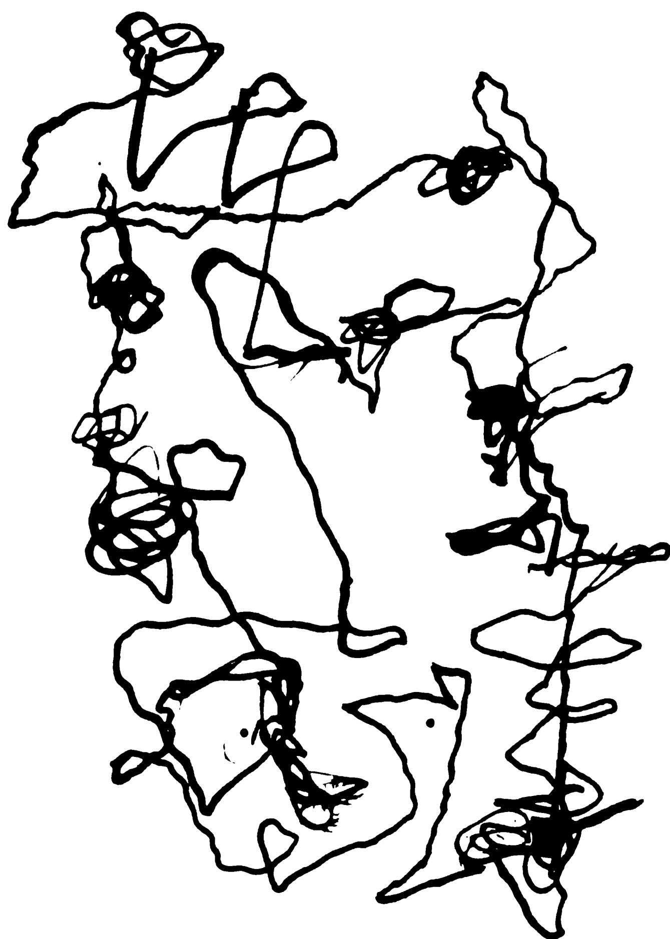
Arba:

Les jours s'en vont je demeure.

Irgi buvo lengva atspėti, bet tąkart šiek tiek suirzau – trenktis į miesto galą.

Tačiau ką padarysi, užsimanei, tai užsimanei, argi tavo užgaidoms aš prieštarausiu? Metro nelabai mėgau, susiradau autobusą, atrodo, ten link vežė 72-as. Prisimenu, švystelėjęs nuorūką ir rankas į kišenes susibrukęs, prie stotelės mindžiukavau, ilgai nesulaukiau, jau maniau, nebeatvažiuos, gal vėl kokia demonstracija? Galiausiai sustojo. Ir kai jis tą saulėtą popietę mane pas tave savo tiesiu, Paryžių išilgai kertančiu maršrutu vežė, pasijutau šiek tiek turistu, pirmąsyk į šį miestą atvykusiu – lyg būčiau įsėdęs ne į maršrutinį, o į turistinį. Nežinau, kas man užėjo, gal susierzinimą nuslopinti norėjau, gal priešingai – lengvabūdiška žaismės nuotaika apėmė, gerai, tariau sau: jeigu jau taip nekantrauji ir baiginiesi, jog kelias prailgs, pavaidink truputėlį. Ir mintyse pradėjau moti pats sau:

Štai Luvras, didžiuojasi – turtingiausias pasaulio muziejus. O čia – *Tuileries* sodai, tik pažiūrėk, kokie gražūs. Tuoj *Concorde* aikštę puslankiu suksime, skulptūros, kurias pamatysi, simbolizuoja aštuonis didžiuosius Prancūzijos miestus, sakau dabar, nes bijau, kad nespėsiu, ten tiek visko yra. Va, žiūrėk, žiūrėk, jau: Strasbūras, Marselis, Lionas... O tuo obelisku aikštės viduryje egiptiečiai atsidėkoja už tai, kad vienam prancūzui gudruoliui pavyko iššifruoti jų paslaptinguosius hieroglifus. Per Didžiąją revoliuciją jie čia giljotiną galvoms kapot pasistatė, turėjo jų ir daugiau, tų giljotinų, bet ši buvo Motina visų giljotinų – lygu katedrų gali prisistatyti, kur tik šauna į galvą, bet visų katedrų Motina vis tiek liks viena – Dievo Motinos katedra Paryžiaus lopšy, *Cité* saloje. Bet nukrypau, juk per Santarvės aikštę važiuojame, tad įsivaizduoti bent pabandyk, kaip žmonėms galvos nuo kaklų lekia ir kaip kraujas liejasi Senon, o iš *Tuileries* sodų pusės jau veža Mariją Antuanetę – jos galva taps visų tos Didžiosios revoliucijos aukų simboliu, ką gali įkūnyti ar simbolizuoti plebėjo galva? Taip jau yra: peilio ašmenys saulėje švysčioja, bet, prabėgus daugiau nei dviem šimtams metų,

telikusi garbė, spindesys ir didybė: ką tik matėme Upių fontaną, tolėliau – Jūrų fontanas. Laikas kaip vanduo viską nuplauna – Kraujo fontano nėra.

Dabar – Karalienės alėja.

Žaisminga ir truputėlį liūdna buvo ta mano kelionė: lyg vienu metu būčiau ir gidas, ir atvažiavėlis, tik pamatantis, o jau atsisveikinantis. *Grand Palais*, kiek toliau – tunelis, kuriame princesė Diana užsimuš, ir jos mirtis dvidešimtojo amžiaus legenda taps.

Kai nuvažiavau, jau ant turėklų rymojai, iš tolo tave pamačiau. Po *Mirabeau* tiltu teka Sena, teka Sena, po *Mirabeau* tiltu teka Sena, teka Sena, – niršdamas, kad nė paprastos eilutės išverst neįmanoma, o gal tik man nepavyksta, ėjau prie tavęs ir niūniavau. Ir kai priėjau, lyg mano niūniavimą būtum girdėjusi, vietoj pasisveikinimo pratęsei:

Les mains dans les mains restons face à face
Tandis que sous
Le pont de nos bras passe
Des éternels regards l'onde si lasse

Nesupykai, kad laukti reikėjo. Pykti nebeturėjo prasmės? Ir strofą vykusiai pasirinkai – iki galo mėtei pėdas.

Paskui Senos krantinėmis atgal ėjome. Kai dabar pagalvoju, nors nesupratau iki galo tavo šarados, gal ne toks naivuolis buvau: juk ir tuomet – kaip autobuse – tebesijaučiau, lyg būčiau vienos dienos atvažiavėlis: atrodė, su viskuo, pro ką praeinu, tik pasisveikinu ir iškart atsisveikinu. Tos Senos krantinės tądien man buvo nelyg oro uosto įsibėgėjimo takas – širdį spaudė toks pat ilgesys, koks bent maniškę visada spaudžia, kai lėktuvo ratams atplyšus nuo žemės visa, kas apačioje, ima tolti, mažėti, smulkėti. Nors žinai, kad sugrįši, vis tiek kažko labai gailu pasidaro. Juo labiau, kai abejoji, ar sugrįžti kada nors pasitaikys proga.

Sentimentali buvo ta šarada, jau paskutinė. Kaip nesentimentali būti galėjo, jeigu pasirinkai tą Apollinaire'o eilėraštį. Nelyg upės tėkmė skambesį žodžių be skyrybos ženklų. Prie ausų būgnelių tik priartėjantį, o jau nuvilnijusį.

L'amour s'en va comme cette eau courante
L'amour s'en va
Comme la vie est lente
Et comme l'Espérance est violente, – padeklamavai, kai atsisėdome ant suoliuko.

Lėktuvo ratai nuo žemės atplyšo.

Ir lyg niekur nieko mums vėl žingsniuoti pradėjus, viskas mano akyse tolo, mažėjo, regos dėsnius paniekinusios, perspektyvos jau nebesiskleidė, o tolydžio siaurėjo – tarsi Sena, tavo nenuspėjamais įgeidžiais persiėmusi, langines vidury baltos dienos užsidaryti būtų sumaniusi.

– Į atostogas išvažiuoju, – tarei, kai prisėdome ant kito suoliuko.

– Į atostogas? Apie atostogas tu man nekalbėjai.

– Tik vakar pasiūlė. Būtų kvaila nepasinaudoti proga, ar ne?

– Būtų kvaila nepasinaudoti proga, – atsakiau, nurydamas galugerklyje aną vakarą į kamuoliuką susisukusias galbūt apmaudo, galbūt liūdesio gyvatėles.

Į tavo raudonus bukanosius batelius, lyg du pavargę ir truputėlį sumišę žvėriukai tupėtų ant grindinio, įsižiūrėjau.

– Iš ten parašysi?

– Kad laiškų rašyti nelabai mėgstu.

Tikrai, neprisimenu, nei kaip atsisveikinome, nei kaip išsiskyrėme, o gal kartu dar šiek tiek paėjėjome? Tik jau matau save, *Saint-Sulpice* aikštės kavinėje sėdintį. Kodėl nepaklausiau, kur ir su kuo išvažiuoji? Bet kam, gal ir geriau šitaip: regis, nei iš šio, nei iš to, nei susibarus, nei susipykus, nė apgaudinėjant savęs, kad kada nors susitiksime.

Passent les jours et passent les semaines
Ni temps passé
Ni les amours reviennent
Sous le pont Mirabeau coule la Seine

Gerą paskutinio *rendez-vous* šaradą pasirinkai.

Ir tikrai nesuprantu, kurių galų į Luizianą man dar nusitrenkti reikėjo.

Pravėriau duris, pasisveikinau.

Juodbruvas vaikinukas šiek tiek sutriko.

– *Est-ce que ça va?*

Ranka į ledinukus parodė.

Tarpduryje tebestovėjau.

– *Oui, tout va bien, ça va.*

Merci.

– *Mais moi, je ne sais rien...*

Kodėl jis man šitai pasakė? Aš gi jo nieko neklausiau.

– *Au revoir.*

– *Au revoir.*

Paėjau keletą žingsnių, atsisėdau ant šaligatvio krašto, užsirūkiau.

Tavo atostogos man jau amžinai tęsis.

Ir kai pasakiau šitai sau – skaidruma.

Perlaužęs pusiau surūkytą cigaretę šalin švystelėjau.

Nė nestabtelėdamas atsipūsti, užšokavau šešis aukštus, atsidariau stalčių, į du šimtus frankų, atsidėtų juodai dienai, įsistebeilijau. Du šimtai frankų?

Strimgalviais žemyn laiptine nugarmėjau, paskui – trys aukštai į viršų.

Pasibeldžiau.

– Įeikite! Neužrakinta!

Ponia Adelė ant taburetės stovėjo, nuo virtuvės palubėje ištemptos virvės skalbinius traukė.

– O, pačiu laiku ateini, padėsi man sulankstyti paklodes.

Iš abiejų galų paimame, tolstame vienas nuo kito, kelis kartus trūktelime: lyginti juk nelygina, šitaip palygina – tada vienas prie kito artėjame, kampus į kampus taikome, iš pradžių drauge lankstome, galiausiai ponia Adelė perima, viena baigia. Kitą iš abiejų galų paimame, tolstame vienas nuo kito...

– Ponia Adele, man labai nesmagu, jūs man tiek daug gero padarėte. Bet... Jeigu tiesiai šviesiai, pasiskolinti norėčiau...

– Kas nors atsitiko?

– Ne, nieko tokio. Tik... Atiduosiu. Tikrai.

– Kur čia ta mano kortelė? – ir pasikuitusi po rankinę: – Pasiimk, kiek tau reikia. Tik kvitą atnešk.

Le Monde skiautę atplėšia, kodą užrašo.

Per daug smalsi ponia Adelė nebuvo, galbūt per daug patikli. Bet prisiekiu, atidaviau. Nebėra jos, jau mirusi ponia Adelė.

Paprasta tokia buvo – kaip vardas.

Ir kaip vardas kilni.

Gerumo grandinę norėjo pratęsti.

Jeigu būčiau su ponia Adele ilgiau pasėdėjęs, gal nė skolintis nebūtų reikėję?

Bet aš jau Šiaurės stoty. Kaip visos Paryžiaus, didelė toji stotis, žmonių – milijonai: vieni atvažiuoja, kiti išvažiuoja, vieni susitinka, kiti atsisveikina. Yra tokių, kurie laiko jau nebeturi, paniškai skuba, bėgdami viena ranka lagaminą traukia, kita kažkam moja, pečiais praeivius stumdo; yra tokių, kurie laiko kol kas per daug turi, tie žioplinėja ar kavinėse sėdi, laikraščius skaito, vyno ar alaus gurkštelėję, į laikrodį retkarčiais dirsteli – su laiku stotyse nejuokauk. Traukiniams atvažiuojant ir išvažiuojant, švieslentėse vienų miestų vardai gęsta, sušvinta kiti. Niekas čia nesikeičia ir sykiu kaip niekur kitur greitai keičiasi. Argi dar reikia sakyti, kad stotis mėgstu: tokia pat pereinamybė, kai žibintai dar neįžiebti, bet tuoj juos įžiebs, arba kai žibintai dar neužgesinti, bet tuoj juos užgesins.

Tačiau ne švieslentėse mirguliuojantys miestų vardai tą pavakarę man galvoje buvo, nė bėgiais, iš kurių traukiniai išsukti negali, man skrieti rūpėjo – norėjosi, kad miestų vardai, skydlentėse vos sušmėžavę pradingtų, o vieni iš kitų išsišakojančius kelius ne aš pasirinkčiau, o jie mane rinktųsi.

Hertz.

Ar ateis laikas, kai ką nors savo turėsiu?

– Taip, žinoma, jei užtruksite, pratęsti galėsite, telefono numerį turite.

Išgirstu *Renault* dureles trinktelint – lyg ne pats iš vidaus, o iš lauko kažkas jas būtų užtrenkęs. Didelis požeminis angaras. Nė vieno žmogaus.

Užsikniaubiu ant vairo, nežinau, kiek laiko rymau, galiausiai lyg iš miego pakirdęs galvą atplėšiu: gerai, viskas gerai.

Kuriame aukšte aš buvau? Ar gali sakyti *aukšte*, kai kalbi apie požemį, suabejoju, ratus sukdamas. Lyg šulinio rentiniais viršun kilčiau.

Užkardas, pagaliau besibaigiančios dienos švieson išvažiuoju.

Kur žalia man užsidega, ten ir suku. Kai važiuoji mašina, miestas visai kitoks, nei kai pėsčiomis vaikštai ar pro autobuso langą žvelgi. Susizgrimbu, kad Paryžiuje pirmą kartą vairuoju. Tikriau tariant, ne vairuoju, o atsitiktinumų vairuojamas leidžiuosi.

Galiausiai kuo greičiau ištrūkti panūsta.

Renault vairas – į kairę, į dešinę nors miesto planas ant sėdynės greta, bandau pats susigaudyti, jau, rodos, pakraštyje, o vienakryptė juosta mane vėl centro link veda, nekantrūs vairuotojai sankryžose signalizuoja, kartais sankabos pedalą per staigiai atleidžiu, ir mašina strykteli, dar prie jos neįpratęs, raudonos šviesos per ilgai dega, tai jau eik, eik tu greičiau, galiausiai – *periferikas,* srautas automobilių, tarsi įžambiai pasvirusia lenktynių trasa aplink Paryžių ratu lekiančių, kamščių jau nebėra, vis krūpteliu, kai skustuvų ašmenimis prošal motociklai prašvilpia, gerai, kad draudimą pasiėmiau, kelio ženklai, miestų ir gyvenviečių vardai akyse šmėkščioja, tebūnie čia, ir...

Ir prieš mane greitkelis šauna.

Kiti nemėgsta, o man patinka naktį vairuoti. Nors kaip dieną iš vienos vietos į kitą važiuoji, naktį kartais pasidingoja, kad iš niekur į niekur keliauji. Kaip prieš atrandant Luizianą, man pasivaideno, kad žmonės iš niekur į niekur eina, o paskui ir mes patys – tik jau tikrai – ėjome iš niekur į niekur. Vakaro dildytus kontūrus naktis į tamsą sugaubia, ir visa truputį netikra ima atrodyti. Tarsi kelias ne žeme tiestųsi, o nuo jos traukos truputėlį

atplyšęs pažemiui slystų: kai kyli ar leidiesi, ar suki iki begalybės ištįstančiu posūkiu. Juodas nakties aksomas viską suminkština – kad ir kas atsitiks, tamsos pagalvė smūgį sušvelnins. Tą kartą iš tiesų važiavau tik tam, kad važiuočiau, bet šiaip neretai, kai naktį vairuoju, man pasirodo, kad visi mes važiuojame tik tam, kad važiuotume – nelabai prisimindami, iš kur išvažiavome, nė gerai nutuokdami, koks mūsų tikslas.

Greitkelis nuožulnia alkūne atsišakoja, vairą pasukus, mašina į didelę *station service* sliuogia. *Arche,* – neono raidėmis parašyta ant aukšto stulpo.

Kelių anonimai, mes čia, *stations service,* trumpam susitinkame, vieni kitų veidus pamatome. Kad, geriausiu atveju keliais žodžiais persimetę, vėl išsiskirtume ir kelyje švysčiojančiais žiburėliais kaip jonvabaliai išsibarstytume. Moterų ir vyrų tualetų durys čia atsiveria, čia užsitrenkia, dūzgia kavos automatai, tie, kurie keliese važiuoja, tarpusavyje šnekučiuojasi, tokie kaip aš vieni stypsome: *stations service* – visas gyvenimas. Mūsų, tuo pačiu keliu lekiančių, liūdesį ir džiaugsmus trumpam susemiančios prieglaudos, iš tamsos išnyrančios ir užsukti kviečiančios, o iš tiesų viena ir ta pati prieglauda, tau įkandin skubanti ir prieš tavo akis vėl iššokstanti: visos gi jos tokios pačios arba be netikėtumų panašios, tos *stations service,* pakeliui išsimėčiusios nelyg šviesų salos. Kodėl, kai matau žmones, į automobilius kurą pilančius, mane gyvenimo beprasmybės pojūtis apima?

Kol netenka ko nors aplankyti ar pats jose neatsiduri, retai kada apie ligonines pagalvoji. Kai ramiai gatvėmis vaikštinėji, nedažnai pamanai, kad greitkeliuose automobiliai šiuo metu skrieja, būna, kad vieni į kitus trenkiasi, šalikelėn slysta, užsidega. Prieš užmingant neateina į galvą, kad *stations service* gyvenimas tęsiasi: į jas vieni atvažiuoja, kiti išvažiuoja. Tuo, kad jose laikinumas nudiegia, ligoninės ir *stations service* man panašios.

– *Monsieur...*

Pasuku galvą.

Jaunas šviesiaplaukis vaikinas.

– Gal pavėžėti galėtum?

– Kur tau?

– Į Lioną man reikia.

– Gerai, Liono pusėn važiuoju, tik Liono nekirsiu, prieš Lioną išleisiu.

– O gal toliau? Gal toliau tu važiuoji?

– Tau toliau reikia?

– Taip.

– Kur?

– Toli.

– Kur toli?

– Dar už Marselio.

– Eime, nuvešiu.

– Kaip tai nuveši? – nepatikliai žiūri.

Mūsų link anoj greitkelio pusėj geltonos šviesos artėja, mus šiapus pralenkusių mašinų raudoni žiburėliai tolsta, vieni su kitais liejasi – kai kylame arba leidžiamės, greitkelis priešingų krypčių geltonom ir raudonom juostom tįsta arba vingiuoja. Kai kelias lygus, ne taip gerai matosi, kiek mūsų daug. Vasara, atostogų metas.

– Alexis mano vardas.

Pasakau savo vardą.

Bandau dabar atmintyje išsikirpti jo, mirtininko vietoje sėdinčio, profilį, kurį šoninio lango fone išvysdavau. Tolumoje – tamsa arba laukuose pasiklydusių gamyklų ar sandėlių šviesos, gyvenviečių trupiniai, spindintys lomose ar ant kalvų, prožektorių iš nakties išplėšti pilių kuorai – per Burgundiją turbūt dar važiuojame. Jeigu kelias dienas nesiskutęs nebūtų, galėtum sakyti, antikos profilis: garbanoti šviesūs plaukai, aukšta kakta, tiesi nosis, šiek tiek, bet ne per daug putnios lūpos, taisyklingos trapecijos smakras, Adomo obuolys irgi ne per daug atsikišęs. Nekalbus ir drovus buvo, o gal pavargęs?

– Ilgai laukei?

– Maniau, nebeišsikrapštysiu.

Nepratardami žodžio, vėl dešimtis kilometrų važiuojame.

Norėčiau, kad ką nors pasakytų, bet Alexis nieko nesako, Alexis snūduriuoja, ir jo baltapūkė nužydėjusios pienės galva linksta, priešpriešinio vėjo gūsio pūstelėta, atsitiesia, vėl svyra. Mane irgi snūdulys ima, rūkau, cigaretes vieną nuo kitos prisidegdamas.

- Alexi...

Į mane akis atsuka.

Kad kelią sutrumpinčiau?

Kad nuobodulį išsklaidyčiau?

Kad bijojau užsnūsti ir trenktis į šalikelės bortą?

Tikriausiai ne vien.

Iš tiesų nė nežinau, kas man užėjo, gal paprasčiausiai išsisakyti parūpo? Nė nesitikint, kad palengvės.

– Su mergina išsiskyriau, pats nežinau, kur važiuoju, bet kur tave nuvežti galiu...

Ir tada jau apie viską aš jam išklojau: apie aną žiemą, kai susipažinome, apie mūsų genties klajones, apie rytą, kai mes pasukome laikrodžius, ir atėjo pavasaris, apie katedras, visur, kur šovė į galvą, mūsų prisistatytas, apie Šokių sezoną, apie tai, kaip Chagallas mus tapė, ir mes skriejome virš Paryžiaus... Kalbėjau, kalbėjau – kaip gimnazistas dienorašty liejausi.

Bet dabar...

Dabar jau tikrai per ilgai.

Dabar jau užtenka, dabar stabdį spausk – staigiai ir stipriai.

Renault avarinėje juostoje čiuožteli ir sustoja.

Gerai, tebūnie.

Gi...

Gi ne aš jį vežu, o Alexis mane veža, ne jis manęs prisiprašė, o aš jo prisiprašiau – toje *station service*, iš kurios, maniau, jau nebeišvažiuosiu, taip ilgai joje įstrigau.

– Gerai, sėsk, nuvešiu. Su mergina išsiskyriau, pats nežinau, kur važiuoju, bet kur tave nuvežti galiu, tik pasakyk, – Alexis tarė, kai prie jo *Renault* priėjau.

Ir ne aš tau, o tu man, Alexi, apie viską išpasakojai: apie Putpelių kalvą, apie *Saint-Sulpice* aikštės kavinę, apie saksofonistą, po *Pont Royal* repetuojantį, apie rytmečius ant Menų tilto... Ir apie viešbutį prieš Luizianą, ties kuriuo sustojo naktinis taksi ir iš jo iššokusi kailinukais vilkinti moteris per ilgą kiemą nubėgo. Pats savęs klausei: gal aš nemiegodamas tada sapnavau? Kaip kitapus tos siauros *rue de Seine* prie viešbučio galėjo sustoti taksi, jei prieš Luizianą nėra jokio viešbučio? Ir kaip į tą nesantį viešbutį kailinukais vilkinti moteris galėjo nubėgti?

Ir apie paskutinį kovo sekmadienį tu man papasakojai.

Liejaisi kaip gimnazistas dienorašty, viską išklojai.

Kalbėjai, kalbėjai, bet jos vardo taip ir neišdavei, o aš nepaklausiau, todėl šiame pasakojime ji ir liko be vardo, jo nežinau. Kaip tu *Elle* ją vadinau.

O jos veidas liko be bruožų – kaip galėčiau aprašyti jos veidą, jei niekada jo nesu matęs? Nebent prasimanyti būčiau galėjęs, bet nedrįsau ar nenorėjau. Tik žinau, kad raudonus bukanosius batelius pavasariui prisišaukt nusipirko ir tą dieną, kai *Tuileries* soduose žaibas nutrenkė jauną merginą, suknele su žirniukais vilkėjo.

...Kodėl kaip savo susimaniau papasakoti tavo istoriją? Lyg aš būčiau tu – prieš daugelį metų, kai tavo *Renault* mes kartu per naktį važiavome. Truputį naivus, sentimentalus man pasirodei, jaučiau, į mane iš vidaus šiek tiek panašus. Nežinau, ar toks išlikai, aš tai turbūt – tegul sykiais daugiau, sykiais mažiau.

Prisimenu, kaip nustebo tie žmonės, pas kuriuos važiavau, kai tavo mašina į jų kiemą įsuko.

Na, tau ir sekasi – ligi pat durų.

Jie terasoje vėlyvus pusryčius valgė, kvietė prisėsti, bet neprisėdai.

Dar ir dabar matau, kaip tavo *Renault* žvyruotu kaimo keliuku tolsta.

Keliukas dulka, tavo *Renault* dulkėse tirpsta, už posūkio dingsta.

...Iš tiesų keista, kaip gali užvaldyti pasakymas, žodžiai, net ne paties išgirsti, o tau persakyti kito žmogaus, tiek užvaldyti, kad pasirodys, jog niekaip kitaip nuo jų nepabėgsi, tik atsiduodamas jų sentimentaliam ritmui – tegu naiviai tikėdamasis, kad pačių žodžių galia įmanu jų galią išsemti.

Mes pasukome laikrodžius, ir atėjo pavasaris...

Bet dabar dar tęsias žiema, ir man atrodo, kad šiais metais jau tikrai ji niekada nesibaigs.

Alexiui – ir susimanyk gi tu man.

Bet ar ne visada taip: ne tu, o tavo sukurti personažai plagijuoja tavo jausmus?

OK, tebūnie darsyk bent truputėlį ir *pačiam sau*.

2013

Džiaugsmas, kad tave prisiminė, ne visada atperka kartėlį ar liūdesį, kad tave pamiršo. Apsimetinėtum, jeigu sakytum, kad graužaties nebeliko – įtrūkius glaistyk, jų niekada neužglaistysi.

O, – su nuostabos gaidele šūktelėjo jis, po ilgo laiko atėjęs pas Polį ir išvydęs mane.

Taip, tai aš, – knietėjo jam pasakyti, bet nutylėjau: tebus, lyg nieko nebuvę.

Ir iš tiesų, kas gi čia tokio: mes visi kasdien ką nors pamirštame, mes visi kartais prisimename, ką buvom pamiršę. Jeigu imsime sielvartauti, kad kas nors mus pamiršo, jeigu imsime šokinėti iš laimės, kad kas nors mus prisiminė, tai niekam kitam nebeliks laiko. Per daug dažnai žmonės abejingai pamiršta, per daug dažnai žmonės pavėluotai prisimena.

Tai buvo viena iš tų metų liepos didžiųjų karščių dienų. Virš Šiaurės Afrikos pakibus anticiklonui ir nesikeičiančiam pietų vėjui iš Sacharos pučiant įkaitusį orą, karštis kartais atslūgdavo, bet niekada tiek, kad visiškai atsigautum. Vos vos vėsiau, po to vėl – pliūpsnis. Laikraščiai rašė, radijas ir televizija ausis ūžė, kad per dieną reikia išgerti mažiausiai pusantro litro vandens, kad reikia drėkintis, kad reikia nepamiršti savo kaimynų – galbūt senų, galbūt ligotų, galbūt vienišų, – tik pamanykite, per pirmąją liepos savaitę – septyni šimtai karščio aukų.

O čia, kambary uždarytom langinėm, vidurdienį tvyrant vėlyvo vasaros vakaro prieblandai ir įkyriai dūzgiant nei dieną, nei naktį neišjungiamam ventiliatoriui, jiedu kalbėjosi apie jo naują romaną. Poli, – po kiekvieno klausimo prašydavo jis, – gal galiu pagalvoti, gal tu man surašyk viską, ko nori paklausti, aš pamąstysiu ir rytoj, poryt tau atsakysiu. Tebematau Polį, ranka mojantį ir ryžtingu balsu Žilį užčiaupiantį: Žili, tu manai, kad ši skiltis tau savaime kaip debesis iš dangaus nusileido, gal norėtum, kad

pradėčiau verkšlenti, kiek man reikėjo prašyti, maldauti, straipsnis poryt ant stalo turi gulėti. Žinoma, tu garsėji ir tikriausiai manai, kad man bus garbė...

Žilis, ventiliatoriui vienodu ritmu sukantis ir dviem katėms viena po kitos pro praviras duris įslenkant:

Poli, ką tu kalbi...

Polis į virtuvę išeina, su buteliu rožinio grįžta.

Pats be manęs šitą straipsnį parašyti galėtum.

Kartais taip ir darau. Sumanau klausimus, pats į juos atsakau. Parodau, jie pasirašo. Visada paprašau pasirašyti, kad po to nesusipratimų nebūtų. Visokių pasitaiko. Įžūlių, piktų, kaprizingų. Bet tu... Tu – mano draugas. Su tavimi tokių pokštų krėsti nenoriu. Ir žinau, kad tokie pokštai – ne tau.

Polis atkemša butelį, įpila, vėl įjungia diktofoną. Įsivaizduoju, kad ir per ventiliatoriaus ūžesį Žilis girdi, kaip sukasi siaurutė juostelė. Diktofonas modernus, jokios juostelės nėra – senamadiška siaurutė juostelė Žilio galvoje sukasi. Viena katė po stalu guli, kita, atkartodama linkį, ant fotelio ranktūrio išsirietusi. Tyliai sau murkia, retkarčiais Polio atsainiai paglostoma.

Tu teisus, – sako Žilis. – *Fiction* – kurti pasakojimą, mėtant pėdas. O kalbėti apie tai, ką parašei – kurti naują pasakojimą, irgi mėtant pėdas. Knygų aš nesumanau. Knygos pačios ateina. Arba neateina. Man reikia sakinio, kelių pastraipų – jeigu pagaunu ritmą, tekstas pats ima kurtis. Štai dabar čia, pas tave, man dingteli: „Didžiųjų karščių dienomis, kai kambary uždarytom langinėm popiečių valandomis tvyro vėlyvo vakaro prieblanda ir nebėra kuo kvėpuoti, mūsų kaitros išsekinti kūnai rangosi kaip unguriai, ieškodami dar didesnio karščio ašigalio..." Apšlifavus, aptekinus, ko gero, išmetus tuos ungurius, gal ir galėtų kas nors atsirasti. Jeigu aš nepamirščiau. Aš labai daug ką pamirštu, Poli. Jei iš karto neužsirašau, pamirštu. Ir niekada nesu tikras. Dabar nežinau, ar reikėtų išmesti, ar palikti tuos ungurius. Gal ir karščio ašigalis kvaila... – Žilis nutyla.

Ir vėl apie Lindą? – Polis išpučia dūmą. – Dar nepalaidojai?

Linda sugrįžo, – jam sako Žilis.

Sugrįžo? – nustemba Polis.

Sugrįžo, – patvirtina Žilis.

Ir tu... tu...

Sugrįžo lyg niekur nieko. Su viskio stiklu kiūtojau prieš televizorių, ji tebeturėjo raktus, įžengė į saloną, ant sofos numetusi kitados mano jai padovanotą rankinę, apsikabino mane per pečius. „Kaip gyveni, Žili?" – paklausė.

Ir ką tu jai atsakei?

Atsakiau, kad gerai, tik kad man tavęs, Linda, trūksta.

Tu lepšis, Žili.

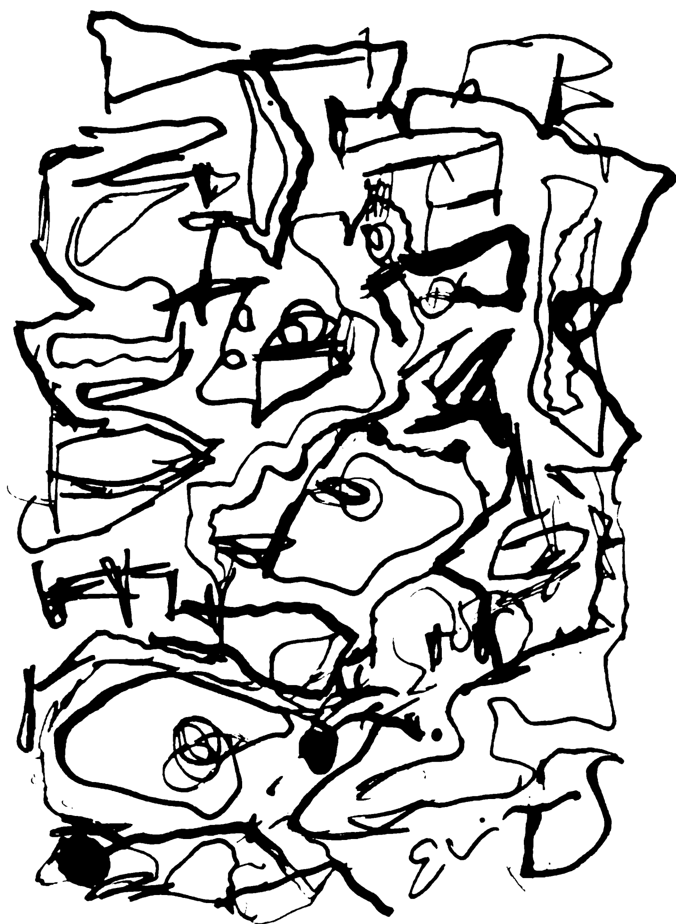
Tyla.

Tik ventiliatorius ūžia.

Aš jaučiu, kaip virpa Žilio gyvaplaukiai, aš žinau, kad jis norėtų pašokti, durimis trenkti – pasikark su tuo savo straipsniu, aš – vienas, aš – vienas, eikit velniop, visi jūs mano tariamieji draugai, jūs nė vienas manęs nesuprantate, aš su jumis – svetimesnis nei su pačiais svetimiausiais...

Bet Žilis to nepadarys. Nors niekada apie tai nekalba, niekada to nei sau, nei kitiems neprisipažįsta, iš viso apie tai niekada nesusimąsto, Žilis drovus. Tik drąsesni, lengviau drįstantys ir lengviau savo potraukiams pasiduodantys žmonės mėgsta plepėti apie drovumą ir dar keisčiau – tvirtinti esą drovūs. Nežinau, kodėl taip yra. Kad ir Polis. Perleistų jis man tą savo drovumą, pamatytumėte, kaip viskas aplink mane suliepsnotų. Bet aš atsargus, iš prigimties atsargus, žinau, kad atsargus privalau būti. Kai teigiu, kad privalau, tai žinau, ką sakau.

Ne tavo reikalas, Poli, – nurijęs nuoskaudą, neryžtingu balsu taria Žilis. – Užmirškime Lindą. Nors žinai, kad knyga – truputėlį ir apie ją, palikime Lindą ramybėje. Tardyk mane apie knygą be Lindos. Paklausk, kodėl aš rašau, paklausk, kaip man į galvą ateina siužetai, apie kūrybos planus irgi paklausk. Klausk, ko klausinėji kitų, per tiek metų gi turi susidaręs visą klausimų katalogą. Juk aną dieną gyreisi, kad tokie straipsniai tau – vienas, du. Tai

kas, kad *revue* nelabai skaitomas, honorarai ne tokie ir blogi. Tai – tavo žodžiai.

Dabar jau Poliui norėtųsi Žilį trenkt pro duris. Ir trenktų. Tačiau susitvardo – poryt straipsnis turi gulėti ant stalo. Ir reikėjo gi prasidėti. Vis ta draugystė. Nors kokia ten draugystė... Iš vaikystės, jaunystės draugystės telikęs įprotis retkarčiais susitikti. Pasiskambinti. Prisėsti kavinėje. Išgerti alaus. Ką ir kalbėti, įpročiai gajūs.

Ir Polis toliau klausinėja, Žilis jam atsakinėja.

Langinės užvertos, storos veliūro užuolaidos irgi užtrauktos, į kambarį iš virtuvės pro praviras duris šviesos pluoštas krinta. Ventiliatorius sukasi, dvi katės, viena – po stalu, kita – ant fotelio ranktūrio, – į du mažus sfinksus panašios. Jiedu kalbasi, ir, jiems kalbantis, kuo toliau, tuo labiau Žilis tikras, kad jiedu kalbasi apie tai, apie ką kalbėti neverta, apie ką kalbėti visai nereikėtų – knyga parašyta, ką pasakyti rūpėjo, joje jis pasakė, jis su ja atsisveikinęs, nuo tos knygos dabar jis norėtų bėgti, pabėgti – kaip dažnai norisi pasprukti nuo patirties, su kuria atsisveikinai, o ji tave persekioja – tiesą sakant, nuo visko dabar Žiliui knietėtų pabėgti.

Nuo visko?

Kas tas viskas, Žilis nežino.

Gal susitaikęs su neišvengiamybe – vis tiek reikės ką nors pasakyti, gal nuo tvankaus karščio keisto abejingumo apimtas, Žilis, vis gurkštelėdamas rožinio vyno, kalba, bet jam atrodo, kad jis kalba ne apie save, o apie kitą, tikriau – ir apie save, ir apie kažką kitą. Keistas susidvejinimas kaip kartais rašant – lyg esi, lyg nebesi, lyg tebesi, bet sykiu tu – personažas, apie kurį, save ir viską užmiršęs, rašai. Keistas susidvejinimas kaip ir dabar: Polis jo klausia, jis Poliui atsako, o kalbėdamas mąsto apie šį susidvejinimą. Apie tai, jog tada, kai nesirašo, jam atrodo, kad laikas, erdvė, žmonės, daiktai, visa, kas atsitinka, slysta pro šalį, jo nekliudydami – nieko nevyksta, o jeigu kas vyksta, tai susigeria kaip vanduo į saulės įkaitintą smėlį. O kai jo pasąmonėje ar vaizduotėje snūduriavę žodžiai pakirsta, kai jie pradeda gaudyti vieni kitus ir, vieni

prie kitų prisiderindami, sutinka gultis į sakinius, pastraipas ir puslapius, jam, atsiribojusiam nuo viso pasaulio, pasivaidena, kad pasaulis prie jo priartėjo, kad jam pagaliau pavyko ištrinti ribą tarp savęs ir to, kas aplink, su juo, tuo pasauliu, susitapatinti. Bet tai – tik iliuzija: ir kai rašo, ir kai nerašo, jis – tarp. Tiesą sakant, kartais ir pasiklysta. Kai aną dieną jo salone staiga atsirado – sugrįžo – Linda ir, numetusi ant sofos rankinę, jį apkabino, jam dingtelėjo, kad ne ji pro duris įžengė, o iš jo atsivertusios knygos atklydo Babetė – tokiu vardu knygoje jam Lindą panūdo pakrikštyti. Ir Babetė iš knygos jam buvo tikresnė už Lindą, ką tik įžengusią pro duris ir jį apsikabinusią: Linda sugrįžo, ji stovėjo jam už nugaros, savo mentimis jis jos standžių krūtų kumštelius jautė, ji buvo jį apsikabinusi, ji skruostu prie jo skruosto prisiglaudė, jis į ją atsisuko. Linda sugrįžo, o tebebuvo toli, jo galvoje: Babetė, Babetė... Babetė buvo arčiau. Jo sukurta Linda-Babetė jam buvo tikresnė. Gal ir pagrįstai Linda jam priekaištauja: aš tau kalbu, tu klausaisi, bet manęs negirdi, tu su manimi, bet ne čia, ne dabar.

Tu toli, tu – kitur.

Tai kodėl sugrįžai, Linda?

Man irgi tavęs, Žili, trūksta.

Per šviesos pluoštą linksta šešėlis, ventiliatorius liaujasi ūžęs.

Įgriso. Kas iš to, kad varinėja įkaitusį orą?

Ventiliatoriui ūžti liovusis ir stojus tylai, Žiliui pasirodo, kad kažkas trūko. Lyg lanko styga, pernelyg įtempta. Susigriebia: su ventiliatoriaus ūžesiu, nuobodžiai vienodu, baigėsi ir jųdviejų pokalbis – kiek prišnekėjo, skilčiai užpildyti Poliui pakaks.

Tu matai, Žili, – jam sako Polis, – kai atsipalaiduoji, kai nesivaržai, visai neblogai pakalbi. Labai gerai pakalbėjai. Tą vietą, kur save lygini su „Žaidžiame klases“ Sibile – neva kaip ji nemoki reikšti minčių, tai aš išmesiu. Tu kuo puikiausiai reiški mintis.

Aš kalbėjau apie Sibilę? – nustemba Žilis: kad būtų kalbėjęs apie Sibilę, jis neprisimena. Apskritai neprisimena, ką jis Poliui

kalbėjo. Prisimena tik, kad pabaigoje sakė, jog kūrybinių planų išduoti nenori – esąs prietaringas, jei apie juos prasitars, nieko iš to neišeis. Pasakė tai, ką daug kas pokalbių pabaigoje, paklaustas apie kūrybinius planus, sako, pasakė, ką nori išgirsti, ko reikia Polio žurnalo skaitytojams.

Puikus, labai nuoširdus pokalbis, į internetą irgi įdėsiu, pamatysi – tavo knygą ims graibstyte graibstyti. Kas tie pristatymai, kas tie susitikimai – į juos ateina saujelė, o interneto erdvės taigi neaprėpiamos, virtualios interneto erdvės dabar tikresnės už tikrą pasaulį.

Tai – Polis.

Žilis norėtų jam atsakyti:

Aš nežinau, Poli, kas yra tikras pasaulis, aš nežinau, Poli, kas yra virtualus interneto pasaulis, kaip sakai, tikresnis už tikrą, tiesą tariant, į knygų pardavimus ir rinkodarą, apie kurią čia tauški, man nusispjauti, dabar aš jau eisiu, esu susitaręs pasimatyti su Linda, nors labiau norėčiau susitikti su Babete, kuriai pasimatymo paskirt negaliu, su kuria niekada nesusitiksiu, nors ji – tikresnė už Lindą.

Tačiau nieko nesako. Ventiliatoriui nustojus ūžti, staiga – nuovargis. Alpus nuovargis kiekviename kūno narelyje, alpus nuovargis jau tuščioje rožinio taurėje, alpus nuovargis dviejų kačių pozose, alpus nuovargis sieniniame laikrodyje, kurio rodyklės juda, bet atrodo, laiko nebeįstengia pastumti, o dar tos uždarytos langinės, o dar tos sunkios veliūro užuolaidos, kad jos nors pilkos nebūtų, o dar ta troškuma, smaugianti prieblandoje skendinčią šio kambario erdvę ir joje esančius daiktus, tas troškulys...

Lyg būtų išgirdęs Žilio mintis, Polis vėl į virtuvę išeina, su ledukų dubenėliu grįžta, į taures rožinio pripila, po porą ledukų žnyplėmis įdeda, savąją pakelia, pasuka, ledukai sutilindžiuoja. Tarsi varpeliai.

Poli, ar tau neatrodo, kad niekam tai nereikalinga?

Kas nereikalinga, Poliui ant liežuvio galo apsisuka, bet jis susilaiko: taigi žino, ką galvoje turi Žilis.

Jeigu jau taip, Žili, tai pasaulyje daug perteklinių dalykų. Bet gal būtent tie pertekliniai dalykai ir kuria prasmes?

Nepradėkime, – nukerta Žilis ir pasilenkęs paspaudžia mygtuką, ventiliatorius vėl ima ūžti. Ventiliatoriui vėl ėmus ūžti, nejaukumas, sukeltas tylos, staiga stojusios, truputį atlėgsta, visa sugrįžta į pirmykštes vietas, kaip turi būti: didžiųjų vasaros karščių dienomis prieblandoje skendinčiuose kambariuose uždarytom langinėm ventiliatoriams privalu ūžti. Tegul jie nevėsina, tik varinėja įkaitusį orą.

Galiausiai mudu išeiname, pravėrus laukujes duris, į mus tvanki kaitra tvoskia. Man tai kas, karštis mano prigimtyje įrašytas, bet įtariu, kad Žilis iškart pasigaili: gal pasilikti reikėjo, kaip kvietė Polis – ventiliatorius sukasi, rožinio vyno butelis dar neišgertas, Polis į virtuvę išeitų, dar ledukų atneštų, ledukai taurėse sutilindžiuotų, pramušdami šydą.

Šydą?

Kokį šydą, Žilis nežino.

Prieblandos ir troškumo?

Kasdienybės monotonija virtusio laiko šydą, skiriantį juos nuo vaikystės, kai, vasaromis tėvams juos išvežus į kaimą, jiedu karstydavosi po medžius, tikėdamiesi užlipti į dangų, ir nuo studijų metų, kai, veriantis galimybių vėduoklei, jie prisiekinėjo vienas kitam, kad niekada nepasiduos į pareigas įsprausto pasaulio rutinai? Kai tikėdami *tikra* meile, *gilesnį* metmenį veriančia, jie kalbėdavosi apie merginas – *Sophie, Caroline, Véronique*.

Šiaip ar taip, Žilis išėjęs, kad ir kaip būtų, pas Polį jis dabar nebegrįš. Iš tolo pažiūrėjęs į autobuso stotelę, Žilis iš karto nuo jos nusuka žvilgsnį – pėsčiomis eis. Šįsyk jis manęs nepamiršo – su juo drauge eidamas, aš jo žingsnių ritmą kartoju. Ir mąstau apie tai, kad nelabai jauku eiti su žmogumi, kuris, tokią karštą vasaros dieną vaikystės draugą palikęs, klydinėja savo liūdesio gatvėmis. O gal jam visai ir neliūdna, ūmai pamanau, gal mes tik vaizduojamės, kad jam dabar liūdna, ir į jo tariamą liūdesį nirdami, iš tiesų jam savąjį liūdesį primetame? Gal jam, užmaršiai klaidžiojančiam

saulės neapšviestomis gatvių pusėmis, prisiminti vaikystę, jaunystę kaip tik smagu? O jeigu jam iš tiesų liūdna, tai šis liūdesys juk – laikina būsena: vakarop atsirakins buto duris ir ras jo laukiančią Lindą. Taip, Žiliui labiau norėtųsi pamatyti Lindą-Babetę, betgi, padėdamas tašką, jis pats savo knygoje Babetę visiems laikams užrakino. Gal atsitiktinumas, gal ne: kai ją visiems laikams užrakino, netrukus Linda sugrįžo.

Nesiskundžiu, tik šiaip pasakysiu: Žilis gali, o aš savo liūdesio niekada neišsemsiu – mane tik pamiršta, pas ką nors sugrįžti, pasimatymo paskirti niekam aš negaliu. Žiliui gerai, tik jis to nesupranta, gal kada nors ir supras, bet kai supras, bus per vėlu.

Iš tiesų Žiliui nei liūdna, nei ne, jau daug dienų ir savaičių nei tikro liūdesio, nei tikro džiaugsmo jis nepatyrė. Bent tariasi. Pabaigus knygą – tik drungna kasdienybės tėkmė, kokia šiuo didžiųjų karščių laiku drungna rodosi šaltutėlė srovė, čiurkštelinti iš vandens kolonėlės, pasukus jos rankenėlę. Žilis suka ir suka tą rankenėlę, šlakstosi vandeniu, rieškučiom jį žerias į veidą, plaštakom braukia per skruostus – įkaitusiam kūnui vandens vis negana, atrodo, visą vandenyną jis dabar ant savęs užsiverstų, galiausiai iš visų jėgų pasuka, po srove kyšteli galvą, vandens srovė tokia stipri, kad, atrodo, sprandą nulauš – taip iš karto reikėjo. Atsitiesęs ir atsigręžęs pamato būrelį žmonių.

Jie irgi ištroškę, jie irgi vandens išsiilgę.

Pardon, – sako.

Žilis drovus, Žilis truputį sutrikęs.

Praėjęs pro suoliukus, tiesiasi medžių paunksmėje.

Jau grįžti reikėtų – namuose Linda jo laukia, jis pažadėjęs ją pakviesti į restoraną: ne kasdien, ne kas mėnesį, ne kasmet Žilis knygą išleidžia. Lindai-Babetei būtų gerai ir apypigis vynas su bulvių traškučiais Senos krantinėje, jo laukiančiai Lindai turi būti prabangus restoranas – ar dažnai į tavo sąskaitą tokias sumas perveda? Juo labiau kad sakei, jog Babetė tai – aš.

Jau reikėtų grįžti namo, bet Žilis tyso po medžiais ir mąsto, kad norėtų parašyti apsakymą apie gyvenimą medžių paunksmėse.

Apie ramų gyvenimą be jokių rūpesčių, kokie turėtų būti visų mūsų gyvenimai. Kad turėtume laiko, aukštielninki į dangų žiūrėti ir laukti, kol jo langinės mums atsivers. Kad galėtume įsigyventi į žingsnelius skruzdės, per mūsų alkūnę ar petį ropojančios. Kad pavargę nuo dienų triukšmo, įstengtume tam kasdienos triukšmui užtrenkti ausų būgnelius ir išgirstume tylą – gaudžiančią, kaip gaudžia dangaus skliauto vargonai, kai rugpjūčio naktimis krinta žvaigždės.

Sapalionės, sau sako Žilis. Apsakymas – tai intriga, netikėta atomazga, kaip parašyti apsakymą apie tai, kad guli medžių paunksmėse ir nieko nevyksta? Daugių daugiausia aš dabar galėčiau parašyti ką nors apie Lindą, šį vakarą manęs laukiančią ir nesulaukiančią – kai sulauks, bus isterijos priepuolis. Laukti ir laikas – du žodžiai, kaip paukščiai, išskrendantys iš to paties prasmės lizdo, jų šaknys tik viena balse skiriasi. Gal tik man taip atrodo, bet vis tiek juos paleidžiu – teskrenda, kur jiems patinka, taria sau Žilis, gulėdamas medžių paunksmėje. Ir gulės, kol nuskambės nakčiai šį parką užrakinančio sargo švilpukas.

Taip ir yra: kai grįžta – isterijos priepuolis.

Aš tau leidau rašyti apie save, aš prieš tave apsinuoginau, kaip prieš dailininką modelis apsinuogina, aš tau išklojau, ko niekada niekam – jokiam vyrui, nė geriausioms draugėms – nepasakojau, tu ausimis gaudei, tu stebėjaisi, tu trynei rankas, tu klausei, Linda, ar aš galėčiau, aš tau sakiau: tik nei vietų, nei žmonių vardų neminėk, tu man: tokių istorijų aš neišgalvočiau, ačiū tau, Linda. Ir tu mane pavertei Babete, net lovoje tu man šnabždėdavai nebe Linda, o Babete, Babete. Tu įsivaizduoji, kad aš tave palikau, iš tikrųjų tu mane palikai. Aš pas tave sugrįžau, tu mane antrą sykį išduodi. Žili, tu galvoji tik apie save, aš tavęs visą vakarą laukiau, tu bastaisi nežinia kur, į savo paties pažadus, į mūsų susitarimus tau – nusispjaut.

Žilis tyli, nuo Žilio tylos Linda dar labiau siunta.

Tu... tu... tu... – Linda tranko į grindis taburetę.

Žilis iš kišenės išsitraukia cigarečių pakelį, prisidega.

Išpūsdamas dūmą:

Ligonė...

Nepasako.

Tik pagalvoja.

Linda išbėga į miegamąjį, iš vidaus duris užsidaro.

Žilis sėdi prie žemo staliuko ir rūko. Peleninė pilna. Jo laukdama Linda, ko gero, visą pakelį surūkė. Pakelia butelį, butelyje – katės ašaros. Stiklas – prakaituotų pirštų nučiupinėtas, ant jo briaunos – lūpų dažų pėdsakai. Žilis butelį užsiverčia ir, kiek viskio telikę, vienu ypu tiesiai iš kakliuko išmaukia.

Žodžiai – net nepasakyti – provokuoja tikrovę.

Išeina.

Išgirdusi, kad išėjo – kur neišgirs, išeidamas Žilis durimis trenkė, – Linda po kiek laiko į svetainę sugrįžta. Atsisėda į tą pačią vietą, kur Žilis ką tik sėdėjo, į nuorūkas peleninėje ir į tuščią butelį įsižiūri. Pirštais nelyg šukomis išsidarkiusius plaukus nuo viršugalvio žemyn braukia, staiga ima juos velti, ironiškam šypsniui su kartėliu jos lūpomis perbėgus, vėl pirštais šukuoja. Palenkia galvą. Sau sprandą spaudo – kuo toliau, tuo stipriau maigo: jai sprandą skauda, lyg per vieną vakarą, tokį ilgą kaip visada, kai ko nors lauki ir nesulauki, visa būtų jame užkalkėję. Sąnariai, kraujagyslės, nervai – viskas, kas ten yra ir ką skvarbiems, karštiems Žilio pirštams palietus ji virpteli, visu kūnu aptirpsta. Po to atsitiesia, prieš save įsižiūri. Ilgai žiūri. Vėl šypsnys – ironiškas, su kartėliu – jos lūpomis sliuogteli. Ši peleninė, šis tuščias butelis tai – mano laikas, beprasmiškai bėgantis laikas, sau taria Linda. Ir tučtuojau: ką aš kalbu, sakyti *laikas* – tai nuo savęs bėgti, aš nežinau, kaip niekas nežino, kas yra laikas, ne laikas tai, tai – mano gyvenimas, pirmyn atgal linguoja apsvaigusi Linda ir, pakėlusi butelį, dar bando iš jo įsipilti. Žiūrėk, koks jis, tavo gyvenimas, ant stalo tuščią butelį stato, taurę atžagaria ranka bloškia, taurė sudūžta.

...tavo gyvenimas, vienintelis ir nepakartojamas.

Štai toks mano gyvenimas, vienintelis ir nepakartojamas, žvelgdama į nušnerkštą žemą staliuką, mintyse Linda kartoja. Gal

net apsiverktų, bet apsiverkti Lindai išdidumas neleidžia. Nė kai niekas nemato, Linda neverkia.

Raumenis atpalaiduoja.

Nuo odinio fotelio leidžia sau slysti.

Ant kilimo sulenktus kelius abiem rankom apsikabina.

Taip ilgai sėdi.

Po to jos dešinė ranka nuo kelio link žemo staliuko pradeda kilti – Lindai atrodo, kad jos ranka prie telefono savaime, be jos valios link žemo staliuko pradeda tiestis. Kyla, paima telefoną, Linda jį kumštyje iš visų jėgų spaudžia, lyg norėtų pasmaugti.

Nereikia, savyje savo balsą išgirsta.

Ir skambina.

Skambina Anai, skambina Patricijai, skambina Izabelei. Kalba bet ką – kad tik kalbėtų. Nė neatsiprašiusi, kad taip vėlai, klausia, ar nepažadino, tauškia apie *canicule* ir atostogas, teiraujasi apie bendrus draugus, pritaria, kad tame Halių kvartalo bare *mojito* tikrai nuostabus, sutinka, kad Depardieu – klounas, bet sykiu jis – šiuolaikinio Prancūzijos *folkloro* dalis, kartais supyksta: taip, Patricija, kaip visada tu teisi, bet tavo tiesos, akivaizdžios, kad prieš jas telieka pakelti rankas, tavo racionalumas, šaltas ir apskaičiuotas, mane varo iš proto, šitaip gyventi aš negalėčiau, nors gal ir norėčiau. Tučtuojau atsiprašo. Apie Žilį, nė apie tai, kad skambina iš Žilio buto be Žilio, ji neprasitaria: Linda per daug išdidi, kad apie tai prasitartų, juo labiau imtų verkšlenti, koks tasai Žilis. Galiausiai susuka Magės numerį ir – tiesiai šviesiai: Mage, gal turi, ko išgerti, nemiga – visą savaitę, – meluoja, – aš bijau, kad šios nakties pati viena neištversiu, jau vidurnaktis, bet dar spėčiau į paskutinį metro. Tai atvažiuok, – Magė jai sako. Linda: Mage, tu – mano vienintelė draugė, kuria aš visada galiu pasikliauti, pati gi žinai, kad geriausi draugai – tie, kuriuos bet kada, net vidurnaktį ar paryčiais, gali prisišaukti.

Vienatvė, o gal dar labiau baimė, kai pasirodo, jog nebeliko turėklų, už kurių įsikibti galėtum, sykiais Lindos išdidumą palaužia. Ne visada, sykiais. Gal dėl to ir pas Žilį sugrįžo?

Tai jau taip, liūdna vienam likti bute, iš kurio du susipykę žmonės pabėgo. Žilis kartais įsivaizduoja, kad namuose, jų šeimininkams laukujes duris užrakinus, daiktai kaip vaikai, tėvų vieni namuose palikti, drįsta tai, ko jiems esant nedrįstų – išsiplėšę iš inercijos lauko, po butą ima klajoti, kalbėtis, kartais šėlioti, aukštyn kojomis verstis – ką gi mes žinome, kas namuose dedasi, kai mūsų nėra, ką juose daiktai veikia? Tik iš nepaneigiamos kasdienės patirties žinome, kad, vos išgirdę trekštelint raktą, jie spės grįžti į savo andainykštes buveines – rasime taip, kaip palikome. Žmonės stengiasi neišsiduoti, bet galiausiai vis tiek išsiduoda, daiktai – niekada. Tai – Žilio fantazijos, jis ir pats žino, kad tai – tik fantazijos, Žilis jas sapalionėm vadina, bet vis tiek apie tai savo knygose rašo, o aš, daugybės tuščių butų dienomis ir naktimis liudininkas, galiu jums laiduoti, kad butuose, jiems be žmonių likus, iš tiesų nieko nevyksta – tik namus, jų kambarius, koridorius, visas jų kertes apskreičia dar didesnis stinglumas, nei žmonėms esant, nes žmonėms esant čia vis kas nors vyksta: žmonės pusryčiauja, skalbia ir lygina drabužius, žmonės spokso į televizorius, skaito knygas, žmonės guldo miegoti vaikus, prieš miegą jiems pasakas seka, žmonės pykstasi, žmonės mylisi – argi išvardinsi, ką žmonės savo butuose veikia, bet iš patirties, taip pat nepaneigiamos, aš irgi žinau, kad nors ką žmonės veiktų, juos iš vidaus namų stingulys vis tiek smelkia: žmonėms visada norėtųs daugiau, to, ką turi, jiems niekada neužtenka, jiems atrodo, kad jų gyvenimas, vienintelis ir nepakartojamas, kaip sako Linda, vertas daugiau, jie vis kažko laukia – laukia to, kas niekada neateis. Net ir tie, kurie niekuo nebetiki ir nebesitiki nieko. Daug žmonių nebesitiki nieko, jiems atrodo, kad laikai tik blogės. Bet ir tie kažko viliasi. Nors ką aš žinau – kaip reikiant žmonių aš nepažįstu. Čia vėl už Žilį kalbu.

Tegul.

Kaip yra, taip.

Tik...

Tik man, ką man dabar, šią vidurnakčio valandą, Žilio bute veikti? Žilis išbėgo, Linda išbėgo, o kaip man naktį prastumti? Šią

naktį, kai dangumi mėlynoji pilnatis kyla. Mėlynoji pilnatis – tai pilnatis, antrąsyk per mėnesį pasikartojanti, retas dalykas. Jos mėnesiena krinta ant Žilio svetainės parketo.

Kai nieko staiga nebevyksta kaip dabar Žilio bute, kai viskas sustoja, kai pasirodo, kad tąsos siūlas nutrūko, o gal niekada jo nė būti nebuvo, kas gi mums lieka – tik svajoti, fantazuoti, įsivaizduoti. Kad visai nesugniužtume. Kad išgyventume laiką, kurio šiuo metu nebeturim kur dėti.

Ir aš prisimenu, kaip Linda, Žilio dovanotą rankinę nuo sofos pagriebusi ir ją ant peties užsimetusi, lygu jis, Žilis, durimis trenkia, ir aš įsivaizduoju, kaip ji dabar metro laiptais, koridoriais su kitais vėluojančiais žmonėmis klupinėdama bėga. Aš žinau, kas yra paskutinis metro, tas paskutinis šio vakaro ir visos šios nakties, kartais ir viso tavo gyvenimo šansas – ne sykį su Žiliu štai šitaip lėkiau. Bėk, Linda, bėk, iš tolo raginu ją, bėk, Linda, bėk, sukaupęs visą karščio energiją, kiek savyje jos turiu, – mintyse drąsinu ją. Bėk nuo Žilio, bėk nuo savo gyvenimo iki dabar – gyvenimo, kurio tu nemyli, kurio tu nekenti, pagauk paskutinį metro, privažiavusi stotį, ištrūk iš nakties tunelių labirinto, skuosk gatvėm, kiek įkerta kojos, galiausiai – nors kvapo tau trūksta, nors tau atrodo, kad tuoj tavo plaučiai suplyš – mostelk sparnais ir kilk, skriek nelyg paukštė septynis aukštus be lifto link Magės tarnaičių kambario slenksčio, ant jo ir pargriūk, vos Magė, tavo šios nakties Marija Magdalena, tau duris atidarys. Ir priimk tau dangaus siunčiamą dovaną – nuo ilgo lėkimo ir nuo nevykusio savo gyvenimo drebančiom rankom priimk tau Magės tiesiamą viskio – šio dieviško gėrimo – stiklą, ir gerk, Linda, gerk, stiklų neskaičiuodama, gerk – prisigerk iki nukritimo: rytas protingesnis už vakarą. Rytą prasidės tavo naujas gyvenimas.

O Žilis, ką Žilis šiuo metu veikia? Cha, Žilį pažįstu kaip nuluptą, man nė įsivaizduoti nereikia – aš žinau, ką jis dabar veikia. Kaip visuomet vienatvės valandomis, kai namuose jo niekas nelaukia, kai jaučia, kad grįžęs namo neužmigs, arba kai su kuo nors susikivirčija, jis trankosi Senos krantinėmis. Žiliui toli gražu

iki naktinių barų vilko, į naktinius barus jis nevaikšto, nebent kas nors vos ne jėga jį nusitempia. Bet šitai nutinka retai, jis nė neprisimena, kada paskutinį sykį naktiniame bare buvo. Ir kavinės, iki paryčių atidarytos, – ne jam. Žilis – vienišius, Žiliui geriau kaip vilkui savyje kaukti ant Senos krantinių nei pasinerti į ausis trenkiančią ir akis temdančią garsų ir ryškių šviesų kakofoniją kur nors ten, Eliziejaus Laukuose, prie Bastilijos ar Nacijos aikščių, *le Marais* kvartale.

...Žilis žingsniuoja Senos krantinėmis, tuščiose Senos krantinėse šią mėlynosios pilnaties naktį jis labai vienišas ir apleistas atrodo. Rankos – kišenėse, pirštai – suprakaitavę, Žilis kišenėse pirštus spaudo, žiebtuvėlio neranda, žiebtuvėlį jis vėl bus pamiršęs. Naktis išdidina nuojautas ir jausmus, kuriuos dienos šviesa temdo, bemiegė naktis – kaip teleskopas, tave į tave patį atbloškiantis ir net kasdienos smulkmenas išgaubiantis iki didžiausių tragedijų.

Kad pabėgdamas iš namų žiebtuvėlį pamiršo, Žiliui dabar – didžiausia tragedija.

Žilis – rūkalius kaip reta, rūkyti jis pradėjo vėlai, per vakarėlį, kai pasiprašė ir prisidegė cigaretę, Polis jam pašaipiai tarė: dabar tai jau atsigriebsi. Polio žodžiai, pasakyti žiebtuvėlį jam tiesiant, dar ir dabar Žilio ausyse skamba nelyg prakeiksmas, kartu – pasiteisinimas: štai ir pildosi, ką Polis pasakė, nuo mano valios nedaug, gal niekas jau nepriklauso, kurgi ten mesi, nors iš tikro rūkyti galėčiau mažiau.

Paryčiai, tuoj pradės švisti, iškylautojai seniai išsiskirstę, tas metas, kai miestas prisnūsta, tuoj prabus, bet dar neprabudęs. Tokios tarpinės būsenos Žilį varo iš proto, jis apie jas taip pat savo knygose rašo, tokių tarpinių būsenų be cigaretės Žilis negali ištverti. Galop ten, tolumoje, žmogaus siluetą išvysta. Ir Žiliui nei iš šio, nei iš to pasivaidena, kad visa tai, ką dabar regi – teatro scena, kad *Pont Neuf* – tai dekoracija, tos didžiulės dekoracijos apačioje aktorius sėdi. Kiūto ir laukia, kol jis į sceną įžengs, prie jo prisiartins. Bet kam šis spektaklis, jei salėje – nė vieno žiūrovo?

Aš žinau, kad Žilis neišsigalvoti negali, jis vis ką nors išsigalvoja, šįkart aš ne su juo, šįkart aš už jį išsigalvoju. O gal – drauge su juo?

Prie klošaro, rūkančio ant suoliuko *Pont Neuf* papėdėje, Žilis prieina, pasiprašo ugnies. Klošaras žiebtuvėlį iš rankų bijo paleisti – nors vėjo nėra, delnu apgaubęs, žiebtuvėlį prie Žilio cigaretės galiuko drebančiais pirštais priartina. Plykstelėjusi liepsna klošaro delną nutvieskia, Žilis įtraukia, cigaretė užsidega.

Merci.

Jau eiti galėtų, tačiau mindžiukuoja – Žiliui atrodo, kad turėtų dar ką nors pasakyti, ką pasakyti, nesugalvoja.

Čia prieš pusvalandį žmogus nusiskandino, – abejingu balsu jam taria klošaras.

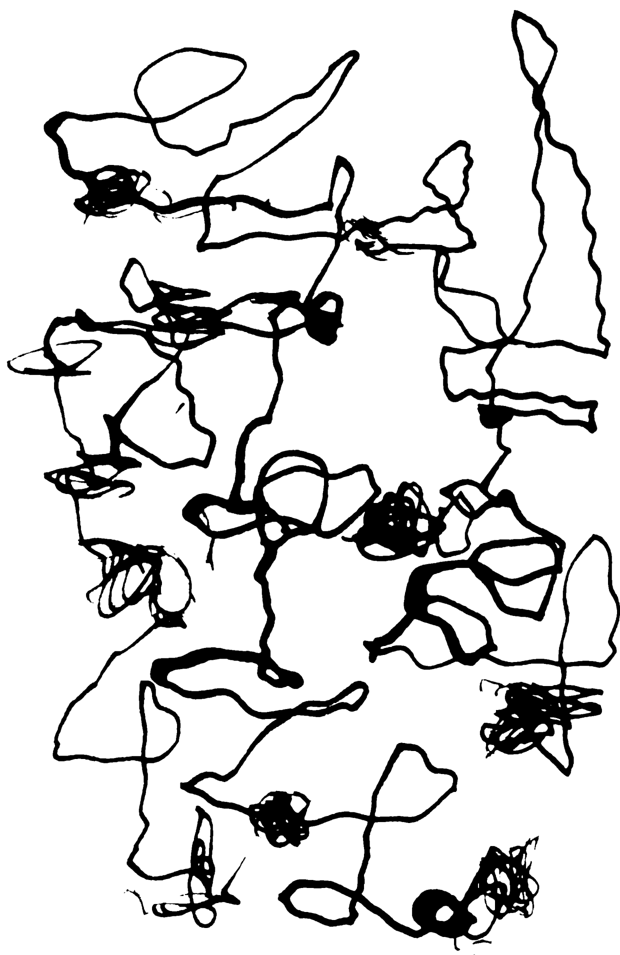
Ir nusispjauna.

Kaip nusiskandino?! – krūpteli Žilis: ne tik dėl to, kad abejingu balsu klošaro pasakyta žinia jį nukrečia kaip elektros srovė, bet dar ir dėl to, kad jau seniai jis sumanęs parašyti apsakymą apie tai, kad jo personažas – koks Seržas ar Emanuelis – susapnuoja, jog nusiskandino, rytą sapno vieton prie Senos nueina ir jam klošaras lyg tarp kitko pasako, kad naktį čia žmogus nusiskandino. Ką tik ištraukė, išvežė į lavoninę.

Nuo piktdžiugiško juoko, čaižiai kraupaus, atrodo, kad visas *Pont Neuf* su žibintais, betono turėklais, su lipdinių grimasomis sprogs, ir ne tik tiltas – viskas, kas čia yra, pažirs šipuliais.

Žilis kelis žingsnius atatupstomis pasitraukia, staigiai apsigręžia.

Bėk, Žili, bėk, kaip ką tik raginau Lindą, dabar vėl aš – iš prigimties kurstytojas – raginu Žilį. Bėk, Žili, bėk, sukaupęs visą karščio energiją, kiek man jos liko nuo Lindos, mintyse drąsinu jį. Bėk nuo šio Senos girtuoklio, pigiu vyno trenkiančio ir tau akis dumiančio, iš tavęs besišaipančio, bėk nuo Lindos, čia tave apsikabinančios, čia tave metančios, bėk nuo Polio, su kuriuo vaikystėje į aukščiausius pasaulio kalnus kopei, o dabar rinkodaros plynėmis šliaužioji, bėk nuo savo draugelių, tavęs nesuprantančių,

bėk nuo viso savo gyvenimo iki dabar – tu jo nemyli, tu jo nekenti. Skuosk Senos krantinėmis, kiek kojos kerta, nardyk po tiltais, vieni iš kitų išsigaubiančiais, bėk kuo toliau. Bėk per šį auštantį rytą, per dienas, kurias išgyvenai ir dar išgyvensi, per vakarus ir naktis, bėk per stepes, lygumas, klonius ir dykumas, plauk per ežerus ir vandenynus, skriek virš kalnų, bėk per visa, ką žinai, ką jauti, ką supranti ir ko nesupranti, ką galbūt tik atspėti gali – bėk per visas laikų ir erdvių, jausmų ir minčių juostas, bėk per save ir visą pasaulį – bėk, Žili, bėk, galiausiai priemiesčių ir savo paties dykvietėse atsidūręs, užkliūk pats už savęs, griūk – ir kaip akmuo nejudėdamas kniūbsčias gulėk.

Ilgai gulėk.

Paskui galvą pakelk, atsisėsk, į švintantį dangų įžiūrėk.

Ir galbūt šį rytą, tokį vaiskų ir skaidrų, lyg mėlynoji nakties pilnatis jį iki akinamo baltumo būtų išskalbusi, tu ne protu suvoksi, o visom kūno porom pajausi, kad apsakymą, dar ką tik nori, gali parašyti ir apie visišką nieką – kad ir apie tylą ir tuštumą, sklindančias iš šio ryto gražumo – nuo to gražumo tau norisi rėkti. Pats gi žinai, Žili, kad didžiausi dalykai vyksta, kai nieko nevyksta – kai pakiši galvą po vandens kolonėle, kai guli medžių paunksmėse, kai sėdi prie Senos ir žiūri į po kojomis srūvantį vandenį, kai vasaros dienomis, nuo karščio apsvaigęs ir viską pamiršęs, eini per Provansą, lyg eitum per didžiulį apleistos kalvės žaizdrą, kai paryčiais, kai žmonių dar nėra, prie jūros guli ir jos vienodo ošimo klausaisi. Ir kai tau skamba visų bažnyčių varpai. Rašyk apie šį nieką, smelkiantį pasaulio grožio stebuklą, rašyk, Žili, sugalvok, kaip tai aprašyti.

Vieną nuo kitos prisidegdamas cigaretes – žiebtuvėlio taigi neturi, o žmonėms prie Senos dar per anksti, – Žilis eina krantinėmis, mąstydamas, kaip aprašyti, kas vyksta, kai nieko nevyksta. Ir vėl paistalai, galop savyje numykia, gerai sako Linda – viską aš komplikuoju. Babetė gal ir suprastų, ką turiu galvoje, suprasti bent stengtųsi, Linda niekada to nesupras, suprasti nė nesistengs. Bet ką čia suprasti, jei aš pats savo minčių nelabai suprantu? Paistalai...

Toks jau tas Žilis: kitiems pateisinimą visada ras, sau pasiteisinimo – niekada.

Kaitriomis vasaros dienomis, kai dangus toks vaiskus, o spalvos – geliamai ryškios, kai pastatų, daiktų kontūrai tau rėžia akis tarsi nuo galąstuvo ką tik atitrauktų peilių ašmenys... – žingsniuodamas Senos krantinėmis, Žilis mąsto apie auštančią dieną, dar vieną. Jis nežino – kaip galėtų žinoti? – ką jam ši diena žada, kaip daugybė kitų, eisiančių ir praeisiančių – ką žadėjo, sužinome tik tada, kai kas nors atsititinka, numatyti negalime. Jei atsititinka. Bet dažniausiai juk nieko neatsitinka, dienos eina, praeina.

Karštomis vasaros dienomis, kai dangus toks vaiskus, o spalvos – geliamai ryškios, – įsivaizduodamas, kaip vakarop prie žemės jį kaitra trenks, Žilis norėtų pratęsti šią frazę ir atspėti, kas šiandien jo laukia. Tikriau ne jo, o jo kuriamo personažo: staiga Žilis tariasi, kad jis – personažas apsakymo, kurį kiekvienu savo žingsniu rašo.

Baik, galiausiai sau liepia ir laiptais iš žemutinių į aukštutines krantines lipa.

Žino, kad Lindos neras, bet kai iš tikrųjų neranda, dar didesnė nykuma jo širdin plūsteli.

Kas iš to, kad pamato mane?

Baltas šilko užuolaidas staigiais mostais užtraukia – lyg galėtų tikėtis, kad jomis atsiribos nuo viso pasaulio.

Po to išsineria iš marškinėlių ir čia pat, ant kilimo, krinta.

Bėk, Žili, bėk.

Galiu raginti, kiek tiktai noriu, – bėgti Žilis jėgų nebeturi. Žilis užmiega, dabar jis sapnuoja. Labai gražų sapną sapnuoja. Retai kada savo sapnus jis prisimena, jo prisimenami sapnai dažniausiai – košmarai, jį iš miegų pašokdinę. O dabar labai gražų – vaiskų ir erdvų – sapną Žilis sapnuoja.

Balto šilko užuolaidų sušvelnintai šviesai ant jo nuogo kūno krintant, jo plonyčius gyvaplaukius virpinant, Žilis maudosi jūroje su Linda ar Babete, veikiausiai – su Linda-Babete, iš jo knygos atplaukusia. Bangos juos vieną nuo kito atbloškia, po to vėl

subloškia, nuo tų prisilytėjimų Žilio akyse saulės šviesa žiežirbom skyla. Vandens šliūksnis juos atskiria, Žilis iš visų jėgų iriasi, jis gaudo Lindą-Babetę, jie jau – vienas prie kito, bet lūžtanti banga į juos teškiasi, jiedu nyra po vandeniu, galiausiai į dieną iššokę, springdami vienas į kitą tiesia rankas, už rankų griebiasi...

Aš žiūriu į Žilį, įstrižai kilimo tysantį. Nors jo sapnas gražus, kažkodėl man jo labai gaila. Gal todėl, kad Žilio sapno vanduo – tyras iki išprotėjimo.

Vandenį, tyrą iki išprotėjimo Žilis, ko gero, galiausiai išbrauktų: daug netikėtų palyginimų jam į galvą ateina, netikėtų palyginimų Žilis bauginasi. Gal todėl niekada ir nepasiekia akiračio linijos, kurią rašydamas norėtų pasiekti. Toks jausmas, kad tai, kas svarbiausia, taip ir lieka nepasakyta.

Staiga suskamba telefonas, Žilis pašoka.

Ne Linda.

Tai – Polis.

Žili, per naktį surašiau tavo atsakymus, sutvarkiau tekstą, tikrai labai geras pokalbis, bet reikėtų, kad tu pats perskaitytum – gal norėsi ką pataisyti, gal dar kokių minčių kils...

Viskas gerai, Poli, tavimi aš pasitikiu, nei aš norėsiu ką pataisyti, nei man kokių minčių kils, kaip yra, taip, man vis tiek... – jau nuo minties, kad iš namų išeiti reikės, Žiliui darosi silpna.

Žili, kartais man norisi tave sugriebt už pečių ir iš visų jėgų pakratyt, į snukį tau vožti, kad kraujais apsipiltum. Tu – gabus, tu – talentingas, bet visąlaik dausose, visąlaik kažkur plaukioji. Tas *man vis tiek, man vis tiek* mane, mus visus į neviltį varo. Ir tave žlugdo.

Kambaryje uždarytom langinėm ventiliatorius sukasi. Dvi katės: viena ant fotelio ranktūrio, kita – po stalu, – išsitiesusios.

Žilis skaito, Polis iš virtuvės atneša vakar nebaigtą rožinio butelį.

O aš įsivaizduoju Lindą ir Magę. Dienos šviesa prikelia praėjusią naktį: ant apskretusio stalo – butelis viskio, kuriame viskio tik per du pirštus likę, duonos kriaukšlės, prakąstas dešrigalis.

Linda išsitaršiusiais plaukais ant sujauktos lovos sėdi, Magė pučia dūmus pro langą.

Pas tą niekšą aš niekada nebegrįšiu.

O gal:

Mage, aš nežinau, kas man yra, kad ir koks būtų, kad ir ką jis iškrėstų, man Žilio trūksta. Pabėgu, prisiekiu sau – viskas, galiausiai vis tiek sugrįžtu. Keikiu save, savęs nekenčiu, o sugrįžtu.

Polis į taures pila rožinį vyną, Žilis nuo ekrano atsisuka.

Labai gerai parašei, – sako.

Tai tu labai gerai pakalbėjai, – Polis atsako.

Žilis su Poliu taures pakelia, vienas kitam nusišypso.

Ką nori sakyk, laikas savo padaro. Pats gi žinai, Žili, kad kartais tu mane užknisi iki negalėjimo, kartais mes apsipykstame, kartais savaites, mėnesius išvis nesimatome, bet... Tu prisimeni, Žili, kaip vasaromis tėvai mudu į kaimą išveždavo? Ir kaip mes po medžius karstydavomės? – klausia Polis.

Žilis jam neatsako.

Jis nenori kalbėti.

Jis nenori, kad Polis kalbėtų.

Žilis nori, kad išvis nieko nevyktų.

Paspaudžia mygtuką.

Ventiliatorius liaujasi ūžęs.

Išspausdinti?

Kam?

Rožinio butelis tuščias.

OK, Žili?

OK.

Gatvėje Žilis į kišenę kyšteli ranką – ir vėl! Apsisukęs – atgal.

Polis tarpustaktėj stovi, žiebtuvėlį jam tiesia:

Norėjau vytis.

Džiaugsmas, kad tave prisimena, ne visada atperka kartėlį ar liūdesį, kad tave pamiršo.

Žiebtuvėliai – didžiausi pasaulio anarchistai: jie pradingsta, pasprunka, pasislepia, vėl atsiranda, jie iš rankų į rankas eina, – Polis šelmiškai šypteli.

O aš be jokio apmaudo pamanau: taip jau yra – kad ir kas atsitiktų, žmonės daiktams, aplinkybėms, galiausiai kitiems žmonėms visas bėdas linkę suversti. Ko apmaudauti – seniai šitai žinau.

Išgirdęs Polio pasakymą apie žiebtuvėlius anarchistus, Žilis sustingsta.

Po to:

Poli... Poli, ar aš galėčiau... ar leistum? Įsivaizduoji, koks apsakymas galėtų išeiti? Ko – viskio, šampano, gero vyno – butelio nori?

Polis:

Neišprotėk, Žili, juk mes – draugai nuo vaikystės.

Tu tik rašyk.

Jiedu apsikabina, vienas kitam per pečius pliaukšteli.

Iki, Žili.

Iki, Poli.

Ir aš vėl Žilio žingsnių ritmą kartoju:

Pamirštami ir surandami žiebtuvėliai, žiebtuvėliai, iš rankų į rankas klydinėjantys, žiebtuvėliai, pažiūrėti tylūs ir ramūs, o aistras kurstantys – karštis žiebtuvėlių prigimtyje įrašytas, žiebtuvėliai – savo valios neturintys ir nieko patys negalintys, tačiau be jų ir kai kurie žmonės – tarsi be rankų, žiebtuvėliai – stebėtojai, žiebtuvėliai – akimirksnių vagys, žiebtuvėliai – šios dienos ir viso tavo gyvenimo liudininkai, žiebtuvėliai – draugai, kuriuos bet kada išduoti ir pas kuriuos visada sugrįžti gali. Žiebtuvėliai, tavo delną su visais tavo gyvenimo vingiais, sykiu tamsoje skendinčią būties pusę kartais nutvieskiantys – paslaptingą kaip mėnesiena, krintanti ant Senos krantinių mėlynosios pilnaties naktį.

Aš norėčiau būti žiebtuvėliu, – sau sako Žilis ir tučtuojau: vėl – sapalionės.

Mažiau braukyk, Žili.

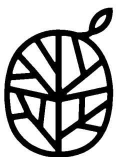
Ir rašyk, Žili, rašyk.

Tu tik rašyk.

Parašyk apsakymą apie žiebtuvėlius anarchistus, nebylius mūsų gyvenimų liudininkus.

2015

TURINYS

ODILĖ
LEIDYKLA

VILNIUS 2017

PAPIEVIS, VALDAS
Žiebtuvėliai anarchistai: apsakymai. Vilnius: Odilė, 2017. – 104 p.

„Žiebtuvėliai anarchistai" - Valdo Papievio apsakymų knyga, kalbanti apie sudėtingus žmonių santykius, vienatvę ir laiką.

Bevardis vienišius bastosi po kurortą, tačiau vakarui jis užsako staliuką dviem. Alexis bėga nuo Paryžiuje išgyventos meilės, bet iš galvos jam neišeina kadaise mylimosios ištarti žodžiai. Garsėjančiam rašytojui Žiliui jo sukurti personažai tampa tikresni už draugą ir mylimąją.

Aistringi, staiga užsiplieskiantys, staiga nurimstantys veikėjai blaškosi miestų ir savo vidiniuose labirintuose, išgyvendami draugystės ir meilės trapumą, praėjusio laiko ilgesį, trokšdami sugriebti tai, kas žmonėse, tikrovėje vienu metu veriasi ir slepiasi.

Valdas Papievis - Paryžiuje gyvenantis prozininkas. Už romaną „Eiti" (2010) apdovanotas Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto ir Liudo Dovydėno premijomis. Jo romanas „Odilė, arba Oro uostų vienatvė" (2015) pateko į geriausių metų knygų penketuką, taip pat išrinktas į meniškiausių metų knygų dvyliktuką, pagal jį kuriamas filmas. Už egzistencinės patirties raišką ir atnaujintą romanų estetiką rašytojas įvertintas Lietuvos nacionaline kultūros ir meno premija.

ISBN 978-609-95922-0-6

VALDAS PAPIEVIS
ŽIEBTUVĖLIAI ANARCHISTAI
Apsakymai
Autoriaus redakcija

IŠLEIDO VŠĮ LEIDYKLA „ODILĖ"
J. Savickio g. 4, LT-01108 VILNIUS
Tiražas 1500 egz.

SPAUSDINO UŽDAROJI DIZAINO IR LEIDYBOS AB KOPA

KITOS VALDO PAPIEVIO KNYGOS

Užmaršties slėnis: apysakos,
Periodika, 1989

Ruduo provincijoje: romanas,
Vaga, 1989

Vienos vasaros emigrantai: romanas,
Baltos lankos, 2003

Eiti: romanas,
Rašytojų sąjungos leidykla, 2010

Odilė, arba Oro uostų vienatvė:
romanas, Alma littera, 2015

...apsakymą, dar ką tik nori, gali parašyti ir apie visišką nieką – kad ir apie tylą ir tuštumą, sklindančias iš šio ryto gražumo – nuo to gražumo tau norisi rėkti. Pats gi žinai, Žili, kad didžiausi dalykai vyksta, kai nieko nevyksta – kai pakiši galvą po vandens kolonėle, kai guli medžių paunksmėse, kai sėdi prie Senos ir žiūri į po kojomis srūvantį vandenį, kai vasaros dienomis, nuo karščio apsvaigęs ir viską pamiršęs, eini per Provansą, lyg eitum per didžiulį apleistos kalvės žaizdrą, kai paryčiais, kuomet žmonių dar nėra, prie jūros guli ir jos vienodo ošimo klausaisi. Ir kai tau skamba visų bažnyčių varpai. Rašyk apie šį nieką, smelkiantį pasaulio grožio stebuklą, rašyk, Žili, sugalvok, kaip tai aprašyti.

ODILĖ